

Upoznajmo Elen Vajt

Naslov Originala MEETING ELLEN WHITE

Novi pogled na njen život, spise i glavne teme

Džordž Najt (George R. Knight)
Preveo s engleskog: Ivan Đidara

Elen G. Vajt je, bez sumnje, bila najuticajnije osoba u istoriji Hrišćanske adventističke crkve. Njena prisutnost i njeni spisi učinili su mnogo u oblikovanju i vođenju crkve tokom njenih sedam decenija proročke službe. Od njene smrti 1915. njen savet i živa misao nastavili su da usmjeravaju Crkvu.

Možda se pitate ko je Elen Vajt? Džordž Najt (George Knight), profesor crkvene istorije na Teološkom seminaru Endrus u SAD, odgovara na ovo pitanje u ovoj knjizi.

Prvi i najveći deo predstavlja koncizan biografski pregled njenog života. Drugi deo uvodi čitaoca u dva područja: njene objavljene i neobjavljene spise, pokazujući glavna područja u kojima je njen savjet našao mesto u Crkvi. Treći deo, istražuje sedam glavnih tema, koje se protežu kroz sve što je napisala.

Dr Najt pomaže čitaocu da razume neobično zanimljiv život i ulogu Božjeg vesnika u Hrišćanskoj adventističkoj crkvi.

REČ ČITAOCU

Elen Vajt (1827-1915) je bez sumnje, bila najuticajnije ličnost u istoriji Hrišćanske adventističke crkve. Njezina lična prisutnost i njeni spisi učinili su mnogo u oblikovanju i vođenju crkve tokom njenih sedam decenija proročke službe. Od njene smrti 1915. godine, njen savet i živa misao nastavili su da usmjeravaju Crkvu.

Možda se pitate: Ko je Elen Vajt? Ova nevelika knjiga nastoji da odgovori na to pitanje. Prve dve trećine ove knjige predstavljaju biografski pregled njenog života. Biografski pregled predstavljen je iz pet stotina stranica njenog autobiografskog materijala iz knjige *Life Sketches* i iz šest svezaka biografije objavljenje od Artura L. Vajta (Arthur L. White) između 1981. i 1986. godine. Ova studija donosi sažetu biografiju za prosečnog čitaoca.

Drugi deo ove knjige daje pregled njenih spisa. Taj deo služi kao uvod u njene različite knjige i rukopise.

Treći deo predstavlja čitaocu glavne teme koje se provlače kroz njen rad. Te teme povezuju njene spise u celinu i čine osnovu koja njenim knjigama i člancima daje kosmički značaj u borbi između dobra i zla. Iako se o tome može raspravljati da li sam mogao da odaberem druge teme, učinio sam najbolje što sam mogao, odabравši one koje daju najpotpuniji okvir za razumevanje njenih misli. Pretpostavimo da bi čitalac mogao da smatra moju listu kao početak, koju svako od nas treba da upotpuni prilikom proučavanja života i dela Elen Vajt.

Ovde navođena knjiga *Reading Ellen White* pomoći će nam u ovom proučavanju prilikom istraživanja osnovnih principa koje bismo trebalo da imamo na umu, dok čitamo njene spise. Principi će proizaći sami po sebi iz njenog saveta, zatim kako se odnosila prema ljudima koji su koristili njene spise, i u nekim slučajevima, tokom godina, zloupotrebili ih. Druga navođena citirana knjiga usko povezana sa ovom koju čitate je moja kratka istorija adventizma sa naslovom *Anticipating the Advent*. U toj knjizi iznosim istorijski kontekst u kome se opisuje razvijanje službe Elen Vajt.

Već nekoliko godina postoji potreba za knjigom sa konciznim uvodom u život, spise i glavne teme Elen Vajt. Knjiga *Upoznajte Elen Vajt* napisana je da odgovori na ovu potrebu. Nadam se da će ova knjiga biti od blagoslova, kako vernicima Adventističke crkve tako i onima koji to nisu, ali tragaju za boljim razumevanjem zaista neobične ličnosti i njenog dela.

1. poglavlje

Proročko vodstvo razočaranih (1827 – 1850)

“Dok sam se molila pred porodičnim oltarom, na mene se spustio Sveti Duh i učinilo mi se da se penjem sve više i više, daleko iznad ovog mračnog sveta. Pogledala sam oko sebe da vidim adventiste u ovom svetu, ali ih nisam mogla naći; tada mi je neki glas rekao: ‘Pogledaj ponovno i pogledaj malo više.’ Na to sam podigla oči i opazila ravnu usku stazu koja se pružala visoko iznad ovog sveta. Tom stazom putovali su adventisti u Grad koji se nalazio sasvim na kraju puta.” (EW 14)

Ko je ta mlada vizionarka?

Gore navedeni tekst obeležila je sedamnaestogodišnja Elen G. Harmon, opisujući svoje prvo viđenje u decembru 1844. godine.

Elen i njena sestra bliznakinja rođene su kao najmlađe od osmoro dece u Gorhamu, u državi Mejn, 26. novembra 1827. godine.

Njen otac koji je pravio i prodavao šešire, preselio se s porodicom u Portland, u državi Mejn.

Dogodilo se to u Portlandu. Devetogodišnja Elen imala je nesreću koja se duboko odrazila u njenom životu. Neko iz njenog razreda bacio je kamen i pogodio je u lice, tako da joj je nekoliko sedmica život visio o koncu. Konačno se oporavila, ali to nesrećno iskustvo rđavo je uticalo na njeno zdravlje i zato nije bila u mogućnosti da nastavi redovito školovanje, iako je to žarko želela. Slabo zdravlje pratiće je većim delom života. Njena nemogućnost da pohađa školu nije zaustavila njeno obrazovanje. Njen autobiografski zapis pokazuje da je imala istraživački duh i osećajnu prirodu.

Ta osećajnost ne pojavljuje se samo u njenom odnosu prema ljudima nego i prema Bogu. Zapravo, čak i površan pregled njene autobiografije, navodi na zaključak da je ona od svoje najranije mladosti, iskreno i ozbiljno shvatala religiju.

Mlada Elen bila je posebno obuzeta mišlju da bi Isus mogao da dođe za nekoliko godina. Prvi put susrela se s tim učenjem kad je imala osam godina. Na putu u školu našla je komad papira na kome je pisalo da bi Isus mogao da dođe za nekoliko godina. “Bila sam”, pisala je “opsednuta strahom... Tako dubok utisak na moj um ostavio je odlomak

sa onog komada papira da sam nekoliko noći jedva nešto malo spavala i stalno sam se molila da budem spremna kad Isus dođe.” (LS 20.21)

Takva osećanja bila su pojačana u martu 1840. godine kad je čula Vilijama Milera kako propoveda u Portlandu, da Isus može da se vrati oko 1843. godine.

Elenin strah od Drugog dolaska potiče iz dva izvora. Prvi je bio duboko osećanje bezvrednosti. U mom srcu”, pisala je, “postojalo je osjećanje da nikada neću biti vredna da se nazovem Božjim detetom... Činilo mi se da nisam dovoljno dobra da uđem u Nebo.” (LS 21)

Njeno osećanje bezvrednosti proizlazio je neposredno iz njenog verovanja u pakao koji večno gori. Bojala se da bi zbog svojih grehova, mogla zauvek da “trpi plamen pakla, čak toliko dugo koliko sam Bog postoji”. Ne samo da se bojala za sebe, nego ideja o paklu koji večno gori stvorila je u njenom umu određeni teološki zaključak. “Kada je ta misao obuzela moj um da Bog uživa u mučenju svojih stvorenja...izgledalo je da će me zid tame rastaviti od Njega... Očajna sam pri pomisli da bi se tako surovo i tiransko biće moglo odlučiti da me spase od grešne sudbine.” (LS 31) Takve misli odvele su je u skoro potpunu tamu.

Godinama je Elen patila zbog takvog shvatanja. Njen problem je bio otežan dvama lažnim učenjima: Prvo, da je potrebno da bude dovoljno dobra, ili čak savršena, da bi je Bog mogao prihvatiti; i drugo, ideja – ako je ona zaista spasena, trebalo bi tada da doživi osećanje duhovnog zanosa.

Njena tama počela je da se prosvetljava tokom leta 1841. godine za vreme učestvovanja na metodističkom susretu u prirodi u Bukstonu, u državi Mejn. Tamo je u propovedi čula da su samopouzdanje i lični napor bezvredni u postizanju Božje naklonosti. Shvatila je da “samo povezan s Isusom kroz veru, grešnik postaje Božje dete koje se nada i veruje”. Od tog polazišta pa nadalje ona je ozbiljno tražila oprostjenje za svoje grehe i nastojala da se potpuno preda Gospodu. “Jedini vapaj moga srca”, napisala je kasnije, “bio je: ‘Pomozi, Isuse! Spasi me ili ću propasti!’” “Iznenada”, kaže ona, “moj teret je spao s mene i moje je srce doživelo je osećanje rasterećenosti.” (LS 23)

Međutim, ta misao bila je veoma dobra da bi bila istinita. Kao rezultat takvog shvatanja ponovno je osetila teret očaja i krivice koji su postali njeni stalni pratioci. Kao što je i napisala: “Izgledalo mi je da nemam pravo da se osećam radosnom i srećnom.” (LS 23) Polako je shvatala čudo punine Božje otkupiteljske milosti.

Ubrzo posle povratka sa sastanka koji je održavan u prirodi, Elen je bila krštena uronjavanjem i pridružila se Metodističkoj crkvi. Zanemarujući argumente vernika koji su odbacili uronjavanje ona je to odabrala, jer je verovala da je to jedini biblijski način krštavanja.

Usprkos njenim novim shvatanjima, još uvek je bila mučena sumnjom. Kao rezultat toga nastavila je da se boji da nije dovoljno savršena za susret sa Spasiteljem prilikom Njegovog povratka. Nekako u to vreme Vilijam Miler vratio se u Portland i održao niz predavanja u junu 1842. godine.

Iskustvo Elen Vajt u mileritskom pokretu

Miler je propovedao da će se Isus vratiti “oko 1843. godine.” Deo njegovog objašnjenja za taj datum bilo je njegovo shvatanje teksta iz Knjige proroda Danila 8,14. (“Do dve tisuće i tri stotine dana i noći; onda će se svetinja očistiti.”) Objasnjavao je da je

Svetinja Zemlja i Crkva, a čišćenje znači očišćenje vatrom prilikom Drugog Isusovog dolaska, a kraj dve tisuće dana i noći je datum, kada će vatra očistiti Zemlju. Kao i mnogi drugi tumači, da bi bio što precizniji, on je prorekao da će ispunjenje proročanstva o dve hiljade i tri stotine dana i noći biti ispunjeno između 1840. i 1843. godine. Miler je mislio da bi Isus mogao da se pojavi u to vreme. Desetine hiljada ljudi prihvatili su njegovo učenje kao mogući datum.

Elen Harmon bila je jedna od njih. Međutim, samo ovo verovanje nastavilo je da joj pričinjava teškoće, jer je još uvek osećala dugotrajni strah da još nije bila "dovoljno dobra". Posle toga misao o neprekidnoj vatri u paklu još ju je uznemiravala.

Dok je Elen bila u takvom duševnom stanju, njena majka predložila joj je da se posavetuje sa Levijem Stokmanom, metodističkim pastorom, koji je takođe prihvatio Milerovo učenje. Stokman je ohrabrio Elen govoreći joj "o Božjoj ljubavi prema zalutaloj djeci; umesto da se raduje njihovoj propasti, On čezne da ih privuče k sebi u jednostavnoj veri i pouzdanju. On želi u njima prebiva u skladu sa velikom Hristovom ljubavlju i u skladu sa planom otkupljenja". "Idi slobodna", rekao joj je; "vрати se svome domu s poverenjem u Isusa, jer On nijednoj iskrenoj duši koja Ga traži neće uskratiti svoju ljubav." (LS 36.37)

Taj razgovor predstavljao je jednu od značajnijih događaja i prekretnica u životu Elen Harmon. Od tog vremena pa nadalje, gledala je na Boga "kao na ljubaznog i nježnog Oca, umesto strogog despota koji primorava ljude na slepu poslušnost". Svoje srce predala je Njemu s ljubavlju. "Poslušnost Njegovoj volji značila je radost: bilo je zadovoljstvo služiti Mu." (LS 39)

U to vreme Elen je došla do potpunijeg shvatanja predmeta o stanju mrtvih. Ona je to svoje razumevanje izrazila u tri tačke:

Ljudska duša po svojoj prirodi nije besmrtna.

Smrt je stanje u kome ljudi spavaju u grobu do vaskrsenja prilikom Drugog Isusovog dolaska.

"Biblija ne pruža dokaze za verovanje da postoji večni pakao." (LS 49)

Ova shvatanja utešila su Elenin um i srce. Posle svega, pisala je: "Ako prilikom smrti ljudska duša uđe u večnu sreću ili večne muke, zašto je onda potrebno vaskrsenje propadljivog tela?" (LS 49.50) Njeno novo shvatanje o uslovnoj besmrtnosti nije joj samo pomoglo da shvati biblijsko učenje o vaskrsenju nego joj je, takođe, donelo oslobođenje od pogrešnog shvatanja o strašnom Bogu koji muči ljude u plamenu pakla tokom beskrajnih vijekova u večnosti. Ona će kasnije objasniti da "je izvan sile ljudskog uma da proceni zlo koje je delovalo preko lažnog učenja o večnim mukama". To učenje stvorilo je "milione" "sumnjičavih i nevernika". To ne može, smatrala je ona, da bude u skladu s biblijskim učenjem o Božjoj ljubavi. (VB 460; 1997) Otkriće Boga kao "nežnog Oca" osnažilo je Elen Harmon da objavi vest o Drugom dolasku tako da se i drugi mogu pripremiti za taj radosni događaj. Tako je, suprotno svojoj stidljivoj naravi, počela moliti u javnosti, počela je na metodističkim sastancima da širi svoje verovanje u Isusovu spasavajuću silu i Njegov skori povratak i zarađuje novac da bi kupila štampani materijal za širenje adventističke nauke. Ova poslednja aktivnost posebno joj je teško padala. Zbog narušenog zdravlja morala je da sedi u krevetu i plete čarape za 25 centi dnevno.

Bila je veoma marljiva i tu osobinu pokazala je na svakom području života. To je pokrenulo mnoge njene mlade prijatelje da veruju u Isusa.

Nije samo Elen bila oduševljena za adventnu vest koju je Miler propovedao nego i njeni roditelji i braća i sestre. Međutim, vernici njihove mesne crkve, koji su verovali da Hristos neće doći, dok se najpre ne navrši 1000 godina mira i obilja, nisu cenili nauku o skorom Hristovom dolasku. Zbog toga su u septembru 1843. godine isključili familiju Harmon iz Metodističke crkve. Njihovo iskustvo je pokazalo da mnogi drugi mileritski adventisti, treba svuda da nastave propovedanje o svom verovanju u Isusov skori dolazak. Sukob je dospao u kritičnu tačku, kad se prorečeni datum približio.

Mileritski adventisti nisu bili suviše zabrinuti zbog svojih isključenja iz različitih zajednica. Isus će doći za nekoliko meseci i sve njihove nevolje će proći. S tom nadom mileriti su nastavili da odlaze na sastanke da se međusobno hrabre, jer se prorečeno vreme približavalo. Radost je ispunjavala njihova srca. Kako će to Elen kasnije opisati i istaći, godina između 1843. i 1844. "bila je najsrećnija godina u mom životu". (LS 59) Ovi adventisti nepokolebljivo su čekali da se licem k licu susretnu sa Isusom.

Mileriti su iz proučavanja praznika jevrejske godine konačno zaključili da će se očišćenje Svetinje (a oni su verovali da je to Drugi Isusov dolazak) zbiti 22. oktobra 1844. godine. Ali, taj datum je došao i prošao, a Isus se nije pojavio. Kao što je Hiram Edson pisao: "Naše najmilije nade i očekivanja su iznevjereni, na nas se spustio duh plača, koji nikad dotad nisam iskusio... Neprekidno smo plakali sve do kraja dana." (Edson manuscript) Razočarenje doživljeno oktobra 1844. bacilo je čekaoc Isusovog dolaska u veliku zabunu. Gotovo je bilo nemoguće savladati zbrku. Mnogi su odbacili nadu u Drugi dolazak. Među onima koji su držali svoje verovanje počele su da se pojavljuju mnoge teorije. Dok su verovali da imaju samo kratko vreme čekanja pred sobom pre nego što se Isus bude vratio, sada su se podelili oko toga je li se išta značajno dogodilo 22. oktobra 1844. godine. Neki su nastavili da veruju da se je nešto dogodilo, ali krajem novembra i početkom decembra većina je zaključila da su napravili grešku određujući datum. Elen Harmon pripadala je ovoj drugoj grupi. Ona je odustala od tvrdnje da se tekst iz Knjige proroka Danila 8,14. ispunio u oktobru. Dok je bila obuzeta tom mišlju, dobila je svoje prvo viđenje.

Poziv za proročku službu

U decembru 1844. Elen Harmon nalazila se na molitvenom sastanku sa još četiri žene u domu gospođice Hajnes iz Portlanda. "Dok smo se molile", beleži Elen, "sila Božja spustila se na mene kao nikada ranije." (LS 64)

"Tokom ovoga iskustva", zapisala je, "učinilo mi se da se penjem sve više i više, daleko iznad ovog mračnog sveta. Okrenula sam se da vidim adventiste, ali ih nisam mogla naći, kad mi jedan glas reče: 'Pogledaj ponovo i pogledaj malo više gore.' Na to podigoh oči i opazih jednu ravnu, usku stazu koja se pružala visoko iznad ovog sveta. Tom stazom adventisti su putovali u Grad, koji se nalazio na samom kraju puta. Od samog početka staze njih je obasjavala blistava svetlost. Jedan anđeo mi je rekao da je to ponoćna vika (propovedanje o događaju 22. oktobra kao ispunjenje teksta iz Knjige proroka Danila 8,14). Ova je svetlost sijala celom dužinom puta da se njihove noge ne bi spotakle. Dok sam svoj pogled upirala u Isusa, koji se nalazio upravo ispred njih vodeći ih u Grad, dotle su bili sigurni. Međutim, uskoro su neki posustali i govorili da je Grad vrlo daleko i da su očekivali da će stići mnogo ranije. Tada bi ih Isus ohrabrio... Drugi su olako odbacivali svjetlost, rekavši da to nije bio Bog koji ih je dosad vodio. Iza njih

nestalo je svetlosti ostavivši njihove stope u potpunoj tami i oni su se spotakli i izgubili iz vida putokaz i Isusa i pali s puta u tamni i zli svet.” (EW 14.15)

Ohrabrenje razočaranih mileritskih adventista bila je očigledna svrha ovog viđenja koje im je pružilo sigurnost i utehu. Još neposrednije, dato je objašnjenje za nekoliko područja. Prvo, da 22. oktobra nije načinjena greška. Nasuprot tome, 22. oktobar posvedočio je ispunjenje proročanstva. Kao takav, bio je “blistava svetlost” koja je pomogla razočaranim adventistima da nose teret i da ih vodi u budućnost. Drugo, Isus će nastaviti da ih vodi, ali oni su trebalo da drže svoj pogled usmeren na Njega. Tako je adventizam imao dva znaka: oktobarski datum u svojoj prošlosti i Isusovo vodstvo u budućnosti.

Treće, izgleda da je viđenje ukazivalo da će čekanje biti duže pre nego što Isus bude ponovno došao. Četvrto, da je učinjena ozbiljna greška odbacivanjem ranijeg iskustva u pokretu 1844. godine i tvrđenje da pokret nije od Boga. Oni koji su načinili tu grešku pali su u duhovnu tamu i izgubili svoj put.

Viđenje im je pružilo nekoliko pozitivnih pouka. Ali, molim vas, zapazite ovo: Ono nije otkrilo *što* se dogodilo 22. listopada 1844. Ta spoznaja postaće jasna proučavanjem Biblije, kao što ćemo kasnije videti. Umesto da daje posebna objašnjenja, Elenino prvo viđenje ukazalo je na činjenicu da je Bog vodio svoj narod usprkos njegovom razočarenju i zbrci. Bio je to prvi znak Njegove proročke brige i vodstva preko Elen Harmon.

Otrprike nedelju dana kasnije, Elen je imala drugo viđenje u kome joj je bilo rečeno da i drugim adventistima opiše ono što joj je bilo otkriveno. Takođe, joj je bilo rečeno da će imati mnogo onih koji će joj se suprotstaviti.

Ona je, zbog straha, zatajila u svojoj dužnosti. Konačno, zaključila je, imala je slabo zdravlje, imala je svega sedamnaest godina i potpuno je prirodno što se bojala. “Tokom nekoliko dana,” objasnila je kasnije, “molila sam se da se ovaj teret uzme od mene i preda nekom sposobnijem ko će moći da ga nosi. Međutim, poruka o dužnosti nije se promenila a reči anđela neprekidno su odzvanjale u mojim ušima: ‘Objavi drugima ono što sam ti otkrio’.” (LS 69) Zabeležila je da bi radije izabrala smrt nego dužnost koja ju je očekivala. Budući da je izgubila mir koji je nastupio s njenim obraćenjem, još jednom je zapala u očajanje.

Ne čudi što se Elen Harmon uplašila izlaska u javnost. Posle svega, javnost je naširoko i otvoreno potcenjivala milerite, a pogrešno učenje kao i razni oblici fanatizma zahvatili su milerite posle razočaranja. Još više, 1844. godine proročki dar bio je pod sumnjom u širokoj javnosti, ali od mileritskih adventista. U leto 1844. umro je mormonski “prorok” Jožef Smit, koga je mnoštvo na smrt pretuklo u državi Illinois. Krajem 1844. i početkom 1845. godine pojavili su se brojni adventistički “proroci” nejasnog karaktera, a dobar broj između njih delovao je u državi Mejne. U proleće 1845. većina adventista glasala bi da “nema poverenja ni u kakve nove poruke, viđenja, snove, jezike, čuda, posebne darove, otkrivenja”, itd. (MW, 15. maj 1845)

U takvoj klimi ne iznenađuje što je mlada Elen Harmon razmišljala da odbaci poziv proročkog zvanja. Međutim, usprkos strahu koji je osećala, usudila se da krene i počela je da iznosi Božju vest utehe zbunjenim adventistima. Čak i površan pregled njenih autobiografskih izjava pokazuje da je imala veliku borbu sa ličnim protivnicima i fanatizmom. Neka od njezinih ranih viđenja usprotivila su se tom fanatizmu i protivnicima, dajući savjet i ukor, što je uglavnom bilo upućeno pojedincima.

Njena prirodna težnja bila je da ublaži poruke i učini ih, koliko je to moguće prihvatljivim onima kojima su bile upućene. Ona je shvatila, ako bude tako nastavila razvodniče Božju poruku. Primila je viđenje u kome su oni kojima nije verno prenela poruke došli k njoj sa “osećajem očaja i užasa”. “Došli su sasvim blizu mene”, pisala je, “i obrisali svoje haljine o moje. Kad sam pogledala svoje haljine uvidela sam da su bile umrljane krvlju.” Kao Jezekilj u prošlosti, Elen Harmon shvatila je u viđenju da će snositi odgovornost ako ne bude verno prenosila Božje poruke Njegovom narodu (5T 656.657).

Kao rezultat ovih i drugih iskustava, počela je da putuje izvan svoga doma da bi iznela svoje poruke na skupovima koji su istraživali učenje milerita i određenih pojedinaca. Međutim, počeli su da se pojavljuju problemi. Nije mogla da putuje sama. Njen brat Robert bio je veoma bolestan da bi mogao da joj se pridruži na putu, a njen otac brinuo se o porodici.

Pojavilo se rešenje problema kada je mladić po imenu Džems Vajt odlučio da postane mileritski propovednik u zajednici *Hrišćanska veza*. Povremeno bi se Džems sa još jednom ili dve žene pridružio Eleni na njezim putovanjima. Ovakav sporazum doveo bi do moguće kritike Elene i Džemsa. Da bi sprečili moguću kritiku njih dvoje odlučili su da se venčaju, iako su mnogi mileriti verovali da ne bi trebalo podržavati osnivanje novih brakova zbog blizine dana Hristovog dolaska, jer je to odricanje od vere. Posle svega, osnivanje braka govorilo je da će se život na Zemlji nastaviti. Nasuprot kritikama, Elen Harmon i Džems Vajt venčali su se u Portlandu, u državi Mejn, 30. avgusta 1846. godine.

Naredno putovanje bilo je lakše ali ne i njihova potpora. Posebno je postalo teško, kad su se rodila prva dva dečaka – Henri u avgustu 1847. I Džems-Edson u julu 1849. godine. Njihove rane godine bile su godine ispunjene siromaštvom i neprekidnim putovanjima, dok su Vajtovi propovedali i iznosili Božje poruke rasejanim i zbunjenim bivšim mileritskim adventistima. Jedino što je hrabrilo mladi bračni par da idu napred, bila je njihova nada u skori Isusov dolazak i uverenje da Elen ima reč od Boga koju treba odneti adventističkom narodu.

Vremenom su počele da se naziru konture Adventističke crkve kao organizovanog tela. Bio je to narod koji je počeo da se sakuplja oko temeljnih tačaka verovanja ukorenjenih u mileritskom iskustvu. Doktrina i uloga Elen Vajt u njihovom oblikovanju važan su predmet ove knjige.

Njena uloga u razvoju adventističke doktrine

Važno saznanje do koga dolazimo u vezi sa ulogom Elen Vajt u razvoju adventističke doktrine svetkovatelja Subote (adventistički svetkovatelji Subote organizovali su se 1861. i 1863) je u tome što su njena prva viđenja gotovo uvek potvrđivala doktrinarne stavove koje su drugi već otkrili temeljitim istraživanjem Biblije. Tako najbolje možemo prepoznati njenu ulogu u oblikovanju doktrine, i to pre kao potvrđivanje a manje kao iniciranje. Međutim, takvo uopštavanje, kada je u pitanju oblikovanje doktrine ne stoji kada je reč o oblikovanju načina življenja. Kao što ćemo vidjeti u narednom poglavlju, Elen Vajt je imala važniju ulogu u razvoju adventističkog načina života (Adventist life style) nego u oblikovanju doktrine.

Važno doktrinarno usmerenje oko koga se razvila adventistička grupa svetkovatelja Subote bilo je uverenje da se je nešto važno zbilo 22. oktobra 1844. godine.

Prvo viđenje Elen Vajt u decembru 1844. godine potvrdilo je tu činjenicu, iako nikada nije objasnilo šta se tada zapravo dogodilo. Prvo svetlo u razjašnjenju toga što se tada dogodilo dolazi od shvatanja Hajrama Edsona (methodist, farmer iz Port Gibsona, država New York) 23. oktobra. Godinama kasnije on će podećati da je tog datuma on najpre razumeo da “umesto da naš Prvosvećenik (Isus) dođe iz Svetinje nad svetinjama iz nebeskog Svetišta na ovu Zemlju, desetog dana, sedmog meseca, na kraju 2300 dana (22. oktobra 1844), On je toga dana prvi put ušao u drugi deo Svetišta; i to je delo koje On treba da obavlja u Svetinji nad svetinjama pre dolaska na Zemlju”. (Edson manuscript)

Edsonovo razumijevanje pokrenulo je O.R.L. Crosiera i dr F.B. Hana na duboko istraživanje tog biblijskog predmeta. Oni su otkrili da Svetište koje treba da bude očišćeno prema tekstu iz Knjige proroka Danila 8,14. nije bila Zemlja nego nebesko Svetište, opisano u Poslanici Jevrejima. Takođe su zaključili da Hristova služba na Nebu ima dva razdoblja. Prvo razdoblje počelo je u Svetinji, kada se uzneo, dok je drugo počelo 22. oktobra 1844. kada je Hristos prešao iz prvog dela Svetišta u drugi deo, da započne (antitipski) stvarni ili nebeski Dan pomirenja. Hristos se neće vratiti na Zemlju, dok ne završi svoju službu u drugom delu Svetišta.

Edson, Han i Crosier došli su do istog zaključka nezavisno jedan od drugoga, ne razmenjujući mišljenja sa Elen Vajt. Crosier je konačno objavio ova istraživanja pod naslovom: “Mojsijev zakon” (The Law of Moses) u časopisu *Day-Star Extra* od 7. februara 1846. Godinu dana kasnije Elen je napisala pismo Eli Kurtis napominjući da joj je Gospod pokazao “u viđenju... da je brat Crosier imao istinsko svetlo o očišćenju Svetinje itd.; i da je to bila Njegova volja da brat C. taj pogled napiše, kako ga je i objavio u časopisu *Day-Star Extra* ”. (WLF 12) Ona je preporučila ovaj časopis svakom adventističkom verniku.

U međuvremenu, sredinom februara 1845. godine Elen Vajt dobila je viđenje koje je ukazivalo na Hristovu službu u dva dela Svetišta i o promeni koja je nastala u toj službi 1844. godine, ali bez pojedinosti, koje je sadržala biblijska studija Crosiera i njegovih kolega. Ona nije objavila to viđenje do 14. marta 1846. – mesec dana posle Crosierovog članka. Tako su viđenja Elen Vajt imala potvrdnu ulogu u razvoju doktrine o Svetištu. Biblijsko proučavanje osiguralo je osnovni sadržaj razvoja adventističkog shvatanja tog predmeta. Uloga sestre Vajt potvrdila je da je njihovo proučavanje Biblije teklo u ispravnom smeru.

Taj odnos prema ulozi Elen Vajt u uobličavanju doktrine svetkovatelja Subote nije uvek bio jasan u očima njihovih protivnika. Tako je *Miles Grant* (vodeći propovednik Adventističke hrišćanske zajednice, još jedan ogranak milerita) pisao 1874. da su “Adventisti sedmoga dana objavili da će se Svetinja očistiti na kraju 1300 (2300) večeri i jutara, spomenuto u Danilu 8,14. koja je *na nebu* i da je čišćenje počelo u jesen (A.D.) ljeta Gospodnjeg 1844. Ako bi iko upitao zašto oni tako veruju, odgovor bi bio da je informacija došla preko jednog viđenja gospođe E.G. Vajt.” U odgovoru, Urija Smit (urednik glavnog glasila Adventista sedmog dana *The Review and Herald* – Pregled i Glasnik) je zapazio da su “stotine članaka bili napisani o ovom predmetu. No, ni u jednome od njih, viđenja koja su spomenuta kao neki autoritet u ovom pitanju, ili izvor informacija, nisu bila upotrebljena. Osnov je jedino Biblija u kojoj se nalazi dokaz za stavove koje smo izneli o ovom pitanju.” (RH, 22. decembra 1874)

Možemo, naravno, potvrditi vjerodostojnost Smitovog odgovora, jer od vremena od koga postoje dokumenti, Paul Gordon preduzeo je istraživanje o tom predmetu i to

objavio kao *The Sanctuary 1844 and the Pioneers* (Review and Herald Pub. Assn., 1983) Smit je, kao što je i Gordon to potvrdio, bio u pravu. Istorija beleži da su neki savremeni adventisti sedmoga dana više skloni da prihvate Elen Vajt kao autora doktrine nego što su to bili utemeljivači njihova pokreta. Za to postoji nekoliko razloga. Prvo, ona je bila postupno prihvatana u pokretu svetkovatelja Subote, onako kako su ljudi polako uviđali da je imala ispravan savet, kako za pojedince tako i za pokret u celini. Drugo, još važnije, prve adventističke vođe bili su ljudi Biblije. To je ono što ih je privuklo u milerizmu, i to usmerenje povelu ih je prema središtu što je njihov mileritski adventizam odvelo adventistima sedmoga dana. Elen Vajt lično, bila je potpuno u skladu sa tim bibliocentričnim stavom. Videćemo u poslednjem poglavlju ove knjige da je ona uvek uzdizala Bibliju kao najveći autoritet u hrišćanskom životu. Kao što je i zapisala, njeni spisi imali su zadatak da narod stalno pozivaju natrag Bibliji.

Ono što smo kazali o ulozi Elen Vajt i njenom odnosu prema razvoju doktrine o Svetinji kod adventista svetkovatelja Subote isto možemo reći o istini koja se odnosi na sveti dan Subotu.

Zbog uticaja baptista sedmoga dana, sedmi dan Subota postao je predmet za istraživanje nekoliko mileritskih adventista, iako su se razočarali zbog toga što se Isus nije vratio u oktobru 1844. godine. Prva osoba među utemeljivačima pokreta adventista svetkovatelja Subote, koja je proučavala biblijsku podlogu te doktrine i to prihvatila bio je Džozef Beits. On je prihvatio Subotu na samom početku 1845. godine i tu spoznaju podelio s Krojzerom, Hanom i Edsonom. Konačno dvojica od njih prihvatila su novo biblijsko otkriće. Odmah su i oni s Beitsom podelili plodove svoga istraživanja Biblije o nebeskom Svetištu, što je on spremno prihvatio.

Beits je kasnije izneo svoju novu svetlost o sedmom danu Suboti Džemsu Vajtu i Eleni Harmon. Njihova prva reakcija bila je negativna, ali posle posebnog proučavanja Biblije o tome predmetu, Elen i njezin suprug "u jesen 1846... počeli su da svetkuju biblijsku Subotu, uče o njoj i brane je." (1T75)

Malo kasnije, u aprilu 1847. godine ona je imala viđenje koje je potvrdilo važnost sedmoga dana Subote. Kao rezultat toga viđenja mogla je da napiše: "Verovala sam u istinu o pitanju Subote pre nego što sam bilo šta videla u viđenju u vezi s njom. Dogodilo se to da sam prihvatila Subotu mesec dana pre nego što sam dobila uputstvo o njenoj važnosti i njenom mestu u trećoj anđeoskoj vijesti". (8MR 238) U to vreme Beits je objavio proširenu studiju o tom predmetu. Tom studijom nije samo osvetlio potrebu držanja Subote nego je takođe taj predmet povezao sa svojim uverenjem izgrađenim na temelju Biblije, Drugim dolasku, nebeskom Svetištu i trostrukoj anđeoskoj vesti iz Otkrivenja 14. poglavlja (vidi: Bates's *Seventh Day Sabbath; A Perpetual Sign*, January 1847. ed.).

Ista potvrdna uloga viđenja Elen Vajt odnosila se na druga dva važna učenja adventista svetkovatelja Subote, drukčija od učenja vodećih crkava – Hristov dolazak pre milenijuma i nepostojanje besmrtnosti duše. Kao što smo videli, ova dva učenja bila su postavljena pre nego što je počela proročka služba Elen Vajt. *Prvi Adventistički hrišćani bili su ljudi Biblije.*

Ova činjenica ne može biti navođena kao dokaz da su viđenja potvrdila sva verovanja. Pre se može tvrditi da su najvažnije doktrine Adventističke crkve razvijene i zasnovane najpre na proučavanju Biblije, a ne na viđenjima Elen Vajt.

Međutim, njena viđenja usmerila su prve svetkovatelje Subote i sačuvala ih od nekoliko zamki. Jedna od takvih zamki moglo je da bude odbacivanje ispunjenog proročanstva u oktobru 1844. godine. Prvo zapaženo viđenje Elene Vajt ukazalo je na ispunjenje proročanstva iako ono nije otkrilo značaj ispunjenja. Ono je uticalo na nju i na druge na području Portlanda, u državi Mejn, da ponovno razmotre mileritsko tumačenje teksta iz Knjige proroka Danila 8,14.

Druga zamka, od koje su ih odvratila viđenja bila je određivanje datuma. Kao što je već rečeno, Millerov pokret delimično je bio zasnovan na ideji da se poručavanjem Biblije može doći do mogućeg datuma Hristovog povratka. To uvjerenje bilo je široko prihvaćeno tokom leta 1844. kada su mileriti bili uvereni da će se ispunjenje o očišćenju Svetinje nad svetinjama, prema Danilu 8,14. zbiti 22. oktobra. Bilo je potpuno prirodno da će razočarani adventisti nastaviti da utvrđuju vreme Hristove pojave posle oktobra 1844. godine. Kao rezultat takvog pristupa Elen Harmon, Džems Vajt i mnogi drugi došli su do uverenja da će se Drugi Isusov dolazak zbiti tokom oktobra 1845. godine. Međutim, Džems Vajt piše da nekoliko dana pre nego što je isteklo vreme 1845. Elen je “videla u viđenju da je trebalo da budemo razočarani i da sveti moraju proći kroz ‘vrijeme muke Jakovljeve’, što je bila budućnost. Ovde spomenut pojam Jakovljeve muke bio je potpuno nov za nas kao i za nju”. (WLF 22) Ovo viđenje ne samo da je spasilo većinu svetkovatelja Subote od novog razočaranja, koji su (očekivali određeni datum) bili usmereni na određivanje vremena što je zahvatilo mnoge grupe adventista tokom kasnih 40-tih, 50-tih i 60-tih godina prošlog veka, nego je podsetilo na mogućnost iz njenog prvog viđenja, da bi se advent mogao očekivati kasnije u budućnosti.

Tako su viđenja učinila mnogo više nego da su samo potvrdila slaganje s doktrinom. Ona su takođe osigurala vođstvo u razvoju adventističkih hrišćana dok su izgrađivali svoj put kroz nemoguće nesrećne zabune koje su ih okružile kasnih 40-tih godina prošloga veka.

Najjači “udarac” došao je iz odnosa koji je Ellen Vajt imala u oblikovanju doktrine adventističkih hrišćana, što potvrđuje sledeći odlomak. Napisala je “da mnogi iz našeg naroda nisu shvatili da smo imali dokaz koji nas je vodio prilikom utvrđivanju temelja naše vere. Moj suprug, starešina Džozef Beits, brat Pers, starešina (Hajram) Edson i drugi, koji su bili oduševljeni, plemeniti i iskreni, bili su među onima koji su, iako je vreme 1844. prošlo tragali za istinom kao za sakrivenim blagom. Srela sam se s njima, proučavali smo i usrdno molili. Često smo zajedno ostali do kasno u noć, a nekada i celu noć, moleći se za svetlost i proučavali reč. Iznova i iznova ta braća su se sastajala da proučavaju Bibliju da bi razumeli njeno značenje i da bi se spremili da poučavaju. Kada bi došli do dela proučavanja kada su morali da kažu: ‘Mi više ništa ne možemo učiniti’, Duh Gospodnji spustio bi se na mene i ja bih dobila viđenje i primila jasno objašnjenje teksta koji je bio razmatran, sa uputstvom kako treba da radimo i uspešno podučavamo. Tako nam je svetlost bila data da nam pomogne da shvatimo Pismo, gledajući na Hrista, Njegovu misiju i Njegovo sveštenstvo. Zrak istine širio se od tog vremena pa do vremena kada ćemo ući u Božji grad, koji je očigledno upućen meni, i ja sam ostalima prenela uputstva koja mi je Gospod dao”.

“Za sve to vreme nisam mogla da shvatim način zaključivanja te braće. Dok se to događalo moj um bio je kao zaključan i nisam mogla da razumem značaj Pisma koje smo proučavali. To mi je pričinjavalo jednu od najvećih žalosti u životu. Moj um bio je u takvom stanju sve dotle dok načelne točke naše vjere nisu, u skladu sa Božjom rečju,

postale jasne našem umu. Braća su znala, da dok ne bih videla u viđenju, ne bih mogla da razumem tu materiju i data otkrivenja prihvatili su kao neposrednu svetlost s Neba.” (1SM 206.207)

Vajt spomenula je da je njen um bio “kao zaključan za razumevanje Pisma” dve ili tri godine. Za to vreme doktrinarna pozicija svetkovatelja Subote bila je ispravna, i oni su bili spremni da svoju poruku šire na biblijskim konferencijama i objavljuju je u časopisima. Međutim, pre nego što pređemo na taj predmet, potrebno je bliže se upoznati sa darom Elen Vajt u odnosu prema Bibliji i ispitati neke ranije zaključke o njenom delu.

Odnos dara Elen Vajt prema Bibliji

Prvi adventisti, svetkovatelji Subote, smatrali su da Biblija uči da će duhovni darovi, uključujući i proročki dar, postojati u Crkvi sve do Drugog dolaska. Urija Smit je upotrebio zanimljivu ilustraciju koja je prvim adventistima ovaj predmet učinila privlačnim. “Pretpostavimo”, pisao je, “mi se spremamo da pođemo na put. Vlasnik vozila dao nam je knjigu sa uputstvima, govoreći nam da je ona dovoljna za ceo put i da ćemo, ako ih budemo pratili, sigurno stići u luku odredišta. Pošto smo odlučili da jedrimo, otvaramo svoju knjigu da bismo upoznali njen sadržaj. Nalazimo da je njen autor dao opšte principe koji će nas voditi na putu, i praktično nas poučavati u različitim prilikama koje bi mogle nastajati, sve do kraja; on nam takođe kaže da će poslednji deo putovanja biti posebno opasan; da će se oblik obale stalno menjati zbog živog peska i oluje; ali za taj deo puta, kaže on ‘osigurao sam vam pilota koji će vas upoznati i dati smernice o okolnostima u kojima se nađete i o mogućim opasnostima; ali u njega treba da imate poverenja’. S tim uputstvima stigli smo u određeno i opasno vreme, i pilot se prema obećanju pojavio. Ali neki iz posade, kada je on počeo da obavlja svoju dužnost, podigli protiv njega. ‘Mi imamo originalne knjige uputstava’ rekli su oni, ‘i to nam je dovoljno. To je naš stav i samo taj; ništa ne želimo od tebe.’ Ko sada sluša tu originalnu knjigu uputstava? Oni koji odbace pilota, ili oni koji ga prihvate kako ih je ta knjiga uputila? Prosudite sami.

Ali neki... mogu nas u vezi s tim predmetom ovako presresti: ‘Vi biste hteli da prihvatimo sestru Vajt kao pilota, zar ne?’ Taj stav unapred preti svim naporima koji vode rešenju, kad je ta rečenica izgovorena. Mi nismo tako nešto kazali. Ono što smo kazali doslovno ovo znači: Da su darovi Duha dati pilotu za ta opasna vremena, i gde god i koga god nađemo sa izvornom otkrivanjem toga duha obavezni smo da ga poštujemo, a drukčije i ne bismo mogli, jer bismo inače odbacili Reč Božju, koja nas usmerava da ih možemo prihvatiti.” (RH 13. januar 1863.)

Među narednim tekstovima prvi svetkovatelji Subote našli su potvrdu za svoj stav o stalnoj upotrebi tog proročkog dara, sve do Drugog dolaska: 1. Korinćanima 12,8-10.28. i Efežanima 4,11-13. Poseban utisak na njih ostavio je tekst iz Knjige proroka Joila 2,28-32. koji govori da će u posljednje dane Bog izliti svoj Duh na svako telo i “proricaće sinovi vaši i kćeri vaše”...

Takođe je bio važan tekst iz 1. Solunjanima 5,19-21. koji poučava vernike da ne zanemaruju proroštvo nego da “sve kušajući dobro držite”. Kao rezultat takvog pristupa rani adventizam počeo je da uči da hrišćani ne bi smeli da olako odbace one koji su objavili da imaju proročki dar, nego da ih ispituju govore li u skladu sa “zakonom i svedočanstvima”. (Isaija 8,20) Znači uveriti se da li je njihovo učenje u skladu s Biblijom

i da li su njihovi "rodovi" (život i učenje) pokazali da li su oni pravi ili lažni proroci (Matej 7,15-20).

U dodatku gornjim tekstovima, rani adventisti svetkovatelji Subote, zaključili su da će Božja crkva posljednjih dana ("Ostatak") propovedati i imati oboje "zapovesti Božje i svedočanstvo Isusovo" (Otkrivenje 12,17). Zbog ovoga i drugih tekstova, Urija Smit mogao je da podstakne čitaoce *Reviewa* "da izbegavaju savet onih koji priznaju Bibliju kao pravilo vere i života, ali omalovažavaju ili odbacuju onaj njen deo koji nas uči da tražimo i očekujemo silu i darove Duha". (RH, 24. jula 1856)

Ako je ovaj oblik ranog adventističkog zanimanja za odnos Elen Vajt prema Bibliji bio važan za stav da je učenje Biblije osiguralo i proreklo tako neposrednu manifestaciju, drugi oblik tog predmeta bio je prednost Biblije u duhovnim stvarima, o tome kako su Božji sledbenici tražili religijsku svetlost.

Tako je Džems Vajt mogao da napiše da "opstanak bilo kojeg, ili svih darova nikada neće zameniti potrebu istraživanja Reči da bi se otkrila istina". (RH, 28. februara 1856)

On ponovo kaže da hrišćanin "nema slobodu da ostavi Bibliju i izvršava svoju dužnost preko bilo kojih od darova. Mi kažemo ko bi to učinio, stavivši darove na pogrešno mesto zauzeo je krajnje opasan stav. Reči mora da prpadne prvo mesto i Crkva na nju mora da pazi kao na pravilo prema kome će se ravnati i kao na izvor mudrosti, od koje se uči dužnosti... Ali, ako deo Crkve zastrani od biblijske istine i postane slab i bolestan, a stado se raštrka tako da Bog vidi potrebu da da darove Duha da ispravi, obnovi i iscijeli one koji greše, mi treba da Mu dopustimo da radi. Šta više, trebalo bi iskreno da se molimo da deluje silom Duha Svetoga i dovede raštrkano stado u svoj tor." (RH, 28. februar 1856)

Drugom prilikom Džems Vajt izrazio je svoje razumevanje prednosti Biblije nad darom svoje supruge. U novembru 1855. vodeći svetkovatelji Subote posle proučavanja Biblije postigli su suglasnost na teološkom predmetu (vreme početka Subote), što ih je godinama razdvajalo. Još su Beits i Elen Vajt bili u nesaglasnosti sa većinom verništva. U vezi s tim Vajt je primila viđenje koje je potvrđivalo zaključke proizašle iz temeljitog proučavanja Biblije. To je bilo dovoljno da Beits, Vajt i ostali usklade svoje uverenje s većinom vernika.

Posle toga postavljeno je pitanje zašto Bog nije odmah potvrdio taj predmet viđenjem. Džems Vajt objašnjava: "To se nije dogodilo, jer je tako Bog hteo da pouči svoj narod darovima Duha u vezi sa pitanjima vezanima za Bibliju, dok njegove sluge svesrdno istražuju Njegovu reč. Neka darovi dobiju svoje odgovarajuće mesto u Crkvi. Bog ih nikada nije stavio u prvi plan, niti nam je zapovedio da gledamo u njih da bi nas vodili na putu istine i na putu za Nebo. On je uzdigao svoju reč. Pisma Staroga i Novoga zaveta su svetiljka koja osvetljava čovekovu stazu prema carstvu. Sledite taj put. Ali ako zađete s puta biblijske istine, i nađete se u opasnosti da se izgubite, Bog će vas u pravo vreme koje odabere izvesti, i dovesti natrag Bibliji i spasiti vas." (RH, 25. februar 1868.)

Zaključimo: prvi adventisti bili su ljudi Biblije. Verovali su joj i bili spremni da prihvate proročki dar. Taj dar bio je podsticaj njihovom proučavanju Biblije, a ne njena zamena. Naime, uloga proročkog dara bila je da narod vodi natrag Bibliji kao Božjoj autoritativnoj reči.

KAKO JE PRIMLJEN PROROČKI DAR E.G. VAJT

Kao što se moglo očekivati, Elen Vajt je imala malo autoriteta u početku svoje proročke službe. Većina vernika doživela ju je samo kao jedan glas među mnogima. Samo odani adventističkoj vesti imali su volje da provere njene poruke i vrednuju ih u svetlosti Biblije i poveruju u ono što ona govori kao u poruku od Boga.

Međutim, nisu svi koji su znali za njen rad prihvatili to kao božansko nadahnuće. Kao što je jedan adventista četrdesetih godina prošlog veka primetio: Ne mogu prihvatiti viđenja sestre Elen kao božanski nadahnuta, kao što ti (Džems) i ona mislite da jesu, iako ni najmanje ne sumnjam u tebe i tvoje poštenje u vezi s tim predmetom...Mislim da su ono što ona i ti držite za viđenja od Gospoda samo religijska sanjarenja, u kojima njena mašta luta bez kontrole nad temama koje je najviše zanimaju...Ni na koji način ne želim da kažem da bi njena viđenja bila od đavola.”(WLF 22)

Ostali nisu bili ni izbliza tako velikodušni. Neki adventisti bili su sigurni da je u njoj đavo, ali nisu se usudili da to kažu. Bio je to slučaj naročito sa onima koji su bili skloni fanatizmu, koji je nekoliko godina posle razočarenja 1844. zahvatio različita područja adventizma.

Kao što je i Elen Vajt zabeležila: “Kad sam ih upozorila da su u opasnosti, neki su bili radosni što me je Bog poslao; drugi su odbili da poslušaju moja svedočanstva čim su shvatili da ja nisam njihov istomišljenik. Kazali su da sam otišla natrag u svet, jer se nisam slagala s njihovim usiljenim idejama.” (8MR 233)

Posebno zanimljiv odgovor stigao je od Džozefa Beitsa, čoveka koji se pridružio Džemu i Elen Vajt u pronalaženju Crkve adventista sedmoga dana. Beits je izjavio da je on prvi put čuo Elen o njenim viđenjima tokom 1845. godine. Ali to na njega nije ostavilo poseban utisak.”Iako u njima nisam mogao da vidim ništa što bi bilo protiv reči”,pisao je, “postao sam uznemiren i krajnjim naporom nastojao sam da shvatim o čemu se tu radi, i dugo vremena nisam bio spreman da verujem da je tu bilo nešto više do produkt stanja njenog još oslabljenog tela.

Imao sam prednost da vidim, u prisutnosti drugih, kada je njen um izgledao slobodan od uzbuđenja, spreman za pitanja i odgovore, i njeni prijatelji, koji su joj se pridružili, posebno njena starija sestra, da ako je moguće, dođu do istine...Video sam je više puta dok je imala viđenje...i oni koji su bili prisutni za vreme ovih uzbudljivih scena znaju dobro s kakvim snažnim zanimanjem sam slušao svaku reč i pazio na svaki pokret, da bih otkrio prevaru ili uticaj hipnoze.”(WLF 21)

Za Beitsa je prelomni trenutak nastupio posle viđenja u Topshamu u državi Mejn, u novembru 1846. godine. Za vreme tog viđenja Elen Vajt je dobila informacije iz astronomije, koje ona nije mogla da sazna ni na jedan način svojstven nama ljudima. Beits, bivši mornarički kapetan , koji je posedovao astronomska znanja , kasnije ju je pitao nešto iz tog područja. Zaključio je da je njeno znanje iz tog područja vrlo skromno, pa je zaključio da joj je Bog otkrio te činjenice u viđenju, u skladu s najnovijim astronomskim saznanjima. Posle tog iskustva čvrsto je poverovao u službu Elen Vajt.

Ranije spomenuta reagovanja na proročku službu Elen Vajt imaju jednu zajedničku tačku. Svaka osoba je, kada se suočila s njenom izjavom, činila sve da proveri i vrednuje da li je njen poziv od Boga ili nije. I to je, zapravo bio način na koji su adventistički svetkovatelji Subote mislili da se treba odnositi prema njenim objavama. Prema apostolu Pavlu, smatrali su oni, ne treba odbaciti objavu proročkog dara nego treba ispitati takve izjave u svetlosti Biblije. Trebalo je “sve kušajući dobro držati”. (1.

Solunjanima 5,19-21) U skladu s tim, prihvatanje Elen Vajt kao proroka bio je proces koji je zahtevao vreme za proveru njene službe i vesti Biblijom.

Uloga Elen Vajt u “vreme okupljanja”

Vajtovi i Bates su prepoznali godine nakon razočaranja 1844. i 1848. kao “vreme rastrzanosti” mileritskih adventista. Ali 1848. vođe svetkovatelja Subote složili su se oko osnovnih verovanja i verovali su da imaju odgovornost da ta verovanja objave onim adventistima koji su još bili zbunjeni u vezi s onim što se je zbililo u oktobru 1844. godine.

Vođe svetkovatelja Subote odgovorile su razvojem dvaju pristupa svojim slušaocima. Želeli su da okupe verništvo oko svog shvatanja onog što se zbililo 22. oktobra 1844. i oko glavnih doktrina pomoću kojih su došli do shvatanja da je nastupilo “vreme okupljanja “. Proročka služba Elen Vajt ima svoje mesto u oba pristupa.

Prvi pristup sastojao se od nizova konferencija ili sastanaka svetkovatelja Subote u razdoblju od 1848. do 1850. godine. Prema Džemsu Vajtu, svrha tih konferencija bila je “ujediniti braću u velikim istinama povezanim sa trećom anđeoskom večću” iz Otkrivenja 14,9-12. (RH, 6. maj 1852) U početku prilike nisu bile nimalo ohrabrujuće. Elen Vajt je izvestila na konferenciji u Volneju, u državi Njujork, da ni dvojica nisu isto mislili i “svaki se borio za svoje mišljenje, tvrdeći da je ono u skladu s Biblijom”. Dok je svako zastupao samo svoj stav kao jedino ispravan, “rečeno im je da nismo prešli tako veliku udaljenost da bismo ih samo čuli nego da bismo ih poučili istini”. (2SG 97.98)

Beits i Vajtovi su verovali u rodove svog proučavanja Biblije i zauzeli čvrst stav u propovedanju te doktrine svojim adventističkim prijateljima. To je bilo moguće ostvariti samo čvrstim vođstvom, pa su uspeli da okupe grupu istomišljenika – vernika iz haotičnog stanja razočaranih milerita.

Kao što se moglo i očekivati, proročki dar Elen Vajt došao je do izražaja za vreme tih konferencija. Njena uloga postala je vrlo važna u usklađivanju duha i pogleda, kada su prisutni došli do mrtve tačke – kada nisu imali rešenja.

Drugi pristup koji su vođe svetkovatelja Subote primijenili u to vreme okupljanja, bio je objavljivanje ličnih pogleda. Ovde je posebno bio prepoznatljiv proročki dar Elen Vajt. Od oktobra 1848. godine svetkovatelj Subote objavili su nekoliko manjih knjiga i traktata, ali nisu imali časopise koji bi redovno izlazili. U tom mesecu Elen je u viđenju dobila poruku za svoga muža: “Moraš početi sa izdavanjem malog časopisa i poslati ga u narod. U početku neka bude mali. Ali kada ga ljudi budu čitali, poslaće ti sredstva za štampanje i to će biti uspeh za početak. Bilo mi je pokazano da će od tog malog početka postati potoci svetlosti koji će se razliti širom sveta.” (LS 125)

Njeno proročanstvo o izdavačkom programu za celi svet teško bi moglo da proizađe iz ohrabrenja među svetkovateljima Subote u to vreme. S ljudske tačke gledišta to je izgledalo neprihvatljivo. Šta bi mogli da ostvare nekoliko siromašnih propovednika uz podršku stotinak vernika?

Usprkos takvim okolnostima Džems Vajt je objavio prvi broj časopisa *Presenth Truth* (Sadašnja istina), prethodnica današnjeg *Adventist Review* (Adventistički pregled) u julu 1849. godine. Od tog skromnog početka adventističko izdavačko delo naraslo je toliko da 1994. godine ima 56 izdavačkih kuća koje ukupno izdaju 335 raznih časopisa uz veliki tiraž ostale literature.

Uistinu “potoci svetlosti koji su se razlili po celome svetu” ispunili su proročanstvo, uprkos, naizgled nemogućim, okolnostima kada je viđenje bilo dato.

Za one koji žele da istražuju

Gordon, Paul A. *Herald of the Midnight Cry*. Boise, Idaho: Pacific Press, 1990. Kratak ali koristan pregled života Vilijama Milera.

Knight, George R. *Anticipating the Advent: A Brief History of Seventh-day Adventists*. Boise, Idaho: Pacific Press, 1993. pp. 1-46. Pregled razvoja adventizma do 1850.

–. *Millennial Fever and the End of the World: A Study of Millerite Adventism*. Boise, Idaho: Pacific Press, 1993. Opširan pregled milerizma koji obuhvata nastajanje prvih adventista svetkovatelja Subote.

Robinson, Virgil. James White. Washington, D.C.: Review and Herald, 1976. pp. 13-67. Opisuje život Džemsa Vajta do 1850.

White, Arthur L. *Ellen G. White*. Washington, D.C.: Review and Herald, 1981 – 1986, vol. 1, pp. 1-178. Biografski opis Elen Vajt do 1850.

White, Ellen G. *Early Writings*, Washington, D.C.: Review and Herald, 1945. Kompilacija nekih najranijih radova Ellen White. Donosi opširan prikaz početka njene službe.

–. *Life Sketches of Ellen G. White*. Mountain View, Calif.: Pacific Press, 1943, pp. 17-128. Koristan autobiografski prikaz prvih godina rada Elen Vajt.

–. *Spiritual Gifts*. Battle Creek, Mich.: James White, 1858-1864., vol. 2, pp. 7-143. Još jedan autobiografski prikaz prvih godina njenog rada.

–. *Testimonies for the Church*. Mountain View, Calif.: Pacific Press, 1948, vol. 1, pp. 9-96. Još jedan autobiografski prikaz godina razvoja Elen Vajt.

–. *William Miller: Herald of the Blessed Hope*. Hagerstown, Md.: Review and Herald, 1994. Prikazi Milera i njegova rada iz perspektive Elen Vajt.

2. Poglavlje

PROROČKO VOĐSTVO ZA CRKVU KOJA RASTE (1850–1888)

Posle 1850. godine prestaju “dečje bolesti” pokreta svetkovatelja Subote. Dok je adventistički pokret svetkovatelja Subote još bio daleko od toga da bude jak, on je učvrstio svoj identitet i rastuće telo pristalica.

Isto se može reći za proročki glas pokreta izraženog u službi Elen Vajt. Adventistički svetkovatelji Subote sve više su imali razumevanja prema proročkom autoritetu u njenoj ličnosti i porukama, iako prihvaćenost svakako nije bila univerzalna. I adventisti i njihov prorok doživeli su rast između 1850. i 1888. godine. Identitet zajednice i Elen Vajt postajao je postupno sve prepoznatljiviji.

To razdoblje je pokazalo da su oblikovane osnovne strukture i svakodnevni život zajednice. Ne samo da je raslo izdavaštvo svetkovatelja Subote, nego je organizacija koja se sve bolje razvijala organizovala rad usmeren spoljnom svetu, na područjima kao što su: misija, zdravstvena reforma i vaspitanje. Uloga Elen Vajt bila je prepoznatljiva u svakom od ovih područja. Posle ovih područja drugo poglavlje više će se baviti

porodičnim životom, područjem verovanja i proročkim darom sestre Vajt i njenim odnosom prema vernicima Crkve.

Da li je prihvatanje viđenja bio uslov za pripadnost zajednici?

Pitanje koje je postavljano među prvim svetkovateljima Subote bilo je: "Da li je vernicima bio postavljen uslov da moraju verovati u viđenja, ako se pridruže zajednici? Kad su klevetnici objavili da su vođe svetkovatelja Subote postavili verovanje u viđenja kao uslov za prijem u zajednicu, ta neistina energično je odbačena. Zato je Džems Vajt početkom 1856. godine napisao: "Dobro je poznato da smo bili optuženi da uslovljavamo pripadnost zajednici verovanjem u viđenja i da smo od istih napravili pravilo svoje vere. To je potpuna neistina." (RH, 14. februar 1856) On je poručio takvima da je Biblija bila njegovo pravilo vere i života.

S druge strane, prvi adventisti smatrali su da je verovanje u biblijsku nauku o duhovnim darovima bio ispit vernosti. Tako je Urija Smit 1862. godine zauzimao stav da je "stalnost duhovnih darova jedna od temeljnih tačaka u verovanju ovog naroda, i sa onima s kojima se razlikujemo u ovoj tački možemo imati jedinstvo i zajednicu, ali ne u većoj mjeri nego što je možemo imati s onima koji se razlikuju od nas u drugim važnim tačkama kao što su: Hristov dolazak, krštenje, Subota i td". (RH, 14. januar 1862.)

Džon Nevins Endrus je 1870. godine lepo je sažeo stanje u zajednici kada je napisao: "Kod prihvatanja vernika u naše crkve želeli smo s tim u vezi da znamo: 1. Da veruju u biblijsku nauku o duhovnim darovima; 2. Da će iskreno prihvatiti viđenja sestre Vajt." (RH, 15. februar 1870) Dalje, Endrus je preporučio da vernici treba da slede ozbiljnu opomenu Biblije, da proveravaju proroke (1. Solunjanina 5, 19-21)

Međutim, kada su vernici jednom prihvatili viđenja kao data od Boga, tvrdi Džems Vajt, ona postaju autoritet u životu vernika. Zato je napisao da su viđenja "provera za one koji u njih veruju da su data s Neba." (RH, 14. februar 1856) S druge strane, Džems je zapazio, da oni koji su imali dokaz da je Elenin dar bio od Boga, a boriti se protiv njega *aktivno i javno*, znači da mogu biti isključeni iz zajednice." U tim slučajevima "naš narod smatra da se ima pravo da se odvoji od takvih, da bi svoju radost mogao ispoljavati u miru i tišini." (RH, 13. jun 1871)

Elen Vajt se složila s takvim stavom, koji su zauzeli vođe Crkve. Neki su, zapazila je ona 1862. imali "dovoljno razloga" da od sebe načine nevernike zbog ekstremizma drugih vernika prema viđenjima. Takvima koji su se našli pod preteranim pritiskom drugih, koji nisu imali prednost da sebe radi ispituju viđenja, ili koji još nisu doneli konačni zaključak, takvima "se ne sme uskratiti blagoslov i prednosti Crkve ako je njihov hršćanski život ispravan, i ako su oblikovali uzoran hrišćanski karakter... Takvi ne smeju biti odbačeni, već prema njima treba pokazati dugo strpljenje i bratsku ljubav, dok se ne upoznaju s tim predmetom i zauzmu svoj stav za ili protiv. Ali, niko ne sme biti isključen samo zato što nije zauzeo svoj stav prema viđenjima". (1T 328)

S druge strane, nastavlja ona, "ako se oni bore protiv viđenja", otvoreno i smetaju drugima koji vjeruju u njih, "Crkvi je tada to znak da nisu u pravu. Božji narod ne treba beskrajno da popušta i odustaje od svoje slobode zbog takvih nezadovoljnika. Bog je ove darove dao Crkvi da bi joj služili na korist; i kada tzv. obraćeni vernici ustanu protiv tih darova, i bore se protiv viđenja, tada je vreme da se s njima poradi, da slabi ne bi bili zavedeni njihovim uticajem." (1T 328.329)

Kao rezultat takvog razumijevanja, Džordž I. Batler (tadašnji predsjednik crkve) pisao je 1883. godine da je to bila istina, da su i neprijatelji Crkve izjavili da su “mnogi među nama koji ne veruju u viđenja”. Još, nastavlja on, oni “su u našim crkvama i nisu isključeni”. (RH, dodatak, 14. avgust, 1883.)

Širenje proročke vesti

Elen Vajt je primila i širila vest rečju i perom, za koju je verovala da je od Boga. Od početka svoje službe bila je aktivna u propovedanju i poučavanju, kako na skupovima tako i pojedincima. Često je delovala u mesnim crkvama i porodicama, ali i na velikim, opštim crkvenim skupovima gde je s velikim uvažavanjem imala prednost da se obraća vođama pokreta. Posle uspostavljanja godišnjih sastanaka Adventističke crkve, u prirodi pod šatorima 1868. godine, smatrala je da je to pravo mesto za iznošenje poruka. Većinu godina svoga rada provela je putujući, posećujući sastanke u prirodi i držeći predavanja.

Bila je aktivna kao govornik, ali još je veći njen doprinos u pisanju. Ne samo da je održala značajne propovedi, predavanja i savete, što je bilo štampano, nego je ubrzo počela da veliki deo svoga vremena i snage posvećuje pripremanju materijala prvenstveno za štampu. Ona će postati predvodnik u ispunjenju svojeg viđenja o adventističkoj literaturi, koja će postati kao “potoci svetla koji su se rasuli po celome svetu”. (LS 125)

Njeni najraniji spisi pojavili su se u časopisu *Day –Star* (Zvezda Danica) koji nije pripadao adventističkim svetkovateljima Subote. Međutim, uskoro je izgubila tu mogućnost da objavljuje svoje članke, pa su svetkovatelji Subote počeli da razvijaju odvojeni identitet od ostalih adventističkih grupa tokom kasnih četrdesetih godina prošloga veka.

Godine 1849. svetkovatelji Subote počeli su da štampaju svoj časopis. Međutim, taj deo opšteg razvoja nije odmah rešio problem. Njen suprug, prvi urednik ovog časopisa svetkovatelja Subote, bio je pod velikim pritiskom kada je objavio viđenja. Od tada su mnogi neprijatelji izjavljali da svetkovatelji Subote suviše naglašavaju važnost viđenja, i da su od njih načinili svoju nauku umesto Biblije. Iako je Džems objavio svega nekoliko viđenja 1849. i 1850, kao rezultat takvog stava, od kraja 1850. pa nadalje, u sledećoj deceniji, na stranicama *Review and Herald* bilo je malo članaka iz pera Elen Vajt. Sve u svemu, samo petnaest članaka objavljeno je iz njenog pera tokom pedesetih godina prošloga veka. Taj broj se polako više nego udvostručio na tridesetjedan u šezdesetim, ali sedamdesetih godina pojavljuje se blizu 100 njenih članaka u *Reviewu*. Od ranih 80-tih godina pa do njene smrti 1915. *Review* je njene članke objavljivao gotovo svake sedmice.

Ova statistika govori o velikoj uzdržljivosti ranih svetkovatelja Subote da naglase viđenja u svome glavnom časopisu pred lice kritički nastrojenih čitatelja. Ali kada se Džems uverio da je adventističkim svetkovateljima Subote neophodno predstaviti Elenine poruke, godine 1851. objavio je časopis *Review and Herald Extra* za probrane čitaoce. Ovo izdanje *Extra*, objašnjava on 21. jula 1851. ”je oblik časopisa za koji se nadamo da će izlaziti dvonedeljno...Kako su mnogi unapred osudili viđenja, smatramo da je najbolje da zasad ništa od te vrste ne objavljujemo u redovnom izdanju. Mi ćemo zato objavljivati viđenja za one koji će od toga imati koristi, koji vjeruju da Bog može ispuniti svoju reč i dati viđenja ‘u posljednje vrijeme’.” (RH *Extra* 21. jula 1851)

Očekivano je da će časopis *Extra*, svakako, imati manje čitalaca nego redovni *Review*.

Extra je imao kratak vek, izašao je svega jedan broj. Većina sadržaja iz *Extra* uskoro se pretočila u knjižicu pod naslovom *A Sketch of the Christian Experience and Views of Ellen White*. Ta knjižica od 64 stranice izašla je iz štampe 1851. godine. Tadašnje vodstvo zajednice uskoro je potvrdilo da je to prigodan način - male knjige ili brošure - na koji treba objavljivati spise Elen Vajt; otada su imali prednost da njen savet učine pristupačnim u mnogo trajnijem obliku.

Njena prva brošura imala je autobiografski prikaz njene službe, koja je sadržala njena ranija viđenja. Njena naredna knjižica izašla je 1854. godine kao *Supplement to the Experience and Views of Ellen G. White*. (Dodatak iskustvima i pogledima Elen G. Vajt)

U tom razdoblju 1855. zbilo se izuzetno važan događaj u spisateljskoj karijeri Elen Vajt. Te godine su objavljena njena prva *Svedočanstva za crkvu*. Ta brošura od šesnaest stranica razvila se u niz, koji je izlazio u redovnim izdanjima u različitim vidovima do 1909. godine. U to vreme svedočanstva su dostigla obim od blizu 5000 stranica.

Najzad je Vajt pronašla delotvoran način da predstavi svoja viđenja svojim savremenikima, adventistima svetkovateljima Subote. Objavljen komplet *Svedočanstava* sadržao je glavne crte iz njenih ranih saveta u formatu koji je bio načinjen za stalno i lako slanje onima koje su ti saveti zanimali.

U nastavku objavljenih *Svedočanstava* od opšteg značaja, Elen Vajt rano počinje da upućuje savete pojedincima u obliku razgovora i ličnih pisama. Kroz nekoliko godina, shvatila je da se većina saveta odnosila na Crkvu u celini, budući da su pojedinci imali ista ili slična pitanja i probleme. Tako su ubrzo njena objavljena *Svedočanstva* sadržala odabrana svedočanstva neposredno upućena pojedincima, što je dodatno značilo opšti savet za Crkvu u celini.

Kao što je Elen Vajt pisala: "Ukoravajući krivca, On (Bog) je uredio da se popravlja mnogi... On čini da otvorene greške nekih postanu opomena drugima, da se boje i čuvaju tih grešaka... Bila sam poučena da iznesem opšta načela... i istovremeno da prepoznam opasnosti, greške i grehe nekih pojedinaca, da bi svi mogli biti upozoreni, pokarani i posavetovani... Videla sam da svi treba dobro da ispitaju svoja srca i život i vide da li možda nisu i sami učinili iste greške zbog kojih su drugi bili ispravljani... Ako je tako, oni bi trebalo da shvate taj savet i ukor kao da je bio upućen njima lično i zato treba da ga primene u životu." (5T 659.660)

Vajt je uvela u praksu da izostavi imena iz svojih objavljenih *Svedočanstava* da bi zaštitila privatnost osoba kojima su najpre bila upućena. Tako će čitaoci objavljenih *Svedočanstava* čitati o bratu A i sestri C.

Zajednica koja se je razvijala, uskoro je shvatila vrednost *Svedočanstava* Elen Vajt. Kao rezultat toga, najranije izdate brošure doživele su više ponovljenih izdanja i u različitim formatima. Međutim, 1883. godine Generalna konferencija adventista sedmoga dana izglasala je da se štampaju sva *Svedočanstva* izašla do tog vremena (ukupno 30) u "četiri toma od po sedam ili osam stotina stranica". (RH 27. novembar 1883) Svetlost dana ugledala su 1885. godine i zadržala su standardni format (kao i ona od 5 – 9) sve do danas.

Pre ponovljenog objavljivanja *Svedočanstava*, Elen Vajt je odlučila da se načini odgovarajuća urednička revizija. Taj posao bilo je neophodno izvršiti, smatrala je ona, jer

su neke originalne poruke otišle u štampu pod pritiskom događaja. Elen Vajt i njen sin V. C. Vajt imali su uravnotežen pristup uredničkom zahvatu, kada je trebalo popraviti njene reči i rečenice. Te promene dovela su je u sukob sa vođama zajednice zbog njihovog obima koji je unesen u popravljeno izdanje *Svedočanstava*.

U pripremi popavljenog izdanja 1883. godine na zasjedanju Generalne konferencije izglasano je da se “prosvetljenje uma” proroka u procesu inspiracije ogleda u “saopštavanju misli, a ne (osim u retkim slučajevima) posebnim rečima preko kojih bi ideje trebalo da budu izražene”. (RH , 27. decembar 1883) Međutim, dok su crkvene vođe teoretski prihvatile nadahnuće misli, imali su poteškoća s tim konceptom u praksi. Kao rezultat takvog stava, Elen Vajt je odustala od popravljavanja mnogih delova koje je načinila u svojim prvim *Svedočanstvima*, tako da su ipak njene rečenice tekle bolje, a njene misli izražene na najbolji način. Tako objavljeni tomovi nisu bili baš ono što je ona htela da budu.

Nakon njenih ranih autobiografskih knjižica i *Svedočanstava*, treće razdoblje u pisanju knjiga Elen Vajt nastupa od 1858 – 1864: četiri toma pod naslovom *Spiritual Gifts* (Duhovni darovi). Dok su raniji tomovi sadržali neke autobiografske materijale i neke napise o zdravlju, isto kao i neki odlomci iz njenih *Svedočanstava*, ovi su obuhvatali njene vrlo važne početne prikaze velikog svemirskog sukoba između dobra i zla. Tako prvi tom, koji je nastao kao rezultat viđenja u mestu Lovett’s Grove u državi Ohajo, marta 1858, nosi podnaslov *Velika borba između Hrista i njegovih anđela i sotone i njegovih anđela*. Ta knjižica bila je prethodnica današnjeg izdanja (1911.) pod naslovom *Velika borba*. Na sličan način tom tri i četiri od *Duhovnih darova* obuhvata razdoblje patrijaraha iz biblijske istorije i prvobitno prikazan materijal nalazimo u sadašnjoj knjizi *Patrijarsi i proroci*. U knjizi *Duhovni darovi* imamo prikazane osnovne ideje, koje je kasnije oblikovala u četiri toma naslovljena kao *Spirit of Prophecy* (Duh proroštva), (1870 – 1874) a što je kasnije preraslo u niz od sadašnjih pet knjiga nazvan *Sukob vekova* (1888 – 1917) (*Patrijarsi proroci, Proroci i carevi, Čeznja vekova, Dela apostolska i Velika borba između Hrista i sotone*. *prim. prev)

Konačno, glavno razdoblje pisanja knjiga Elen Vajt beležimo od 1850 – 1890 a tiče se područja zdravlja. Zadržaćemo se na tom području kasnije u razmatranju njenog doprinosa adventističkom konceptu zdravog načina življenja.

Primanje i objavljivanje viđenja

Primanje i objavljivanje viđenja Elen Vajt je kompleksno područje (kao i mnoga druga u ovoj knjizi) i možemo ga samo kratko dodirnuti. Ovaj deo, radije nego da pokušamo da obradimo njegovu složenost, razmotrićemo samo nekoliko značajnih tema koje će nam pomoći da shvatimo ovo područje.

Godine 1860. Vajt je pisala da je primala česta uputstva o svom stanju za vreme viđenja i svom iskustvu nakon povratka u stvarnost posle viđenja. U odgovoru, ona je objasnila: “Kada je Gospod video da je najbolji trenutak da mi da viđenje, bila bih uzeta u prisustvo Isusa i anđela, potpuno bih izgubila osećanje zemaljskog. Nisam mogla da vidim ništa dalje nego što bi mi anđeo pokazao. Moja pažnja bila je često usmerena na scene koje su se zbivale nad Zemljom.

U to vreme bila bih odnesena daleko u budućnost i bilo bi mi pokazano šta će se dogoditi. I ponovo bilo bi mi pokazano kako se šta zbilo u prošlosti. Kada bih se vratila u stvarnost, nisam se odjednom mogla setiti šta sam videla i predmet mi ne bi bio jasan dok

pišem, tada bi se scene ponovno pokazale preda mnom kao što su mi bile pokazane u viđenju i tada bih mogla slobodno da pišem. Ponekad su mi neke stvari koje sam videla nakon viđenja bile skrivene i nisam ih se mogla setiti, dok se nisam našla pred ljudima kojima je viđenje bilo namenjeno, tada bi se prizori, koje sam videla, upečatljivo vratili u moj um. Ja sam zavisna od Duha Gospodnjeg kada je u pitanju iznošenje viđenja ili pisanje, kao i samo primanje viđenja. Meni je nemoguće prizvati u sećanje ono što mi je bilo pokazano, dok Gospod ne donese pred mene u vreme koje On želi da ih iznosim ili pišem o njima.” (2 SG 292.293)

Na sličan način, nekoliko godina kasnije zapisala je da “kao što je od Duha Gospodnjeg zavisna u pisanju” tako je zavisna i u primanju. “Još”, dodala je, “reči koje upotrebljavam u opisu onoga što sam videla, moje su”. (1 SM 37) Drugom prilikom kazala je da u vreme kad bi pisala i stala nad nekim tekstom tražeći prave reči, Bog bi joj dao u um “jasno i određeno” najbolju reč da bi izrazila svoju misao. (Letter 137, 1902) Tako je to videla Elen Vajt. Njeno iskustvo slično je iskustvu biblijskih proroka – saradnja ljudskog i božanskog. Bog joj je dao viđenja i istovremeno joj pomogao da ih saopšti drugima. S druge strane, izražavanje je bilo njeno, osim u slučajevima u kojima je izjavila da je primila doslovne reči. Iz njenog opisa, izgleda da su doslovne reči uglavnom retko dolazile.

Ne treba da mislimo da je sve što je Elen Vajt napisala bilo neposredno povezano s viđenjem. Na primer, u jednoj od svojih autobiografskih izjava, ona je ovako komentirala: “U pripremi stranica koje slede radila sam pod teškim okolnostima, a u mnogim slučajevima morala sam se osloniti na sećanje, nemajući nekoliko godina priliku da primam nijedne dnevne novine. Nekolicini ustanova poslala sam rukopise, prijateljima koji su tamo bili, kada su okolnosti to zahtevale, da bi ih pregledali pre nego što su bili dati u štampu.” (2 SG) Do mnogih datuma uspela je da dođe proveravajući svoja ranija pisma. Ukratko, Elen Vajt je koristila metode istoričara isto kao i memoriju u rekonstruisanju svojih memoara.

Istorijsko istraživanje takođe je došlo do izražaja prilikom pisanja knjige *Velika borba* 1888. godine. Tako je slobodno navodila istorijske pisce ne toliko zbog autoriteta koliko stoga što su njihovi iskazi pružali “gotovo i snažno iznošenje toga predmeta”. (GC)

U skladu sa tim, njen sin ukazao je vođstvu Generalne konferencije na vreme revidiranja *Velike borbe* 1911. godine da “Majka nikada nije izjavila da je autoritet na području istorije. Događaji koje je ona opisala su opis nakratko osvetljenih slika i ostalih opisa koje je ona dobila u odnosu na postupke ljudi i uticaj tih postupaka na delo Božje za spasenje čoveka, sa pogledom na prošlu, sadašnju i buduću istoriju u njenom odnosu na ovo delo. U vezi s pisanjem ovih pogleda, ona je upotrebila dobre i jasne istorijske iskaze da pomogne čitaocu da načini vidljivim događaje koje je nastojala da predstavi.” On je primetio da su joj njena čitanja s područja crkvene istorije “pomogla da smesti i opiše mnoge od događaja i pokreta koji su predstavljeni u viđenju”. (3 SM 437) Tako su joj istraživanja pomogla da popuni pozadinu i kontekst “kratko osvetljenih slika” primljenih kroz otkrivenje.

Sama upotreba dela drugih autora nije ograničila Elen Vajt na područje istorije. Budući da je mnogo čitala, odabirala je i prilagođavala ideje i način drugih pisaca, kada je bila uverena da su kazali to na isti način kao što bi trebalo da bude i u njenoj poruci.

Tako je V.C. Vajt izjavio da njegova majka ne samo da je obilno koristila druge autore koji su pisali o Hristovom životu, nego je naročito cenila književni jezik kojim su drugi autori prikazali čitaocu scene koje joj je Bog pokazao u viđenju i ona je u tome nalazila... zadovoljstvo, praktičnost i uštedu vremena, upotrebivši njihov izričaj u celosti ili delimično, predstavljajući one događaje koje je upoznala kroz otkrivenje, i koje je htela da približi čitaocima u knjizi *Čežnja vjekova*. (3 SM 460) Slične opaske mogu se dati i u vezi sa ostalim spisima Elen Vajt. Baš kao što su i biblijski proroci u svojim spisima upotrebljavali književne i istorijske dokumente, isto tako činila je i ona (vidi: 4. Mojsijeva 21,14.15; 1. Dnevnika 29,29; Luka 1,1-4; Juda 14.15) Nadahnuće ne podrazumeva i originalnost. S druge strane, nadahnuće podrazumeva Božje vođstvo u proročkom prikupljanju i izboru materijala.

Treba zapaziti da Elen Vajt nije mehanički upotrebljavala svetovne izvore materijala. Naprotiv, ona je odabrala one misli i rečenice koje su bile u skladu s istinom kako je ona to videla, dok je odbacivala ili prilagođavala ideje i način izražavanja koji nisu u skladu s njenom vešću.

Naredni osvrt na njen rad dovodi do zaključka da svi njeni saveti pojedincima i Crkvi nisu bili primljeni u vidu posebnih viđenja za specifičnu situaciju u datom trenutku. Ona je upoređivala svoja iskustva s iskustvima apostola Pavla. Njegov um kroz ranije primljena viđenja imao je jasnu spoznaju o hrišćanskim načelima i o opasnostima koje prete Crkvi. Zato je apostol Pavle bio u mogućnosti da prosudi događaje u Crkvi na božanski način, iako možda nije imao posebno viđenje za određeni slučaj. Tako je Vajt pisala: "Gospod nije dao viđenje za rešenje svake opasnosti koja se može pojaviti." Često, to je Božji način rada, "da ostavi utisak na umove svojih odabranih slugu o potrebama i opasnostima za Delo i pojedince i da na njih stavi breme saveta i upozorenja". (5 T 684.685) Veliki deo njenih saveta izgleda da spada u ovu posebnu kategoriju u kojoj božanska načela izvorno data u viđenju, dolaze do izražaja kroz uticaj Svetog Duha, u širokom spektru posebnih prilika na koje se ova načela mogu primeniti.

Ukazivanje na potrebu za osnivanjem crkvene organizacije

Jedno važno područje na kom je Elen Vajt odigrala presudnu ulogu u razvoju Hrišćanske adventističke crkve pedesetih godina prošloga veka bila je crkvena organizacija. Budući da je široko rasprostranjen mileritski pokret bio protiv svake organizacije, za takav razvoj stanja postoji nekoliko razloga. Prvi od njih je sledeći: vrijeme je bilo kratko i mileriti su verovali da im neće biti potrebna organizacija, jer će Isus brzo doći.

Drugi razlog za odbacivanje organizacije od strane mnogih milerita bila je njihova prošlost u pokretima, koji su se protivili svemu osim najslabijoj formi crkvene strukture. Jedan takav pokret nazvan je Hrišćanska veza. Džozef Beits, Džems Vajt i nekoliko vodećih milerita pripadali su toj grupi.

Treći razlog za protivljenje mileritskih grupa crkvenoj organizaciji posle 1844. proizilazi iz njihovog isključivanja iz organizovanih verskih zajednica tokom 1843. i 1844. godine. Njihovo iskustvo vodilo ih je do zaključka da je crkvena organizacija urođeno zlo. Zbog takvog shvatanja Džordž Stors (istaknuti mileritski vođa) napisao je 1844. da je "svako organizovanje crkve ljudska izmišljotina i ono postaje Vavilon u trenutku *kada je organizovano*". (MC ,15. februar 1844)

Zbog takvih stavova, sve poslemileritske grupe smatrale su gotovo nemogućim da se organizuju u crkvena tela. Nitko i nije tako nešto učinio pre 1860-tih, i samo je jedna grupa uspela je da načini odgovarajuću strukturu – a to su bili adventisti svetkovatelji Subote.

Elen Vajt i njen suprug bili su prvi pojedinci koji su poduprli razvoj organizacije među onima koji su oblikovali Hrišćansku adventističku crkvu šezdesetih godina prošloga veka. Vajtovi su ubrzo došli do zaključka da je ono što su oni nazvali “evanđeoski red” bilo osnovno u njihovom pokušaju da rade sa vernicima ujedinjenim na doktrinarnoj osnovi svetkovatelja Subote. Alternativa je bila nered i to je snažno karakterisalo poslemileritski adventizam tokom kasnih 1840-tih i ranih 1850-tih.

Najranije opaske Elen Vajt na tu temu dolaze u decembru 1850: “Videla sam da je na Nebu sve bilo u savršenom redu. Anđeo je rekao: ‘pogledaj, Hristos je glava; neka sve bude u redu, neka sve bude u redu. Neka sve ima svoj smisao.’ Anđeo je rekao ‘Vidi i znaj kako je savršen, kako je divan taj nebeski red, sledi ga’.” (MS 11, 1850.)

Između 1850. i 1854. adventisti svetkovatelji Subote, ne samo da su brojčano brzo rasli i tako prihvatili u svoje redove mnoge zbunjene vernike koji su verovali u Drugi Hristov dolazak, već su se suočili s problemom nekvalifikovanih propovednika, susrećući se s istomišljenicima i slučajevima crkvene discipline prema vernicima koji nisu bili u skladu sa celim telom.

Tom prilikom Elen Vajt je objavila početkom 1854. članak pod naslovom “Gospodnji red”. Ona započinje odlomak ovim rečima: “Gospod je pokazao da je evanđeoski red bio suviše zastrašujuće prikazan i zanemarivan. Treba izbegavati formalnosti, ali ako ih i izbegavamo red ne sme biti zanemaren. Na nebu postoji red. Red je postojao u Crkvi kada je Isus bio na Zemlji, a nakon Njegovog odlaska red je bio striktno poštovan među Njegovim apostolima. I sada, u ove poslednje dane, dok Gospod dovodi svoju decu u jedinstvo vere, postoji još veća stvarna potreba za redom nego ikada pre, jer, dok Bog ujedinjuje svoju decu, sotona i njegovi zli anđeli su vrlo uposleni sprečavajući i razarajući to jedinstvo.” (EW 97)

Zapazimo da je Elen Vajt povezala crkvenu organizaciju sa poslanjem adventista svetkovatelja Subote, da ih skupi u narod za poslednje dane. Tako je ona to povezala sa uspešnim propovedanjem. Organizacija nije značila kraj nego sredstvo pripreme za kraj.

Tokom pedesetih godina Vajtovi su se borili, rame uz rame, da među svetkovateljima Subote uspostave organizaciju. Međutim, neprestano su nailazili na otpor od strane istaknutih vođa u svom pokretu. Tako je R. F. Kotrel (R.F. Cottrell) izjavio u *Review and Herald* (Pregled i Glasnik) iz marta 1860. da on misli “da bi bilo pogrešno ‘da sebi damo ime’ budući da ono leži u temelju Vavilona. Mislim da to Bog ne bi odobrio.” (RH , 22. mart 1860)

Džems i njegova supruga nisu se složili s Kotrelom i njegovim pristalicama koji su bili protiv organizacije i otvoreno su im se suprotstavili. Videli su mnoge posledice zbog nedostatka formalne strukture i reda. U odgovoru na antiorganizacijsku logiku, Elen Vajt je kazala: “Bilo mi je pokazano kako su se neki bojali da bi naša Crkva mogla da postane vavilon ako se organizuju; ali oni u centralnom Njujorku (New Yorku) bili su pravi Vavilon, zbrka. I sada ako crkve nisu tako organizovane da mogu sprovesti i održati red, nemaju se čemu nadati u budućnosti; moraju se raspasti u grupice. Ranije učenje pothranilo je elemente nejedinstva... Ako Božji propovednici budu ujedinjeni u vršenju svoje dužnosti i ako na tome budu odlučno istrajali, izvršiće na Božje stado uticaj koji

ujedinjuje... Tada će postojati snaga i sila u redovima svetkovatelja Subote, mnogo više nego što smo dosad iskusili.” (1 T 270.271)

Zalaganje Elen Vajt i njenog supruga za organizaciju u Crkvi za koju su se tako srčano borili, konačno je urodilo plodom između 1861. i 1863. godine. Od tada pa nadalje Generalna konferencija zajednice povezala je razne crkve i mjesne konferencije u jedno ujedinjeno telo – u Hrišćansku adventističku crkvu. Taj organizacijski razvoj osnovao je još uvek malo telo adventista svetkovatelja Subote, sa strukturom koja im je omogućila da ojačaju i izrastu u najveće adventističko telo na prelazu iz 19. u 20. stoleće. Ali do tog vremena Crkva je prerasla svoju organizacijsku strukturu iz 1863. godine. Adventizam sedmoga dana osećao je potrebu za korjenitom reorganizacijom ako bude nastavio da raste započetim tempom. Da bi se uspešno obavilo poslanje, Elen Vajt će još jednom, između 1901. i 1903. (kao što ćemo videti u narednom poglavlju) biti srce – pokretač reorganizacije. Ona je i dalje funkcionalnu crkvenu organizaciju smatrala bitnim elementom u širenju Crkve i propovedanju Jevanđelja celom svetu. Za razliku od nekih njenih kolega u službi, ona nije mešala spoljne strukture koje su postale zastarele sa potrebnom dinamičnom organizacijom da bi zajednica nastavila da okuplja narod u prihvatanju Dolaska Isusa Hrista.

Savet za zdrav način življenja

Jedno od najznačajnijih viđenja Elen Vajt, na području njenog višegodišnjeg delovanja u osnivanju adventnog pokreta, zbilo se 5. juna 1863. “Videla sam”, zabeležila je narednog dana, “da je to bila sveta dužnost da povedemo računa o svome zdravlju i da i druge podsetimo na njihovu dužnost... Naša je dužnost da govorimo, da dignemo glas protiv svake neumerenosti – neumerenosti u radu, u jelu, u pići i u uzimanju lekova – i tada ih usmeriti na velike Božje izvore lečenja: voda, čista mekana voda, za lečenje od bolesti, za zdravlje, za čistoću, za duševno uživanje... Videla sam da ne smemo da ćutimo o predmetu zdravlja nego treba da probudimo svoje umove u vezi s tim predmetom.” (3 SM 280) “Posao koji Bog traži da obavimo ne oslobađa nas brige za naše zdravlje. Što je naše zdravlje bolje, bolji će biti i naš posao.” (3 SM 279)

Zapazimo da zdravstvena reforma adventističkih hrišćana nije bila njihova privatna stvar. Ona je imala uticaja i na zdravstvenom i na misijskom planu. To je postalo sasvim jasno u decembru 1865. kada je Elen Vajt imala drugo važno viđenje o zdravstvenoj reformi. U tom viđenju adventisti su pozvani da osnuju svoju zdravstvenu ustanovu. Ona nije trebalo da služi samo adventistima za zdravstveni oporavak u duhovno odgovarajućem okruženju dok uče “kako se brinuti o sebi i kako se zaštititi od bolesti” (1 T 553), nego im omogućiti da se približe neadventistima.

“Kada oni koji ne dijele s nama isto verovanje budu posetili ustanovu posvećenu uspešnom lečenju bolesti, kojom upravljaju lekari koji svetkuju Subotu”, pisala je Vajt, “oni će neposredno biti pod uticajem istine. Dok se budu sprijateljili s našim narodom i našom stvarnom verom, njihove predrasude biće otklonjene i steći će ugodan utisak. Dok tako budu pod uticajem istine neće samo dobiti pomoć u lečenju od bolesti tela nego će naći lekoviti balsam i za svoje duše obolele od greha... Jedna tako dragocena spasena duša vrediće više nego sva blaga koja su bila potrebna da se uspostavi takva ustanova”. (1 T 493)

Viđenje od 25. decembra 1865. nije samo ukazalo na potrebu osnivanja zdravstvene ustanove nego je spojilo zdravstvenu reformu i adventističku teologiju pokazujući da je “zdravstvena reforma deo treće anđeoske vesti i da je s njom povezana kao što su šaka i ruka povezane sa telom”. Zdravstvena reforma kako je to videla Elen Vajt, treba da ima pripremnu ulogu. To znači da pripremi Božji narod “za glasnu viku trećeg anđela” i da mu pomogne da se spremi za preobraženje. (1 T 486) Drugim rečima zdravstvena reforma treba da bude sredstvo u pripremi za Drugi dolazak. Kao crkvenoj organizaciji, zdravstvena refroma treba da bude sredstvo pripreme za kraj pre nego kraj sam po sebi.

Međutim, neki propovednici i neki vernici verovatno su prevideli ovaj vid njenog učenja pa su nastavili da oduševljeno šire vest zdravstvene reforme. Kao rezultat takvog pristupa, nekoliko meseci kasnije Elen Vajt je pažljivo ispravila svaki pogrešan utisak, koji je mogla da ostavi na osobe, napisavši da je: “Zdravstvena reforma usko povezana s trećom vesti (vesti adventista sedmog dana) ali ona sama nije vest. Naši propovjednici bi trebalo da poučavaju o zdravstvenoj reformi, ali oni je ne bi smeli učiniti glavnom temom... Njeno mesto je među onim temama koje pomažu u *pripremi* za susret s događajima na koje je ukazano tom večću.” Kad govori o temama u vezi sa “pripremom” ona kaže da zdravstvena reforma treba da ima “vođeće” mesto. (1 T 559)

Gornji tekst ima presudnu važnost otkad su neki adventisti bili skloni fanatičkim krajnostima u odnosu na zdravstvenu reformu, dok su je drugi stavili u središte vesti Crkve. Vajt je morala da se suprotstavi takvim nastranostima u vezi sa svojim učenjem na tu temu u preostalom delu svog života. Za nju, zdravstvena reforma nije bila središte adventističke vesti. Pre svega, ona je bila sredstvo da pomogne ljudima da se pripreme za Hristov dolazak. Rezultati zdravstvenog poučavanja Elen Vajt ogledali su se dvojako, široko su rasprostranjeni i s dugoročnim efektom. Na ličnom planu, mnogo su doprineli u promeni adventističkog stila življenja. Kao rezultat, oni su uveliko ojačali zdravlje adventističkog verništva. Nažalost, mnogi koji su mislili da slede njene savete otišli su u ekstremizam u jednom ili u više područja zdravog načina življenja. Ali njen je poziv bio za uravnoteženost umesto neuravnoteženosti. Kako je ona to videla, postoji osam prirodnih lekova: “čist vazduh, sunčeva svetlost, umerenost, odmor, vežbanje, pravilna ishrana, upotreba vode, poverenje u božansku silu.” (MH 127) Dobro zdravlje podrazumeva uravnoteženu upotrebu svakog od ovih pomoćnika i izbegavanje svake krajnosti.

Rodovi zdravstvene reforme, na osnovu viđenja iz 1865, bili su gotovo trenutni. Elen Vajt je u maju 1866. na četvrtom zasedanju Generalne konferencije predstavila potrebu za jednom adventističkom zdravstvenom ustanovom. Kao odgovor Crkva je 5. septembra 1866. otvorila Zapadni institut za zdravstvenu reformu (Western Health Reform Institute) u Batl Kriku (Battle Creeku) u državi Mičigen (Michigan), a počeo je da izlazi časopis posvećen zdravlju – Zdravstveni reformator – (The Health Reformer) iste godine.

Godine 1876. za upravitelja instituta postavljen je dvadesetčetverogodišnji Džon Harvi Kelog (John Harvey Kellogg). Pod Kelogovim vođstvom ova ustanova je prerasla u Batl Krik sanatorijum (Battle Creek Sanitarium). Na smeni stoleća ta ustanova postigla je međunarodni ugled. Do sredine 1990. iz te ustanove nikle su 152 bolnice, 330 dispanzera, klinika i medicinskih jedinica, 95 domova za stare i siročad – što čini ukupnu vrijednost od blizu pet milijardi dolara. To su samo neki od dalekosežnih

uticaja zdravstvenih programa koje su pokrenula viđenja Elen Vajt među adventističkim hrišćanima.

Pre nego što napustimo ovu temu o zdravstvenoj reformi zapazićemo da ideje Elen Vajt o zdravlju nisu bile jedine. Ona ih je dala u kontekstu istaknutog pokreta za zdravstvenu reformu u Sjedinjenim Državama u to vrijeme. Viđenja Elen Vajt uzdigla su adventiste u jedan od vodećih pokreta na području zdravstvene reforme, i dala im verski podsticaj da vode računa o ličnom zdravlju, ali i za širenje Jevanđelja preko brige o zdravlju u svojim ustanovama.

Jedan od razloga slabog zdravlja među vodećim ličnostima u Crkvi početkom i sredinom 1860-tih predstavljao je dodatni podsticaj. Džems Vajt i nekoliko drugih najistaknutijih vođa postali su zdravstveno onesposobljeni u to vreme i neki, uključujući i Vajtove, posetili su ustanovu za zdravstvenu reformu koja je delovala u mestu Dansvilu (Dansvilleu), u državi Njujork, pre nego što je otvoren adventistički institut u Batl Kriku. Zdravstvena vest je zaista bila potrebna adventističkom vođstvu. I oni su na nju pravilno odgovorili.

Treba takođe zapaziti da adventisti nisu bili neinformisani u odnosu na učenje većeg savremenog zdravstvenog pokreta. Ne samo da su posetili neke od tih ustanova nego su se upoznali i sa njihovom literaturom. To poznavanje posebno je vidljivo u knjizi na 296 stranica (*Health or How to Live – Zdravlje: ili Kako živjeti*) koju je uredio Džems Vajt 1865. godine. Ona je obuhvatala poglavlja mnogih vodećih zdravstvenih reformatora tog vremena, uz šest članaka o zdravlju iz pera njegove supruge.

Od 1863. pa nadalje, zdravlje i teme s tim u vezi dobili su zapaženo mesto u spisima Elen Vajt. Možda je na tom području njena najvažnija knjiga Služba iscelivanja (*The Ministry of Healing* , 1905).

Savjet o poslanju crkve za cijeli svijet

Treće područje koje ima posebnu važnost je savet Elen Vajt adventističkim hrišćanima u razdoblju od 1850. do 1888. o adventističkoj misiji (poslanju) za celi svet. Dajući crkvi savremeni smer širenja po čitavom svetu, teško je shvatiti činjenicu da su prvi adventisti u svojoj orijentaciji bili protiv misije. Sledeći vođstvo Wilijama Milera, adventisti svetkovatelji Subote, verovali su u početku 1850-tih da su se vrata probe već zatvorila i da je njihov misijski posao za svet završen. Tako, kao što je Miller napisao u decembru 1844: “Mi samo možemo podsticati jedni druge (misli na druge adventiste) i biti *strpljivi*” dok se ne dogodi dolazak. (AH , 11. decembra 1844) To je bio stav i Džemsa Vajta i Džozefa Beitsa u “vreme sakupljanja” dok su radili isključivo među bivšim mileritima, da bi ih doveli u zajednicu svetkovatelja Subote.

Elen Vajt je u određenom razdoblju imala isti stav. Tako je ona kasnije mogla da napiše: “Verovala sam, kao i moja braća i sestre u veri, da pošto je prošlo vreme 1844. neće više biti obraćenja grešnika.” Međutim, brzo je dodala, da “nikada nije imala viđenja da se grešnici više neće obratiti”. (1 SM 74)

Naprotiv, nekoliko od njenih viđenja tokom razdoblja *zatvorenih vrata* prema misiji, ukazivalo je jasno na suprotno u odnosu na ono što je ona iskreno verovala. Tako je bilo s njenim viđenjem o izdavaštvu u decembru 1848. u kome je predskazala da će mali “časopis” njenog supruga biti “malen u početku” ali će se kasnije razviti u “potoke svetla... koji će obasjati celi svet”. (LS 125) Na isti način, u julu 1850. pisala je da oni

“koji nisu čuli adventističku doktrinu (1840-tih) i koji su je odbacili, prigriće istinu i zauzeti svoje mesto” sa adventistima svetkovateljima Subote. (18 MR 13)

Ni Elen Vajt niti njeni suvernici nisu u potpunosti razumeli misiološke implikacije tih i ostalih poruka iz njenih viđenja u tom ranom razdoblju. Kao što je ona kasnije pisala: “Naša braća nisu mogla razumeti ovo”, zatim “našu veru u skoro pojavljivanje Hrista. Neki su me optužili što sam kazala da je moj Gospod odložio svoj dolazak, posebno su me optuživali fanatici.” (SM 74) Postupno su svetkovatelji Subote shvatili svoju misiju u ovome svetu, a ta promena počela je tokom pedesetih i šezdesetih godina prošloga veka.

Tokom 1863. Džems Vajt je došao do zaključka da su oni svakako imali “vest za celi svet”. Ali, nisu imali dovoljno propovednika koji su tu vest mogli da odnesu u strane zemlje. S druge strane, štampani materijal slat je u Evropu, aktivnosti propovednika, svetkovatelja Subote, poreklom Poljaka, M. B. Čehovski (M.B. Czechowski) koji se vratio u Evropu, nezavisno od potpore svetkovatelja Subote, vodile su do osnivanja nekoliko zajednica s druge strane Atlantika u kasnim šezdesetim godinama. Taj razvoj Crkve, pokrenuo je akciju za misije u stranim zemljama, na koju su se odazvali vođe iz Severne Amerike u 1869. i 1870. godini. Ali, ništa konkretno nije se zbilo u to vreme.

U decembru 1871. Elen Vajt je imala viđenje koje je podstaklo grupu adventista sedmoga dana da pokrenu sveopštu misiju. Ona je videla da je zajednica propovedala “istine od životnog značaja” koje su bile “ispit za svet”. Tako su mladi adventisti mogli sebe da provere u “poznavanju stranih jezika, da bi Bog mogao da ih upotrebi kao predstavnike svoje spasonosne istine onima u drugim zemljama”. Zajednica nije trebalo da šalje samo svoje publikacije u strane zemlje nego i “žive propovednike”. “Misionari”, tvrdila je ona “trebaj da pođu drugim narodima da propovedaju istinu oprezno i na dostojanstven način”. Adventistička “vest upozorenja” bila je “ići svim narodima”. “Ne smemo gubiti ni trenutka”, rekla je. “Ako smo bili nemarni u ovom predmetu, sada je pravi trenutak da iskupimo to vreme da se krv duša ne bi našla na našim haljinama.” (LS 203.204)

Tokom leta 1873. Džems Vajt je urgirao da Džon Endrus (John Nevins Andrews) treba da otputuje u Evropu kao prvi službeni misionar naše Crkve. Ali još ništa se nije dogodilo.

Elen Vajt je takođe imala širi pogled na ovaj predmet kao i njen suprug. U aprilu 1874. imala je “impresivan san” koji je pomogao da se savlada preostali otpor među adventistima prema stranim misijama. “Vesnik” u njenom snu joj je dao sledeće uputstvo za neodlučne adventističke vođe: “Vi se zabavljate suviše ograničenim idejama za rad u ovo vreme... Morate imati šire poglede... Vaša kuća je čitav svet... Vest će ići u sili u sve delove sveta, u Oregon, u Evropu, u Australiju, na sva ostrva mora, svim narodima, jezicima i plemenima.” Bilo joj je “pokazano” da je crkvena misija mnogo veća “nego što naš narod može i zamisliti, više nego što je o njoj razmišljao i planirao”. Kao rezultat toga Vajt je pozvala da vernici pokažu veću veru na delu. (LS 208.209)

Prošle su dve decenije dok su crkvene vođe počele da shvataju punu važnost “sna” o misiji 1874. godine. Oni su tog leta izglasali da će poslati Endrusa u Švajcarsku “što je pre moguće”. (RH 25. avgust 1874) On je na svoje novo odredište otišao u septembru. Od tog vremena Hrišćanska adventistička crkva poslala je čitavo mnoštvo misionara u svaki kutak naše planete. Tokom početka 1995. naša Crkva pokrenula je

svoje programe u 208 od 236 nacija i na 732 jezika propoveda adventnu vest o Hristovom dolasku.

Elen Vajt nije bila samo misionarka u fotelji. Ona je aktivno učestvovala u tom poslu. Njeno prvo misionarsko putovanje bilo je po Kaliforniji, gde je sa svojim suprugom mnogo doprinela u učvršćivanju mlade Adventističke crkve na Zapadnoj obali.

Njeno prvo prekomorsko misionarsko putovanje od 1885. do 1887. bilo je po Evropi sa sinom V. Vajtom, gde su mnogo doprinijeli jačanju i vođenju adventističke misije u Evropi. Sedište svoje misije uspostavila je u Baselu u Švajcarskoj, odakle je putovala od Italije do Skandinavije, da bi pružila potporu verništvu i vođama.

Adventistički vernici u Engleskoj prvi su imali prednost da dožive plodove njenog rada. Provela je nekoliko sedmica u toj zemlji, u kojoj je posebno brinula za stanovnike prenaseljenog Londona. Iz Engleske, Vajt je otputovala u Švajcarsku, gde je imala sastanke sa crkvenim vođama na godišnjim zasedanjima tek osnovanog Evropskog saveta adventista sedmoga dana.

Posetila je vernike u osam evropskih zemalja, u kojima je održala govore: Englesku, Švajcarsku, Dansku, Švedsku, Norvešku, Francusku, Nemačku i Italiju. Njene aktivnosti u Evropi zbile su se u presudnom razdoblju napretka naše Crkve u tom delu sveta. Elen Vajt je aktivno učestvovala u delovanju Crkve. Osim toga, bila je traženi govornik na području umerenosti u nekoliko evropskih zemalja.

Poslednje prekomorsko putovanje Elen Vajt zbilo se između 1891. i 1900. godine. U tom razdoblju dala je značajan doprinos u vođenju novoosnovane misije u Australiji i Novom Zelandu. U narednom poglavlju pogledaćemo neke rodove iz toga razdoblja.

U međuvremenu pogledajmo ulogu Elen Vajt na planu obrazovanja u Adventističkoj crkvi u njegovom začetku. Od početka sedamdesetih godina prošlog veka obrazovanje je dobilo značajno mesto u našoj Crkvi. Ako je Crkva trebalo da šalje misionare, morala ih je negde obrazovati.

Prvi savjeti o obrazovanju

Nije slučajno to što su adventisti otvorili svoj prvi koledž i poslali prve misionare u strane zemlje u istoj godini. Od godine 1874. bili su im potrebni školovani crkvene poslenici i u kući i u inostranstvu.

Međutim, ova potreba za obrazovanjem nije uvek bila prepoznata. Zapravo, obrazovanje je bilo poslednje od glavnih ustanova u razvoju Crkve. To je bilo zbog toga što smo prethodno uspostavili izdavačku delatnost 1849. godine, centralizovali crkvenu organizaciju 1863. i razvili snažan program za brigu o zdravlju 1866. godine.

Prvi adventisti svetkovatelji Subote na redovno školovanje nisu gledali sa naklonošću. Sledili su ovaj način razmišljanja: "Zašto slati decu u školu, ako će uskoro doći kraj sveta, pa neće biti dovoljno vremena da porastu i primene teško stečeno znanje?" Mnogi od prvih svetkovatelja Subote čak su verovali da je slanje dece na školovanje znak nedostatka vere u blizinu Dolaska. Tako je obrazovanje odloženo do razdoblja između 1850. i 1860. godine, iako su u tom razdoblju adventisti započeli s osnivanjem nekoliko osnovnih škola koje, nažalost, nisu bile duga veka. Drugi vernici slali su svoju decu u državne škole.

Zbog nedostatka zanimanja za taj predmet nije ništa iznenađujuće otkriti da Vajt nije napisala nijedan članak o opštem obrazovanju u prvih 28 godina svoje proročke

službe. Ali, to će se promeniti dve godine kasnije 1872, kada će adventisti u glavnoj upravi utemeljiti školu koja će izrasti u Batl Krik koledž (Battle Creek College).

Godine 1872. Elen Vajt je napisala “pravo obrazovanje” – školski program (objavljeno u *Testimony for the Church*, No . 22) za školu osnovanu u Batl Kriku. Pojam o “pravom obrazovanju” bio je raširen među adventističkim vaspitačima jer su ga oni ispravno shvatili kao dužnost koja je povezana sa idealnom prirodom adventističkog obrazovanja. Jedna od tih važnih tema bila je: “Telesno, umno, moralno i versko obrazovanje dece.” (FE 15) Koncept uravnoteženog obrazovanja cele ličnosti postao je znak prepoznavanja u spisima sestre Vajt o obrazovanju tokom narednih više od četrdeset godina.

“Pravo obrazovanje” značilo je, takođe, činjenicu da će adventisti biti reformatori na području vaspitanja. Ovo je pokrenulo rasprave oko razlike između dresure životinja i odgajanja ljudskih bića, discipline kao samokontrole, potreba celovitog shvatanja prirode zdravlja, potrebe proučavanja Biblije uporedo sa “drugim predmetima”, i razvoja snažne povezanosti fizičkog rada sa akademskim, tako da i telo i um mogu biti aktivni, a mladi ljudi potpuno spremni za praktičan život.

“Pravo obrazovanje” konkurisalo je nepraktičnom knjiškom vaspitanju iz tog vremena, koje je od mladih ljudi stvaralo “obrazovane neznalice”. S druge strane, “pravo znanje” je odbacilo poistovećivanje neznanja sa poniznošću i duhovnošću. Elen Vajt je smatrala “da istine božanske reči mogu najbolje da cene obrazovani hrišćani. Hrista najbolje mogu proslaviti oni koji Mu inteligentno služe.” (FE 44.45)

Njeno iznošenje filozofije koja bi trebalo da prožima adventističko obrazovanje, svakako je bilo blisko reformisanom krilu američkog obrazovnog sistema. Savet sestre Vajt podrazumevao je prekid sa grčkim i latinskim klasicima koji su stolicima dominirali u srednjem i višem zapadnom obrazovnom sistemu. “Pravi obrazovni program” je učinio, kao što je to značio i njen savet za zdrav način življenja, mnoge ideje prodornima. Dok su njeni koncepti bili ispred vremena opšte prihvaćene prakse u obrazovanju, njeni predlozi i programi o obrazovanju nisu bili jedini te vrste. Oni su pre bili u skladu s idejama i programima ostalih obrazovnih reformatora.

Na nesreću po rano adventističko obrazovanje, prosvetni radnici kao ni crkveno vodstvo nisu u potpunosti shvatili probleme tradicionalnog obrazovanja tj. kako reformu obrazovanja primeniti u praksi. Kao rezultat takvog pristupa adventistički koledž u Batl Kriku razvio se u klasičnu tradicionalnu školu koja nije uključila reformni program Elen Vajt.

Budući da je to postala klasična nereformisana ustanova, samim time nije bila dovoljno dobra, a tome još moramo dodati činjenicu da su u Batl Kriku iz svog programa obrazovanja izostavili proučavanje Biblije. Škola se našla na najnižoj tački 1881. godine. Usledilo je postavljanje tek krštenog čoveka za direktora. Taj novi čovek ne samo što nije pokazivao interes za obrazovnu reformu, nego čak nije pokazivao ni mnogo interesa za adventističke ideale.

Ova okolnost pokrenula je Elen Vajt da napiše članak pod naslovom “Naš koledž”, koji je bio pročitan pred vodećim službenicima koledža i Generalne konferencije u decembru 1881. godine. U tom napisu Elen Vajt je neuobičajenim rečima opisala stanje u Batl Kriku, tvrdeći da je koledž promašio cilj svoga postojanja. Proučavanje umetnosti i nauke potrebno je, naglasila je, ali “proučavanje Pisma treba da dobije prvo mesto u našem sistemu obrazovanja”. (5 T 21)

Ako je postavljanje Biblije u središte nastavnog programa učinilo školu nepopularnom, izjavila je ona, studenti koji tako misle mogu "ići u drugi koledž" koji im više odgovara. Posle toga je naglasila: "Ako je svetovni uticaj prouzrokovao nestabilnost u našoj školi, tada je prodajte svetovnim ljudima i prepustite im potpuni nadzor, i oni koji su uložili svoj novac u tu ustanovu osnovaće novu školu u kojoj se neće upravljati na način kao u svetovnim školama, niti po željama upravnika i nastavnika, nego u skladu sa planom koji je Bog odredio... Bog je objavio svoju nameru da imamo jedan koledž u ovoj zemlji u kome će u obrazovanju mladih, Biblija zauzimati pravo mesto." (5 T 25.26)

Uspriko ovim naporima crkvenih vođa i Elen Vajt, događaji u Batl Kriku početkom 1882. razvijale su se od lošeg ka gorem. Zapravo stanje je postalo toliko ozbiljno da je školski odbor direktora, usred te velike javne zbunjenosti i unutrašnje nesaglasnosti izglasao zatvaranje škole za školsku 1882–1883. godinu.

Pre nego što su opet otvorili školu, upravitelji su izglasali da vode koledž "na način koji će biti u skladu u svim pojedinostima sa primljenom svetlošću kako nam je Bog dao" u *Svjedočanstvima* (RH , 2. januara 1883). Ponovno organizovan koledž je potvrdio veću i još jaču potporu za rad u skladu sa načelima koje je predložila Elen Vajt. Bila je to jedna od pravih adventističkih škola otvorena 1882. godine u državi Massachusetts (kasnije nazvana Atlantic Union College) i u Kaliforniji (kasnije nazvana Pacific Union College). Sve tri ustanove treba iskreno da nastoje da sprovedu reformisani obrazovni program. Potpuna reforma nastupiće tek devedesetih godina prošloga veka. U vreme njenog sprovođenja Elen Vajt biće u samom središtu događaja. O ovom predmetu vratićemo se u narednom poglavlju.

Događaji u porodici i smrt Džemsa Vajta

Život Elen Vajt obuhvatao je mnogo više nego samo njenu javnu službu. Njen porodični život, kao i u svim ostalim porodicama, imao je lepe a i bolne strane. Ona je sa Džemsom imala četiri sina: Henrija Nikolsa (Henry Nichols) (1847), Džemsa Edsona (James Edson) (1849), Viliama Klarensa (William Clarence) (1854) i Džona Herberta (John Herbert) (1860).

Džems Edson i Viliam živeli su i služili celog života kao adventistički propovednici, iako je Edson u svojim mlađim godinama svojim roditeljima zadao dosta jada i brige. On je učinio mnogo i potpuno se posvetio hrišćanskoj službi, a naročito evangelizaciji među crncima na američkom Jugu. Posle očeve smrti, postaje kolega u poslu i glavni pomoćnik svojoj majci. Džon je umro kada je imao svega tri meseca a Henri tri godine kasnije, od upale pluća 1863. godine u šesnaestoj godini.

Zapisi opisuju Elen Vajt kao posvećenu majku koja je uživala u društvu svoje dece. Kao što bi se moglo i očekivati, bila je veoma zainteresovana za njihov duhovni razvoj. Pevanje, mnogi posvećujući sadržaji i druge aktivnosti za izgradnju karaktera oblikovali su dnevni deo njihovog života. Ona im je mnogo čitala. Ljubav prema prirodi i prirodnim lepotama izgleda da je rano razvijena u životu u dece u domu Vajtovih. Dečaci su se kao ličnosti veoma razlikovali, a po prirodi bili su "normalni" dečaci, među kojima su vladale uobičajene nesuglasice, zavisti i tenzije. Vajtovi su bili roditelji i to je bilo jasno njihovoj deci. Ozbiljna pisma njihove majke puna su saveta, dok ih je bodrila da budu "dobri dečaci", i vole Isusa.

Jedno od najvećih iskušenja za Elen Vajt bila je njena razdvojenost od sinova zbog njenih čestih, neophodnih i dalekih putovanja. Tokom tih putovanja ona je dečake poveravala prijateljima u koje je imala poverenja, koji su im mogli osigurati potrebnu hrišćansku negu. Jednom prilikom Elen Vajt je napisala: "To mi je pričinjavalo najveći bol, kada sam morala da budem odvojena od svog deteta, ali nismo dozvolili da nas osećanja prema njemu odvoje od puta dužnosti. Isus je položio svoj život da bi nas spasao. Koliko je svaka žrtva mala koju bismo mogli uporediti s Njegovom!" (LS 110) Takva osećanja često se pojavljuju u njenim spisima.

Ipak, ona nije sve to tako stojički podnosila, kako se to iz prethodnog odlomka može naslutiti. Kao i mi, i ona je imala svoje sumnje u svoje žrtve za svoju decu: da li će sva tuga i bol uroditi plodom? Godine 1850. ona piše o svojim suzama prolivenima zbog odvojenosti od dece. I povrh te usamljenosti morala je da se suoči sa kriticizmom onih koji su njena putovanja opisivali kao prijatan izlet, dok su oni morali da ostanu u kući i brinu za svoje porodice. Takav kriticizam samo je povećavao njenu patnju.

Jednom takvom prilikom dok je patila, emocionalno iscrpljena i dok se molila za ohrabrenje, konačno je zaspala. Sanjala je da ju je posetio "visoki anđeo". "Mogu učiniti tako malo dobra", zabeležila je, izlivajući mu svoje srce, "zašto ne možemo biti sa svojom decom i uživati u njihovom društvu?" On je odgovorio da je njena žrtva važna, kada se gleda očima vere. Njen život biće značajan usprkos naizgled beznačajnosti njenog rada u to vreme. "Ne smeš gledati na sadašnje stanje", izjavio je anđeo, "nego drži oči upravljene svojoj dužnosti i Božjoj slavi, sledi Njegovo jasno providenje i put pred tobom biće osvetljen". (LS 132)

Ona i njen suprug prihvatili su taj savet. Njihov život se promenio, uprkos teškim uslovima u kojima su počeli da deluju.

Siromaštvo ih uporno prati u prvim godinama njihovog delovanja. Čitalac ne mora puno da čita da bi u ranim autobiografskim zapisima našao kako Elen opisuje pozajmljeno i polomljeno pokućstvo, potstanarski život, Džemsov rad na najtežim fizičkim poslovima, kojima bi podupirao njihovo poslanje. Čak i sredinom pedesetih godina, kada su konačno stekli svoj dom, bilo je to često prenoćište ili radno mesto ostalih saradnika svetkovatelja Subote, dok su se borili da izgrade pokret. Vajtovi su postepetno i uporno uspostavljali finansijsku ravnotežu. Čak i tada, pilikom svakog novog iskoraka u ostvarenju adventističkog cilja, Vajtovi su među prvima davali svoja dobra za izgradnju zajednice da se širi izgrađujući nove institucije i stižući u nova geografska područja. Možemo slobodno utvrditi da bez vizije, vođstva i lične žrtve Vajtovih, danas ne bi bilo Hrišćanske adventističke crkve.

Ovo predanje pokretu ostavilo je traga na Džemsovom zdravlju. U avgustu 1865. oboleo je od paralize i lekari su izjavili da ima malo nade za ozdravljenje.

Džems je preboleo tu bolest, ali od tog trenutka pa nadalje, prezaposlen i preopterećen crkveni vođa patio je zbog svog slabog zdravlja. S vremenom to ga je učinilo ćudljivim i često neprijatnim da živi i radi s drugima. Usprkos ponovljenim fizičkim slabostima, nastojao je da gleda svetliju stranu života i nastavio da daje značajan doprinos izgradnji Adventističke crkve i njenih ustanova. Bio je vođa koji je tokom svog života pokretao sve važne administrativne projekte u Adventističkoj crkvi. Međutim, stalni napor učinio je da ostario pre vremena. Umro je u avgustu 1881. u sanatorijumu u Batl Kriku u 60. godini. Elen je sama živela još 34 godine. Tokom tih godina nastavila je da vodi pokret koji je rastao.

Za one koji žele da istražuju

Delafield, D.A. *Ellen G. White in Europe*. Washington, D.C: Review and Herald , 1975. Opisuje godine koje je Elen Vajt provela u Evropi i njen doprinos pokretu.

Graham, Roy E. *Ellen G. White: Co-Founder of the Seventh-day Adventist Church*. New York: Peter Land, 1985, pp . 1-170. Pregled doprinosa Elen Vajt osnivanju Hrišćanske adventističke crkve i odnos njenog dela prema Bibliji.

Knight, George R. *Anticipating the Advent*, pp . 46-70. Obuhvata istoriju Adventističke crkve između 1850. i 1888. godine.

–., ed. *Early Adventist Educators*. Berrien Springs, Mich.: Andrews University Press, 1983., pp . 1-94. Istražuje rani razvoj obrazovanja u Adventističkoj crkvi i doprinos Elen Vajt na tom planu.

Mustard, Andrew G. *James White and SDA Organization: Historical Development, 1844.–1881*. Berrien Springs, Mich.: Andrews University Press , 1987. Obraduje razvoj i ranu strukturu Hrišćanske adventističke crkve i ulogu Elen Vajt na tom planu.

Robinson, Dores Eugene. *The Story of Our Health Message*. Nashville, Tenn.: Southern Pub. Assn., 1955., pp . 1-284. Obraduje doprinos Elen Vajt razvoju zdravstvenog koncepta i institucija Hrišćanske adventističke crkve.

Robinson, Virgil. *James White*, pp . 68-311. Obuhvata život Džemsa Vata od 1850. do 1981.

White, Arthur L. *Ellen G. White* , vol . 1, pp . 179-485; vol . 2, vol. 3, pp . 1-384. Najpotupnija bibliografija Elen Vajt između 1850. i 1888. godine.

White, Ellen G. *Life Sketches*, pp . 129-308. Autobiografija Elen Vajt u razdoblju od 1880. do 1888. godine.

3. Poglavlje

PROROČKO VODSTVO ZA CRKVU SVIH NARODA (1888 – 1815.)

Godine 1888. Elen nije bila mlada devojka, kao kad je primila svoje prvo viđenje u decembru 1844. godine. Ona te godine ima 61 godinu i tada je osigurala sigurno vodstvo rastućoj Hrišćanskoj adventističkoj crkvi u razdoblju od preko četiri decenije. Ukratko, ona je postala zreo hrišćanski vođa.

To vođenje, međutim, nije imalo administrativnu prirodu. Ona nikada nije imala neku službenu funkciju u vodećim strukturama Crkve. Ona je zapravo bila stariji savetnik ili savetnik tom vođstvu. Posle smrti svoga muža primila je propovedničku punomoć u rangu rukopoloženog propovednika u Hrišćanskoj adventističkoj crkvi, ali nikada nije bila rukopoložena od "braće". Verovala je da je njena punomoć došla neposredno od Boga.

Poslednjih 27 godina njenog života (1888 – 1915) biće u mnogo čemu njene najplodonosnije godine. Tokom tih godina ona je stekla mudrost koja je mnogo učinila za Crkvu koja je rasla i širila se brže nego ikada ranije. Te godine svedok su dalje internaciolizacije crkve, i Elen Vajt lično nastavlja rad na međunarodnoj sceni, i provodi razdoblje devedesetih u južnom Pacifiku.

Tokom godina svojega rada za Crkvu, Vajt je doživela više nego samo pritiske i trzavice u zajednici. Međutim, njene najteže patnje tek će doći. Biće to u vreme zasedanja važne Generalne konferencije u gradu Mineapolisu (Minneapolis), u državi Minesoti (Minnesoti) u okrobru i novembru 1888. godine.

Uzdizanje Isusa Hrista u Mineapolisu

Gledajući unatrag na zasedanje 1888. Elen Vajt je zabeležila: “Gospod je u svojoj velikoj milosti poslao najdragoceniju vest svome narodu preko starešina Vagonera (Waggoner) i Džonsa (Jones). *Ta vest je nalagala da pred svetom treba još jasnije uzdići Spasitelja*, i Njegovu žrtvu za grehe celoga sveta. Ona je predstavljala opravdanje verom kroz Jamca (Isusa); pozvala je ljude da prihvate Hristovu pravednost, koja je izražena u iskazivanju poslušnosti svim Božjim zapovestima. *Mnogi su izgubili Isusa iz vida*. Njih je trebalo usmeriti da gledaju na Njegovu božansku ličnost, Njegove zasluge i Njegovu nepromeljivu ljubav prema ljudskome rodu... Vest Jevanđelja Njegove mislosti trebalo je da bude predstavljena Crkvi na poseban i jasan način; da *svet više ne govori da adventisti govore Zakon, Zakon i ne uče ili ne veruju u Hrista.*” (TM 91.92)

Pozadina ovakvog zaključka sa sastanaka iz 1888. je postupan teološki razvoj koji je nastao među adventistima sedmoga dana između 1844. i 1888. godine. Da bi ovaj predmet bio shvaćen, potrebno je znati da se adventistička teologija oblikovala iz dve kategorije istina. Prva kategorija je uključivala verovanja koja su imali i drugi hrišćani, kao što je spasenje milošću, sila molitve, istorijska uloga Isusa kao Spasitelja sveta. Druga doktrinarna kategorija obuhvatala je učenja koja su izrazito naglašena u adventističkoj teologiji, kao što je sedmi dan Subota, smrt kao san bez svesti, Isusova služba u nebeskom Svetištu (Svetinja i Svetinja nad svetinjama) i premilenijumski Drugi dolazak Isusa Hrista.

Od devetnaestog veka adventisti su živili u široj hrišćanskoj kulturi i njihova namera nije bila naglašavati one tačke verovanja koje su verovali i drugi hrišćani. Na primer, zašto propovedati opravdanje milošću baptistima, kad oni već u to veruju? Neophodno je i izgledalo je logično, predstaviti izrazito adventistička verovanja da bi ljudi mogli biti osvedočeni, u predmet kao što je recimo Subota.

Ali, 40 godina takvog naglašavanja vodilo je u neku vrstu odvajanja adventizma od osnovnog hrišćanstva. Sa 1888. godinom taj predmet dobio je velike razmere. Elen Vajt je u istupima, koje su imali Alonso T. Džons (Alonzo T. Jones) i Ilet J. Vagoner (Ellet J. Waggoner) videla “najdragoceniju poruku” kao ispravku te neuravnoteženosti. Džons i Vagoner su, to treba zapaziti, bili relativno mladi propovednici iz Kalifornije, koji su uzdigli Isusa i Njegovu spasonosnu milost na potpuniji način nego što je to činila većina propovednika onog vremena.

Nažalost, mnoge vođe su u njihovom istupanju videli odstupanje od adventističke teologije. Crkveno vodstvo pokušalo je da učutka ove mlađe kolege. Ali kada to nije uspelo onda su prema njima grubo postupili.

Takav nedoličan pristup zapanjio je Elen Vajt. Nije mogla da veruje da crkvene vođe mogu postupiti tako nehrišćanski u svojoj takozvanoj obrani hrišćanske doktrine. Ona je zbog toga naglasila da ovu dvojicu mladih propovednika treba pravično prihvatiti i da ih je trebalo saslušati u Mineapolisu. Budući da ih je podržala, Vajt je naišla na isti prijem kao Džons i Vagoner. Zato je zapisala: “Moje je svedočanstvo bilo odbačeno i

nikada u svom životu... nisam bila tako tretirana kao na toj konferenciji.”(1888. Materijals 187.)

Ona nije odobrila tvrdoću srca koju su mnogi ispoljili na sastancima u Mineapolisu. Za nju je duh ispoljen tom prilikom podsećao na duh i ponašanje fariseja. Takav prijem i protivljenje još više ju je uverilo da je Adventističkoj crkvi i njenim propovjednicima potreban Isus, Njegova ljubav i Njegova nežna milost. Zalagali su se doktrinu, ali nisu imali Isusa.

Ovaj događaj promenio je težište u njenoj službi, kako u Mineapolisu tako i u narednim godinama. “Moja dužnost tokom tog sastanka”, pisala je kasnije, “bila je da prikazem Isusa i Njegovu ljubav pred mojom braćom, jer sam videla prepoznatljive dokaze da mnogi nisu imali Hristov duh.”(1888. Materials 216.)

“Mi želimo”, kazala je delegatima u Mineapolisu, “istinu kao što je u Isusu... Videla sam da su te dragocene duše, koje su trebalo da zavole istinu (adventizam) bile odgurnute od nje zbog načina na koji je istina bila predstavljena, jer Isus nije bio u njoj. To je razlog zbog koga sam plakala s vama sve to vreme – mi želimo Isusa.” (1888. Materials 153.)

Na Mineapolis treba gledati kao na “ponovno krštenje” adventizma, ponovno ujedinjenje izrazito crkvene doktrine s velikim naglaskom na temelj hrišćanstva. Tako nekoliko narednih godina možemo zapaziti da u adventističkom narodu Elen Vajt, Džons, Vagoner i drugi, u pisanom reči i na javnim sastancima, uzdižu vest o Isusu i Njegovoj spasonosnoj milosti. Svaki put reformatori su se suočavali s omalovažavanjem i krutošću legalizma koji je znatno obojio atmosferu na sastancima u Mineapolisu.

Vajt je to naročito pokazala kada je snažno podržala Vagonera i Džonsa, koji su uzdigli istinu o spasenju u Isusu, ali je takođe istakla da se ne slaže sa svim što su isticali u svojoj doktrini – iako su pojedini delovi izneseni u Mineapolisu. Jedna od nesrećnih posledica sa mineapoliskih sastanaka bila je sklonost nekih da misle da je sve što su ova dva mlada propovednika učili bilo istina. Vajt je ponovo odbacila takav stav. Za nju oni nisu bili “nepogrešivi” vodiči. (1888. Materials 566). Oni koji su sledili njihovo izlaganje najpre je trebalo da gledaju na Isusa i Bibliju.

Posle 1888. godine ugledale su svetlost dana hristocentrično napisane knjige, proizašle iz njenog pera, kao što su: *Put Hristu* (1892), *Misli s Gore blagoslova* (1896), *Čežnja vekova* (1898), *Hristove očigledne pouke* (1900) i početna poglavlja knjige *Služba iscjeljivanja* (1905).

Godine koje su usledile posle sastanka 1888. svedoče o definitivnoj promeni u spisateljskom radu Elen Vajt. Ostvarujući potpunije nego ikada ranije, umesto krutosti i jalovosti prenaplašavanja puke doktrine, ona je nastavila da uzdiže Isusa i Njegovu pravednost.

Neposredno povezano sa hristocentričnim pristupom, podstaknut mineapoliskim sastancima bila je obnova adventističkog vaspitnog sistema tokom 1890. i početkom dvadesetog stoljeća.

Godine, nakon 1888. svedoče o usklađenom nastojanju za obrazovanjem kako laika tako i propovednika, u vezi s predmetom o opravdanju verom i o potrebi za potpunijim duhovnim hodom sa Isusom. U proleće 1891. taj obrazovni napor doneo je značajan zaokret kada je predložen sveobuhvatni dogovor u mjestu Harbor Springs, u državi Mičigen.

Učesnici su sastanak doživeli kao duhovnu proslavu; Džons je propovedao iz Poslanice Rimljanima, a Elen Vajt je govorila o neophodnosti ličnog odnosa s Hristom, o potrebi za duhovnom obnovom među adventističkim vaspitačima i o najznačajnijem položaju hrišćanske poruke u obrazovanju.

U nastavku ovih predmeta uloga Biblije u adventističkom obrazovanju dobila je obnovljene naglaske. Neki od glavnih predmeta za učenje, zapisao je Persi Magan (Percy Magan) “bili su izostavljanje paganskih i neverničkih autora iz programa u našim školama, izostavljanje dugotrajnih predmeta kao što su bili izučavanje latinskih i grčkih klasika i zamena tog učenja Biblijom i učenjem istorije u skladu s proročanstvima”. (RH , 6. avgusta 1901)

Sabor u Harbor Springsu predstavlja glavni zaokret u istoriji adventističkog obrazovanja. Još jednom je Elen Vajt zauzela mesto na čelu. Jedno od njenih najvažnijih područja nastojanja devedesetih godina prošloga veka bilo je “krštenje” adventističkog obrazovnog sistema.

Što je započelo u Harbor Springsu uskoro je izraslo u južnom Pacifiku, gde je Elen Vajt provela devet godina. Dok je služila pisanom i izgovorenom rečju, velik deo svoje energije usmerila je i na osnivanje Škole Avondejl za hrišćanske radnike (Avondale School for Christian Workers) u Južnom Velsu (New South Wales) u Australiji.

Elen Vajt prepoznala je Australiju kao izvanredno područje u kome može da ostvari svoju viziju o obrazovanju. Ona je bila dvanaest hiljada milja daleko od uticaja Batl Krik, sa njegovim tradicionalnim programom, i od iskušenja i grešaka koje je doživela u adventističkim školama u Americi. Sada je imala mogućnosti da shvati sav značaj ranijih saveta o boljem obrazovanju. Tako je mogla da piše da iako je ranije znala da je adventističko obrazovanje trebalo da bude na drukčijim osnovama, “to je zahtevalo dosta vremena da bi se moglo shvatiti koje promene treba učiniti”. (6 T 126)

Početkom februara 1894. kada su vođe Dela u Australiji načinili planove za školu Avondejl, ona je pisala da je “naš um trebao mnogo više , danju i noću, da bude zaposlen pitanjem naših škola. Kako njima treba rukovoditi? Kakvo će biti obrazovanje i vaspitanje mladih? Gde će biti smeštena naša biblijska škola u Australiji?” (FE 310)

Umesto da bude klasična ili poluklasična, kao što su bile adventističke škole u Americi, škola Avondejl savesno je isplanirala da istakne Bibliju, misionarske aktivnosti i duhovnu stranu života. Ona je razvila program za poučavanje mladih kako da upotrebe svoje sposobnosti u praktičnom životu. Sledeća posebnost je smeštanje škole na području izvan grada, na imanju koje je zahvatalo 1500 jutara. Sve u svemu, obrazovni eksperiment u Avondejlu bio je nešto sasvim drugo od ponuđenog adventističkog načina vaspitanja u to vreme u Sjedinjenim Državama.

Prema shvatanju Elen Vajt, australijska škola “trebalo je da bude organizovana prema Gospodnjem modelu”.(MS 174.1897) Ona je učinila sve što je mogla da se ne ponovi pogrešan uzorak adventističkog obrazovnog sistema u Americi.”Nijedno ljudsko gledište ne sme da bude uneseno u nju”, napisala je 1897.”Ni vetrić iz Batl Krika ne sme da dune na nju. Vidim da moram gledati i napred i pozadi i sa svih strana i ne dozvolim ničemu da nađe ulaz, od onog što mi je bilo pokazano, što nanosi štetu školama u Americi.”(20 MR 215)

Ako je Batl Krik, kao prvi početak adventističkog obrazovanja, doživeo slab, ali naširoko oponašan primer, Elen Vajt odlučila da Avondejl, kao drugi početak, bude ispravan i čak uticajniji model.

Prema V.K. Vajtu i drugima, ugled eksperimenta izvršenog u Avondejlu samo je postupno rastao. U okrobru 1898. Vilijam je pisao: “Nedavna svedočanstva nam govore da ovo treba da bude škola za primer”, a da bi to zaista mogla biti, “veoma je važno da preduzmemo svaki razuman napor da od nje izgradimo savršen i ispravan uzorak... Iz nedavnih majčinih spisa zapažamo da ima mnogo više opasnosti za uspeh ove škole nego što to iko od nas može i pretpostaviti.” (W.C. White to J.N. Loughborough , 22. oktobra 1898)

Veliki deo spisa Elen Vajt na temu vaspitanja rezultat je iskustava iz razvoja Avondejla. Tako je Vilijem mogao krajem 1899. godine da napiše: “Tokom poslednje dve godine, smatram, da je majka napisala više o vaspitnim načelima, o neophodnosti proučavanja Biblije, o neophodnosti kombinovanja rada i učenja i o vrednosti rada u polju... nego u svim ranijim godinama. Smatram da je pisala mnogo šire o tome nego o bilo kojoj drugoj grani našeg Dela.” (W.C. White to C.M. Christiansen , 25. septembra 1899)

Uputstva Elen Vajt o vaspitanju tokom devedesetih godina prošlog veka da usmeravaju adventistički obrazovni sistem u dvadesetom veku. Mnogo od toga materijala objavljeno je u sledećim knjigama: Posebna svedočanstva o vaspitanju (*Special Testimonies on Education*) (1897), Vaspitanje (*Education*) (1903), i veliki vaspitni deo u šestom tomu *Svedočanstva za crkvu* (1900). Kasnije, delovi njenih saveta o vaspitanju, napisani devedesetih godina pojavili su se u knjigama: Saveti roditeljima, učiteljima i studentima (*Counsels to Parents, Teachers and Students*) (1913) i Temelji hrišćanskog vaspitanja (*Fundamentals of Christian Education*) (1923).

Posle Avondejla naredni potez sestre Vajt, tokom boravka u Australiji, bio je pokret za osnivanje adventističke osnovne škole. Do sredine devedesetih godina prošlog veka, adventisti su ulagali velike napore za organizovanje srednjih škola i koledža. Međutim, uskoro nastupaju nagle promene i Elen Vajt ih predvodi.

Činjenica da je zakon o obaveznom opštem obrazovanju u Australiji često zahtevao od roditelja adventista da svoju decu šalju u škole koje su bile ispod ovih ideala, pokrenula je osnivanje osnovnih adventističkih škola. Govoreći o australijskoj situaciji 1897. Vajt je napisala: “U ovoj zemlji roditelji su primorani da svoju decu šalju u školu. Čak iako nema više od šestoro dece za nastavu, na područjima u kojima imamo crkvu treba osnovati i školu.”(8 MR 366) Ona će sledećih meseci mnogo pisati o osnovnom obrazovanju.

Takvi vođe reforme, kao što su Edvar Šaterlend (Edward Alexander Sutherland), Persi T. Magan (Percy T. Magan) i drugi, primili su ovaj savet i za Ameriku. Nekoliko narednih godina predstavljaju vreme izvanrednog razvoja adventističkog osnovnog obrazovanja, kao što se može videti na priloženoj tabeli.

Rast osnovnih škola od 1880. do 1910. godine

Godina	broj škola	broj učitelja	upisano učenika
1880.	1	15	
1885.	3	5	125
1890.	9	15	350

1895.	18	35	895
1900.	220	250	5000
1905.	417	466	7345
1910.	594	758	13357

Saveti Elen Vajt o srednjem i višem obrazovanju u Australiji, odmah su izvršili uticaj u Sjedinjenim Državama i u crkvenim školama u misiji. Pokret je prožeo Crkvu i pokrenuo je da obnovi nastavni plan u nastojanju da Bibliji i praktičnom učenju da značajnije mesto. Nekoliko ustanova (uključujući i Batl Krik) prodali su svoja imanja u gradovima i kupili veća imanja u prirodi, po uzoru na Avondejl.

Sve u svemu, saveti sestre Vajt o vaspitanju tokom devedesetih mogli su biti još svesrdnije prihvaćeni, još brže i još šire nego bilo koja druga njena inicijativa. Ovo je svakako jedan od najvećih doprinosa u Južnom Pacifiku.

Proširenje delokruga rada

Jedno područje saveta Elen Vajt, koje nije ostvareno jeste njen predlog da se obrati više pažnje evangeliziranju crnaca na jugu SAD. Marta 1891. godine ona je uputila jedan poziv vodstvu Generalne konferencije da razmotri jedan prilično specifičan predmet. Kazala je sledeće: “Greh počiva na nama kao Crkvi zato što nismo uložili veće napore za spasavanje duša među crncima”. Zatim je predložila: “Da se belci osposobe za rad s crncima”. (5 W 15.16) Takvi misionari ne treba da dovode samo svoju crnu braću k Isusu nego da ih i obrazuju da preuzmu još odgovornija mesta u društvu i postanu misionari svojoj rasi. Neki od njenih saveta bili su primereni svom vremenu. Na primer, ona je zastupala ideju da dve rase i njihovo verništvo treba da budu ravnopravni u istoj mesnoj crkvi (SW 15).

Takođe je štampan njen savet u traktatu od 16 stranica, koji je pao na gluve uši. Tako nešto je samo po sebi razumljivo, s obzirom na činjenicu da je trebalo da ga prihvate beli Severnjaci i da su odnosi među rasama na Jugu bili složeni i teški. Osoba od koje se to najmanje očekivalo prihvatila je rizik i odazvala se pozivu Elen G. Vajt, koji izgleda kao da niko nije čuo, za rad među crncima – to je bio, njen sin Džems Edson Vajt koji joj je pričinjavao mnoge teškoće.

Džems Edson je malo postigao za 44 godine soga života. Svoj način života počeo je da menja početkom avgusta 1893. godine, kada je objavio svoje potpuno predanje Hristu. Za kratko vreme on nije samo ostavio, kako je napisao, “zabave i uživanja koje su ispunjavale moj život”. (J.E. White to E. G. White , 10. avgust 1893), nego je shvatio savet svoje majke o evangeliziranju i obrazovanju crnaca kao zanemarenog područja u glavnoj upravi Crkve. To je donelo jedno od najvećih istinskih životnih iskustava u adventističkoj istoriji. Džems Edson i još jedan mladić, koji je nedavno prihvatio adventizam, izgradili su misionarski brodić (*The Morning Star* – Jutarnja zvezda), koji je imao prostor za život, sobe za bogoslužnja i poučavanje i štampariju. Njihov je plan bio da pokrenu adventističku misiju među zanemarenim crncima u srcu američkog Juga. Počeli su u Vikburgu (Vicksburg), u državi Misisipi (Mississippi).

Tokom 1896. Džems Edson i njegove kolege organizovali su Južno misionarsko društvo. To društvo postalo je glavna poluga adventizma za osnivanje crkava i škola za crnce sa Juga do redovnih adventističkih konferencija koje su preuzele tu funkciju.

Povratak u Sjedinjene Američke Države i poziv na reorganizaciju Crkve

Sredinom 1900. godine Elen Vajt postaje sve više uverena da je njena dužnost da se vrati u Sjedinjene Države da pomogne u različitim okolnostima u Crkvi koje su već postale kritične. Po prvobitnoj zamisli, trebalo je da se na dve godine vrati u Severnu Ameriku, a onda opet da se uputi u Australiju, ali iz različitih razloga odlučila je da ostatak života provede u svojoj domovini. Poslednje godine života provodila je u prirodi u Severnoj Kaliforniji, u mestu koje je prozvala Elmsheven (Elmshaven).

Jedan od njezinih najvažnijih doprinosa Crkvi, posle njenog povratka iz Australije bio je poziv na reorganizaciju adventističke organizacione strukture. Od 1901. Crkva je "tavorila" u pogledu reorganizacije u razdoblju od gotovo petanest godina, ali ništa značajnije nije se promenilo osim što je bilo mnogo diskusija o tom predmetu. U međuvremenu, adventistička geografska i institucionalna rasprostranjenost otišla je dalje od delotvornosti postojećih kapaciteta organizacijske strukture iz 1863. godine sa svojim osloncem na nekoliko osoba u upravi u Batl Kriku. U aprilu 1901. u Crkvi se osećala velika potreba za akcijom umesto jalovih razgovora o tom predmetu.

Zbog takvog stanja grupa vođa sastala se u biblioteci koledža u Batl Kriku 1. aprila. Ta sednica Generalne konferencije 1901. godine počela je narednog dana sa ciljem da pripremi put za prvi sastanak na kojem bi od Elen Vajt čuli mišljenje o tom važnom predmetu sa kojim se Crkva suočava. Kada je izneo nekoliko zapažanja, A. G. Daniels (predsedavajući na tom sastanku) okrenuo se prema Elen Vajt i pozvao je da govori. Ona je smatrala da njene sklonosti i očekivanja ne treba da vode ovaj sastanak. Međutim, kad su se vođe usaglasile očekujući da čuju njeno mišljenje u vezi s ovim pitanjem, pre nego što iznesu svoja mišljenja, ona se s tim složila, i tako održala je jedan od svojih najznačajnijih govora u svojoj dugoj službi.

Elen Vajt je određeno ukazala na slabosti u postojećoj organizacijskoj strukturi i kazala prisutnima da "Bog poziva na promenu". Ta promena nije trebalo da bude beznačajna. Naprotiv, "postoji potreba za postavljanjem temelja drukčijeg od onog u prošlosti". Bez neuobičajenih reči pozvala je da se uvede "nova krv" i "nova organizacija". (MS 43a, 1901)

Prvoga dana na toj sednici Generalne konferencije Elen Vajt je ponovila poziv za reorganizaciju. Poziv je pao na plodno tlo. Daniels je predložio da se na toj sednici ostave po strani redovna poslovna pitanja i da se napravi reorganizacija glavnog predmeta s agende. Rezultat je bio velika strukturalna reorganizacija koja je ikada načinjena u našoj Crkvi.

Neophodno je zapaziti da je uloga Elen Vajt u reorganizaciji bila uloga katalizatora i ličnosti koja je iznela osnovne principe. Crkvene vođe sami su razvili postojeću strukturu.

Prva briga Elen Vajt bila je da izgradi organizaciju koja će biti delotvorna u izvršavanju osnovnog zadatka Crkve. Delotvornost je za nju bila važan element, pre nego ikakva posebna struktura. Iz njene perspektive, struktura nije bila sama sebi svrha. Zapravo, ona je bila sredstvo za ispunjenje općeg svetskog adventističkog poslanja. Kao

takav, njen savet da se izvrši reorganizacija dobio je načelnu podršku, da organizacijske strukture treba da budu promenjene ili prilagođene i gde god to uslovi dopuštaju, takva promena treba da bude sprovedena.

Sukob u Battle Creeku i ponovno uspostavljanje medicinskog programa

Nisu svi prihvatili poziv na reorganiziranje crkvene administracije. Jedan od njih bio je uticajan vođa crkvenog medicinskog dela – dr Džon Harvej Kelog. Ta grana crkvenog medicinskog dela pre 1901. godine bila je nezavisna i velika. Zapravo, ona je zapošljavala 25 posto zaposlenih više nego sve ostale grane adventističkog dela zajedno. Kada je Elen Vajt pozvala na organizacijsko povezivanje medicinskog programa sa sveukupnom strukturom Crkve, u svom obraćanju od 1. marta, ona je pokrenula prvu kariku događaja koja će izgleda pokrenuti Keloga da prekine svoju vezu sa adventizmom. U tom procesu, on će za sebe uzeti veći deo crkvenog vlasništva s medicinskog programa.

Ovaj rascep naveo je sestru Vajt da povuče dva sledeća poteza: prvo odlučila je da pokrene uvođenje nove generacije u medicinskim ustanovama. Drugo, to će je voditi u drugi krug izazova u vezi s njenom ulogom i autoritetom. Ovi izazovi podstakli su je da odredi važne vidove svoje službe, tako da svi mogu videti i u jasnijem svetlu vrednovati njen rad.

Godine 1902. do 1907. odlikuju se pojačanom borbom između crkvenih medicinskih vođa i vođstva Generalne konferencije. Tako je Kelog ušao u borbu s A.G. Danielsom (predsednikom Generalne konferencije) i V. V. Preskotom (W.W. Prescott) (potpredsednikom Generalne konferencije). U početku Elen Vajt je zauzela neutralan stav, koji joj je omogućavao da govori obema stranama. Međutim, događaji 1903. do 1904. prinudili su je da zauzme stav suprotan stavu dr Kelogu, koji je konačno napustio crkvu u Batl Kriku u novembru 1907. godine. Međutim taj lekar nije želio sam da napusti crkvu. S njim je crkvu napustila i nekolicina vodećih lekara i dva vodeća propovednika – A. T. Džons (A.T. Jones) i E. J. Vagoner (E. J. Waggoner), ljudi koji su pomogli Elen Vajt da pred vernicima u Mineapolisu, na zasjedanju Generalne konferencije 1888. godine, uzdigne Isusa.

Osim odlaska vodećih ličnosti, izgubljena je i najveća crkvena medicinska ustanova (veliki i dobro poznati sanatorijum u Batl Kriku) i jedina medicinska škola (American Medical Missionary College). Tako, je početkom novog stoleća Crkva bila suočena s potrebom da se pokrene nov medicinski program.

U toj aktivnosti Elen Vajt je imala vodeću ulogu. Prvi korak ogledao se u kupovini tri ustanove u južnoj Kaliforniji – Sanatorijum u Rajskoj dolini (Paradise Valley Sanitarium) (1904); Glendejl sanatorijum (Glendale Sanitarium) (1905) i Loma Linda Sanatorijum (Loma Linda Sanitarium) (1905). Ona je prednjačila u traženju tih poseda i prikupljanju novca za tu svrhu. Neki iz crkvenog vođstva nisu podržavali njen polet, smatrajući da je to rizično, ali ona je izjavila da joj je to “bilo pokazano” i da je to Božja volja. Ona je nastojala i u veri tražila posede u nižem, južnom delu Kalifornije, u koji su i najpromišljeniji mislili da se ne isplati ulagati. Vreme je proverilo vrednost njene vizije i njenog rizičnog poteza. Te ustanove, danas napredne bolnice, bile su temelj za ponovno uzdizanje adventističkog zdravstvenog sistema.

Od posebnog značaja među medicinskim ustanovama u južnom delu Kalifornije bilo je imanje Loma Linda. Početkom 1905. Elen Vajt je pisala, da tamo treba da se osposobljavaju lekari. Međutim, mnoge crkvene vođe mislile su da će to zahtevati više novca nego što će oni moći dati. Za osnivanje nove medicinske škole bila su to teška vremena. Tokom te značajne dčenije Američko medicinsko društvo uspostavilo je standarde koji su neumoljivo gurali više od polovine medicinskih škola u Sjedinjenim Državama da ugase svoje delovanje. Neki su smatrali da bi se ideja o medicinskom obrazovanju, prema Elen Vajt, mogla ostvariti kroz programe biblijskih škola, u kojima bi polaznici mogli da steknu znanje za obavljanje osnovnih medicinskih tretmana. Drugi su bili mišljenja da pod pojmom "medicinska škola" ona misli na potpuno opremljenu ustanovu u kojoj se takođe poučava iz Biblije.

Da bi se učinilo jasno ono što je Vajt podrazumevala pod medicinskim obrazovanjem u Loma Lindi, grupa adventističkih vođa neposredno joj se obratila jednim pismom.

Ona je odgovorila da "medicinska škola u Loma Lindi treba da bude na najvišem nivou". Mladi ljudi iz naše Crkve, nastavila je, trebaju da imaju mogućnost "medicinskog obrazovanja koje će ih osposobiti da prođu ispite određene zakonom za sve, što obavljaju kvalifikovani lekari". "Treba da osiguramo sve što je potrebno, da bi ovi mladi bili osposobljeni, da ne moraju ići u medicinske škole kojima upravljaju oni koji ne dele našu veru." (CT 480.481)

Elen Vajt nije ostavila nikakvu nedoumicu da li Crkva treba da osnuje potpuno opremljenu medicinsku školu uprkos očiglednim i nepremostivim preprekama s kojima su se suočavali. Danas je ta škola deo univerziteta Loma Linda.

Još nešto treba napomenuti pre nego što krenemo dalje od saveta Elen Vajt o medicinskom obrazovanju. Njen savet za razvoj priznate medicinske škole potpuno je prihvaćen, ali su takođe postavljene smernice za adventističke srednje škole i koledže koje su postale temelj obrazovanja i zamenile biblijske škole i koledže koji su pružali ograničeno obrazovanje. Kada je napisala da adventističkoj omladini "treba osigurati u našim unijsko-konferencijskim školama sve što je potrebno za osposobljavanje za upis na medicinski koledž" (CT 479), ona je postavila temelj razvoju priznate srednje škole i ostalih koledža koji će osposobiti mlade ljude za još veće i obrazovno značajnije potrebe sveta u dvadesetom veku.

Stav prema neispravnom shvatanju nadahnuća

Neprijatnosti koje je izazvao slučaj nisu samo uslovile obnavljanje medicinskog dela osnovanog u Kaliforniji, već su uzdrmale i gnezdo kriticizma usmerenog protiv Elen Vajt i njenog rada. Taj lekar bio je zadovoljan samoo dok su svedočanstva i spisi Elen Vajt podupirali njegovu poziciju. Ali, kad mu se u ime crkve usprotivila on je istupio protiv svih vrednosti njenog rada. U tom nastojanju da omalovaži Elen Vajt, taj lekar imao je uz sebe uticajnog propovednika A.T. Džonsa.

Početkom aprila 1906. ispitivanje je postalo ozbiljno za Elen Vajt, zbog cirkularnog pisma koje je bilo ovako naslovljeno: "Onima koji su zbunjeni svedočanstvima koja se odnose na medicinsko-misionarsko delo." Zamolila je vođe da se izjasne o svojoj "zbunjenosti" u vezi sa njenom ulogom. Nadala se da će joj oni pisati o svojoj zabrinutosti, kako bi mogla odgovoriti na njihova pitanja (letter 120, 1906).

Mnoga od njihovih pitanja imala su korijen u neodgovarajućem shvatanju nadahnuća. Na primer, neki su smatrali da je nadahnuće verbalno ili čak mehaničko i da Sveti Duh diktira poruku reč po reč.

Doktor Dejvid Polson (David Paulson), utemeljitelj Hinsdejl sanitariuma pored Čikaga, imao je brojne pogrešne predstave o njenom nadahnuću. “Došao sam do zaključka i čvrsto verujem”, pisao je on Elen Vajt 19. aprila: “da je *svaka* reč koju si ikada izgovorila u javnosti ili privatno, da je *svako* pismo koje si napisala pod *bilo kojim* i u *svim* okolnostima, bilo nadahnuto kao i Deset zapovesti. To je moj čvrst stav protiv bezbrojnih primedbi koje su o ovom pitanju imali mnogi na istaknutim funkcijama.” (D. Paulson to E. G. White , 19. aprila 1906)

“Moj brate,” napisala mu je u odgovoru, “trebalo je da pažljivo proučiš moje spise i nikada ne bi našao da sam igde davala takve izjave, niti ćeš tako nešto naći kod naših pionira, koji nikada nisu davali takve izjave.” Zatim mu je objasnila da su u inspiraciji vidljiva oba elementa: božanski i ljudski i da je svedočanstvo Svetog Duha: “Preneto ljudskim nesavršenim jezičkim izrazom.” (1 SM 24.26)

Ostali, uključujući A.T. Džonsa, smatrali su, da ako je ona prorok, onda su njene reči nepogrešive u smislu i da je njoj nemoguće da učini činjeničnu grešku. Još jednom je morala da odbije takvu izjavu.

Džons je, takođe, mislio da nije bilo potrebno preispitivati istorijski ili literarni kontekst nadahnutog odlomka. Tako je on često izokretao smisao njenih spisa, uzveši nekoliko tvrdnji ovde, nekoliko onde, da bi prikazao da je Elen Vajt u *suprotnosti* sama sa sobom. Kao što se i moglo očekivati, ona je morala da se odupre takvom neodgovornom ponašanju.

Jedno od Džonsovih omiljenih pitanja upućenih Elen Vajt koje je on izvadio iz konteksta bila je i tvrdnja 1904. u kojoj ona kaže: “Ja sebe ne proglašavam proročicom.” (1 SM 32n) Za Džonsa ovo je bio konačni nepobitni dokaz da ona ne govori u ime Božje. “Šta je ona *mislila* nego ono što jerekla”, rekao je on svojim slušaocima, “trebalo bi da je pitate. Ali ono što je *kazala*, dovoljno je jasno. Kazala je ‘ja nisam prorok’. Ja to verujem.” (*Some History* 62)

Odgovorila je Džonsu da, kada je dala takvu izjavu nije istakla da ima, “titulu proroka ili proročice”. (1 SM 35) Ona to nije učinila iz dva razloga. Prvi je bio u njenoj odgovornosti u vođenju Crkve, koje je bila mnogo veća od onoga što su mnogi shvatili da bi trebalo da bude posao proroka; to je čak obuhvatalo i delovanje proroka. Drugo, mnogi u devetnaestom stoleću, koji su drsko izjavili da su proroci, navukli su sramotu na Crkvu. Elen Vajt nikada nije sumnjala u božansku punomoć koju je imala, ali je za svoju ulogu radije upotrebljavala izraz “*Gospodnji vesnik*”, a ne prorok, iako se nije suprotstavljala onima koji su je nazivali proročicom. (1 SM 32)

Nažalost, njeni dokazi nisu uticali na Džonsovu doslovnu upotrebu jezika. Uvek iznova Elen Vajt je u svojoj službi upozoravala svoje čitaoce da poštuju kontekst i smisao koji postoje u njenim delima, ali opet je njen savet pao na gluve uši.

Namera Elen Vajt da objasni prirodu svoga dela u zbrci Kelogove pobune dala je dvojake rezultate. Neki, kao doktor Polson, prepoznali su nedostatke u svome shvatanju nadahnuća, potvrdili su svoje poverenje u dar proroštva i obnovili svoju veru u adventizam; ali drugi, kao Džons, ostali su uporni svom nerazumevanju i tvrdokornom odbacivanju. Takvi događaji ponavljali su se više puta među onima koji su bili tvrdi

prilikom čitanja spisa Elen Vajt, legalistički tumačeći reči umesto da pokušaju da shvate izvornu poruku, duh i nameru.

Ispravno razumevanje uloge proroka i prirode nadahnuća ima izuzetan značaj. Pozitivna strana sukoba s Kelogom ogleda se u prilici koju je dobila Elen Vajt da potpunije prikaže Crkvi prirodu nadahnuća i svoje delo. Neka od njenih objašnjenja na tu temu nalaze se u knjizi *Svedočanstva*, knjiga 1. str. 24-58.

Sledeća izuzetna rasprava Elen Vajt o prirodi njenog dela nalazi se u *Svedočanstvima za crkvu*, knjiga 5. str. 654-691.

Svakako, taj izbor proizašao je iz pitanja povezanih s njenom ulogom u vreme zasedanja Generalne konferencije 1888. godine u Mineapolisu, umesto pitanja povezanih s Kelogovom krizom. Tu nalazimo dragocene podatke.

Svako ko želi da shvati delo Elen Vajt trebalo bi da čita prvi tom *Odabranih svedočanstava* i peti tom *Svedočanstava*.

Šta iz svega ovoga možemo naučiti? Vrlo važnu pouku - Bog može da učini da se iz neprijatnih događaja razvije dobro. Da budemo još precizniji - iako Elen Vajt nije imala običaj da se brani, ona je to činila s vremena na vreme. Zbog takvog pristupa, neke njene najznačajnije poruke o nadahnuću i prirodi njenog dela naišle su na teškoće s "određenom braćom" u razdoblju 1888. godine i tokom krize koju je izazvao Kelog.

Naredni predmet koji je vezan za slučaj Kelog bio je odnos Vilijama Vajta prema svojoj majci. Neki postavljaju pitanje o ulozi koju je imao u njenom spisateljskom radu.

Urednički suradnici Ellen White i uloga W.C. Whitea

Pitanja o saradnicima Elen Vajt u uredničkom poslu nisu bila nova na početku 1900. godine, a koja su obuhvatala i značajna pitanja koja su se pojavila u to vreme, a odnosila su se na ulogu njenog sina. Osnovna je činjenica da je Elen Vajt prihvatila pomoć urednika gotovo od samog početka svog spisateljskog poslanja. Zbog nedostatka opšteg obrazovanja i njeni zdravstveni problemi tokom prve polovine njenog života, zahtevali su od nje da u pripremi svog velikog literarnog stvaralaštva potraži pomoć urednika.

Njen suprug bio je njen prvi literarni saradnik. "Dok je moj suprug bio živ", objasnila je, "delovao je kao pomoćnik i savetnik u odašiljanju poruka koje su mi bile date... Uputstva koja su mi bila data u viđenju verno sam zapisala kad sam imala vremena i snage za rad. Posle toga smo zajedno pregledali sadržaj; moj suprug bi ispravio gramatičke greške i izbacio nepotrebna ponavljanja. Tada bi to bilo umnoženo za osobe kojima je bilo upućeno ili za štampara." (1 SM 50)

Kako je vreme prolazilo, literarno stvaralaštvo Elen Vajt se širilo, a potreba za razmenom tog materijala uvećavala, priprema za objavljivanje postala je veća nego što su Džems i ona mogli da je ostvare u zajedničkoj saradnji. U želji da prevaziđu takvo stanje uzeli su u službu osobe za dodatnu pomoć u uredničkom poslu oko umnožavanja različitih rukopisa. Takva pojava nije bila ništa novo kod onih koji su objavili da su proroci. Konačno, to su činili Jeremija i njegov pisar Varuh (Jeremija 45,1.2), Petar i njegov pisar Silvan (1. Petrova 5,12).

Prelomna tačka u karijeri Elen Vajt nastala je smrću njenog supruga 1881. godine. Osim što je ponekad bio urednik, Džems je bio i njena veza sa izdavačima. Tako joj je gubitak muža naneo teške udarce na nekoliko područja.

Tokom vremena njen sin Viliam Vajt polako će preuzeti ulogu svoga oca Džemsa kao njen glavni savetnik. O toj promeni Elen je pisala: "Posle smrti moga supruga, bilo mi je rečeno da je Gospod pozvao Viliama Vajta da izvrši poseban posao u vezi s mojim spisima. Gospod je obećao da će mu dati od svoga Duha i milosti, i duh mudrosti i duh zdravog rasuđivanja. To će ga osposobiti da bude mudar savetnik. Gospod je unapred video da moj sin neće biti nagao u svojim postupcima nego će promišljeno povlačiti poteze; on neće preokrenuti Božju istinu u laž radi dobiti. Iz tih razloga Gospod ga je pozvao za mog pomoćnika." (letter 328, 1906)

Počevši na zapažen način 1882. godine Viliam Vajt je preuzeo deo dužnosti u spisateljskoj službi Elene Vajt koje je obavljao njegov otac. Ali, na prelazu stoleća on je u celosti preuzeo ulogu svoga oca. Tokom tog vremena Viliam je postao saradnik svoje majke s punim radnim vremenom i glavna karika u širem kontaktiranju s Crkvom.

Promena u njegovoj ulozi nastaje zbog godina starosti Elen Vajt (1900. ona je ušla u 73. godinu svoga života) i njenog osećanja i želje da pošalje u štampu što više dela pre svoje smrti. Uložen je ogroman napor u štampanje knjiga, i on karakteriše njene posljednje godine života (od 1900. do 1915). Takođe, tokom tog razdoblja njena kancelarija nastavlja da šalje brojne članke za razne adventističke časopise. Adventistički urednici očekivali su takvu uslugu. Tako je gotovo svaki broj *Review and Herald* i *Signes of the Timesa* objavljivao članke Elen od početka 1890. godine pa sve do njene smrti. Ovo su bila samo dva od mnogih adventističkih časopisa. Osim ogromne izdavačke delatnosti, Elen Vajt, je u svojim kasnijim godinama nastavila obimnu razmenu pisama s crkvenim vođama i pojedinim vernicima.

Kako je sve to mogla da postigne? Sada nastupaju saradnici? Neki su pisaćom mašinom prepisivali njene rukopise, dok su drugi prikupljali njene ranije pisane materijale da bi ih objavili kao članke ili knjige. Tokom tih godina njena kancelarija bila je neprekidno vrlo aktivna.

Jedan od najvažnijih saradnika sestre Vajt bio je Marian Dejvis (Marian Davis), zaposlen od 1879. do 1904. godine. On je mnogo učinio na prikupljanju i uređivanju materijala za knjige kao što su: *The Spirit of Prophecy* (vol. 4) (*Duh proroštva*), *The Great Controversy* (*Velika borba*), *Patriarch and Prophets* (*Patrijarsi i proroci*), *Steps to Christ* (*Put Kristu*), *The Desire of Ages* (*Čežnja vekova*), *Christ's Object Lessons* (*Hristove očigledne pouke*), *Education* (*Vaspitanje*), *The Ministry of Healing* (*Služba isceljenja*), i druge.

Marian Dejvis i drugi saradnici Elen Vajt imali su pristup obimnoj pisanoj arhivi objavljenih i neobjavljenih materijala. Iz te arhive oni su pravili izbor materijala pod budnim okom sestre Vajt sve do izlaska članaka ili knjiga. Kao što je Viliam primetio, pomoćnici su imali odobrenje da odaberu materijale, da ih gramatički isprave, pa čak i da ih preurede, "ali", odmah dodaje, "nijedan od majčinih saradnika nije imao odobrenje da nešto doda rukopisima, unoseći neke svoje nove misli". (W.C. White to G. A. Irwin , 7. maj 1900)

Tako su misli pripadale Elen Vajt, iako su možda bile uređene od strane njenih pomoćnika. Kako se to može znati? Elen Vajt nije omogućila da bude drukčije. To je naglasila svojoj sestri 1902. godine: "Ja sve što je prepisano ponovno čitam, da bih videla da li je sve onako kako treba da bude. Pročitam celu knjigu pripremljenu za štampu, pre nego što bude poslana stamparu." (3 SM 90)

Osim što je radila sa svojim pomoćnicima u planiranju svojih različitih knjiga, dajući im konačni izgled posle kompilacije iz osnovnog materijala, Elen Vajt je takođe često pisala dodatke da bi povezala misli i još preuredila materijal pre nego što bi ga poslala u štampariju.

Kao što je ranije spomenuto, Viliam Vajt se sve više približavao samom središtu majčinog dela kako je ona ušla u svoje kasne 70-te i 80-te godine života. On nije samo imao nadzor nad izdavačkom delatnošću njenih saradnika, već je postupno postao posrednik između nje i vođa Crkve, kada su tražili savjet od svog proroka koji je bio već u godinama.

Posljednje godine i smrt

Elen Vajt doživjela je 87. godinu. Njene poslednje godine uslovile su njen usporen rad. Posljednji put bila je prisutna na zasedanju Generalne konferencije u Vašingtonu D.C. 1909. godine. Posle tih sastanaka posetila je svoje rodno mesto Portland u državi Mein, gde je započela svoju proročku službu pre gotovo 65 godina. Bilo je to njeno poslednje putovanje u istočni deo Sjedinjenih Država. Iako u dubokoj starosti govorila je 72 puta na 27 različitih mesta, za vreme petomesečnog putovanja. Shvatajući da je na kraju svog životnog puta, nakon što se vratila u Elmsheven, Elen Vajt je usmerila svoje poslednje snage i svoje saradnike na intenzivnije štampanje knjiga.

Krajem 1909. videla je izdanje devete i poslednje knjige iz niza *Svedočanstva za crkvu*, 1911. videla je izdanje knjige *Dela apostolska*, i pregledano izdanje *Velike borbe*. Knjiga *Saveti roditeljima i učiteljima* izašla je iz štampe 1913. godine a takođe i knjiga *Evandeoski radnici* i konačna verzija knjige *Life Sketches of Ellen G. White*. Svoje poslednje mesece aktivnosti provela je u pregledanju prikupljenog materijala za knjigu *Proroci i carevi*, poslednja od pet iz niza *Velika borba*. Serija sadrži biblijske događaje od Luciferovog pada na Nebu do Drugog Hristovog dolaska.

Većina knjiga koje su izašle tokom poslednjih godina njenog života, kao što se moglo očekivati, bile su uglavnom kompilacije iz njenih ranijih spisa. Sadržaj i format načinjeni su u saradnji s njom i po njenom ličnom odobrenju.

Ujutro, 13. februara 1915. godine Elen Vajt se, dok je ulazila u svoju radnu sobu u Elmshaven, spotakla i pala. Na snimanju utvrđen je prelom levog kuka. Poslednjih pet meseci svog života provela je u krevetu i u invalidskim kolicima. Dana 10. jula 1915. godine otišla je na počinak. "Bilo je to kao da je svetiljka dogorela, tako tiho", pisao je njen sin. (W.C. White to D. Lacey , 20. jula 1915)

Iako oslabljenog tela, njena vera ostala je čvrsta do kraja. "Znam u koga sam verovala", kazala je nekoliko dana pre svoje smrti.

Dana 24. jula sahranjena je pored svoga supruga na groblju Oak Hil (Oak Hill) u Batl Kriku u državi Mičigen. Tako zajedno čekaju vaskrsenje o Drugom Isusovom dolasku – ispunjenje verovanja kome su oboje posvetili svoj život.

Za one koji žele da istražuju

Graybill, Ronald D. *E. G. White and Church Race Relations*. Washington, D.C.: Review and Herald , 1970. Bavi se pristupom Elen Vajt odnosima u svom istorijskom kontekstu.

- . *Mission to Black America*. Mountain View, Calif.: Pacific Press , 1971. Otvoreno raspravlja o radu među crncima na Jugu.
- . Knight, George R. *Angry Saints: Tensions and Possibilities in the Adventist Struggle Over Righteousness by Faith*. Washington, D.C.: Review and Herald , 1989. Prikazuje istoriju zasedanja Generalne konferencije 1888. i ulogu Elen Vajt na tom zasedanju.
- . *Anticipating the Advent*, pp . 71-106. Pregled istorije Adventističke crkve između 1888. i 1915. godine.
- . *Myth in Adventism: An Interpretive Study of Ellen White, Education, and Related Issues*. Washington, D. C.: Review and Herald , 1985. Prvo poglavlje iznosi principe za interpretaciju spisa Elen Vajt. Knjiga razmatra ove principe u vezi sa različitim predmetima.
- . Moon, Jerry Allen. *W. C. White and Ellen G. White: The Relationship Between the Prophet and Her Son*. Berrien Springs, Mich.: Andrews University Press , 1993. Najbolje delo o Vilijamu Vajtu i njegovom doprinosu delu Elen Vajt.
- . Oliver, Barry David. *SDA Organizational Structure: Past, Present, and Future*. Berrien Springs, Mich.: Andrews University Press , 1989. Obuhvata razdoblje od 1901 – 1903. godine, reorganizaciju Crkve i ulogu Elen Vajt u tom procesu.
- . Olson, A. V. *Thirteen Crisis Years: 1888 – 1901*. Washington, D.C.: Review and Herald , 1981. Korisna građa o Hrišćanskoj adventističkoj crkvi tokom važnog razdoblja u njenoj istoriji i ulozi Elen Vajt u vođenju Crkve kroz ove teške godine. Odlomak obuhvata nekoliko propovedi koje je održala Elen Vajt u Mineapolisu na zasedanju Generalne konferencije.
- . Robinson, Dores Eugene. *The Story of Our Health Message*, pp . 312-431. Bavi se Kelogovim rascepom i ulogom Elen Vajt u obnavljanju adventističkog medicinskog programa.
- . White, Arthur. *Ellen G. White*, vol. 3, pp . 385-496; vols. 4-6. Obuhvata život Elen Vajt od 1888. do 1915.
- . White, Ellen G. *Life Sketches*, pp . 309-480. Autobiografski prikaz Elen Vajt u razdoblju od 1888. do 1915. godine.
- . *Selected Messages*, Washington, D.C.: Review and Herald, 1958, 1980, book 1, pp. 15-58; book 3, pp . 28-124. Korisna rasprava Elen Vajt o shvatanju nadahnuća njenih dela i njenom upošljavanju literarnih pomoćnika.
- . *Testimonies for the Church*, vol. 5, pp . 654-691. Jedan od najboljih opisa proročke službe Elen Vajt i odnosu njenih spisa prema Bibliji.

4. Poglavlje

PROROČKO VODSTVO OD 1915.

Elen Vajt je umrla 1915. godine. Međutim, njeni spisi nastavili su da vode Hrišćansku adventističku crkvu i služe vernicima. Danas imamo 24 knjige Elen Vajt, koje su nam na raspolaganju, ali koristimo i blagodeti iz ostalih materijala koji su priređeni za dobrobit Crkve u zaostavštini Elen Vajt od 1915. godine.

Zadužbina Elen Vajt

Zadužbina Elen Vajt je ustanova koju je organizovala Vajt svojom voljom i testamentom. Ona je bila duhovno jaka osoba, koja je svakodnevno živela za skori Gospodnji povratak, ali bila je i veoma praktična u zemaljskim poslovima i svesna potrebe za odgovornim upravljanjem dobrima sve do kraja zemaljske istorije. Bilo je to njeno osećanje odgovornosti prema vesti koju joj je Gospod poverio i želja da svoje delo osigura nakon smrti.

Drugog februara 1912. potpisala je testament kao izraz svoje konačne volje. Taj dokument odredio je da pet poverljivih adventističkih vođa, koje je imenovala u svojoj oporuci, treba da doživotno upravljaju njenim spisima kao izvršitelji. Posle smrti nekoga od izvršitelja preostali imaju dužnost da imenuju novog člana poverenstva.

Dužnost koju su preuzeli bila je vrlo odgovorna. U vreme smrti Elen Vajt njena literarna produkcija sastojala se od preko sto hiljada stranica, uključujući i 24 knjige koje su stigle do čitalaca, 2 knjige u rukopisu spremne za štampu, više od 5 000 članaka za časopise, više od 200 štampanih traktata i pamfleta, oko 6000 stranica dokumentacije (oko 40 000 stranica u rukopisu), koje obuhvataju dopisivanje i druge rukopise i otprilike 2 000 rukom pisanih stranica, delova dnevnika i drugih dokumenata koji su bili otkucani na oko 20 000 stranica.

Elen Vajt je shvatila da sama u svojim poznim godinama neće moći da nadzire kompiliranje i uređivanje onih delova svojih rukopisa koji će biti blagoslov za Crkvu. Zato je u svojoj oporuci odredila da izvršitelji nisu samo dužni da nadgledaju kontinuirano izdavanje njenih postojećih dela nego su, takođe, odgovorni da organizuju štampanje prevoda na razne jezike i štampaju "kompilacije iz mojih rukopisa".

Kao što smo videli u prethodnom poglavlju, Vajt je preduzela sve da svoje snage usmeri na ohrabivanje službenika za štampanje knjiga. Njena oporuka urodila je plodom i taj proces je nastavljen i posle njene smrti.

Elen Vajt je izrazila svoju želju da delove neobjavljenih rukopisa budu dostupni da bi mogli da služe opštoj dobrobiti Crkve i verništva. Ta želja bila je logično zaokruženje njene publikacije *Svedočanstva*, koju je započela da piše 1855. godine, a koja su je podsticala i davala smer njenom radu.

Tako je 1905. godine mogla da piše: "Nastojim, pomoću Božjom, da pišem pisma koja će biti korisna ne samo naslovljenim primaocima nego i mnogima kojima su potrebne takve poruke." (3 SM 98) Opet čitamo iz 1910. godine: "Imam mnogo zapisano u dnevniku, koji sam vodila na svim svojim putovanjima, čiji sadržaj treba da stigne do ljudi kojima je potreban, čak iako ne dopišem ni rečenicu. Želim da se objavi ono što se smatra vrednim, jer mi je Gospod dao više svetla nego što bih to mogla da zaželim da narod ima i primila sam uputstvo da mi je to Gospod dao za svoj narod. To je svetlost koju oni treba da imaju, red po red, pravilo po pravilo, ovde malo onde malo." (3 SM 32)

Bila je uverena da će vrednost njenih spisa trajati do kraja zemaljske istorije. U oktobru 1907. godine ona je jasno naglasila koncept, koji je kasnije bio doslovno unesen u njenu oporuku u odnosu na njene spise koji treba da nastave da govore Crkvi. "Obilna svetlost," napisala je, "bila je data našem narodu u ovim poslednjim danima. U svakom slučaju moj život je pri kraju, moji spisi neprekidno će govoriti i njihovo delo će se osećati sve dok bude vremena. Moji spisi nalaze se u arhivi u mojoj kancelariji, i kad ne

budem više živa, te reči koje sam primila od Gospoda još uvek će biti žive i govoriti našem narodu.” (1 SM 55)

Elen Vajt nije bila samo zainteresovana da njene objavljene knjige i kompilacije iz njenih rukopisa budu korisne; ona je takođe verovala da članci, koje je objavila u različitim časopisima, imaju trajnu vrednost. Tako je ona 1903. godine pisala da su “članci koji su iz sedmice u sedmicu bili štampani u našim časopisima brzo bili zaboravljeni... Ti članci treba da budu prikupljeni i štampani u vidu knjige i treba da budu ponuđeni vernicima i onima koji to nisu”. (letter 73, 1903)

Kancelarija zadužbine Elen G. Vajt taj posao shvatila je ozbiljno. Od njene smrti ona je nadzirala objavljivanje nekih 50 knjiga koje su bile kompilirane iz njenih spisa. One su često bile usmerene na teme od interesa za Crkvu i verništvo. Naslovi kao: *Evangelizam, Adventistički dom (Temelji sretnog doma)* i *Saveti za rad subotne škole* najbolje opisuju njihov sadržaj. Takve knjige sadrže kolekcije – zbir kratkih izjava – o određenim tačkama iz pera Elen Vajt tokom njene službe.

U dodatku prikupljenih tema zadužbina E. Vajt pripremila je za objavljivanje mnoge njene članke iz časopisa, sabravši ih u knjige pod naslovom *Comprehensive Index to the Writings of Ellen G. White*, koja obuhvata biografiju E.G. Vajt u šest knjiga autora Artura L. Vajta (Arthur L. White, njenog unuka), koji je njene spise učinio dostupnima preko kompjutera. Zadužbina takođe priprema konačno izdanje njenih još neobjavljenih rukopisa u kompjuterskoj verziji. Osim toga, njihov hrabri pristup prevodenju tih spisa na strane jezike, učinio je da je Elen Vajt jedan od najprevodenijih autora u istoriji. U najmanju ruku, možemo reći da je Zadužbina Elen Vajt bila dosledna u svojoj odgovornosti da njeni spisi govore našem narodu.

Zadužbina Elen Vajt smeštena je u glavnoj zgradi pri Generalnoj konferenciji Hrišćanske adventističke crkve u mestu Silver Spring, u državi Merilend. Ta kancelarija grana se u još dve kancelarije – dva istraživačka centra – jedan je pri Univerzitetu Endrus, a drugi je pri Univerzitetu Loma Linda u Kaliforniji. Počevši 1974. Zadužbina E. Vajt organizovala je centre za istraživanje spisa E. G. Vajt u glavnim adventističkim koledžima izvan Severne Amerike, uključujući ustanove u: Argentini, Brazilu, Velikoj Britaniji, Australiji, Indiji, Koreji, Meksiku, Nigeriji, Filipinima, Rusiji i Južnoj Africi. Svaki centar poseduje kopije dokumenata Elen Vajt i druge istorijske materijale, koji se odnose na njenu službu, i njen širi kontekst.

U Zadužbini Elen Vajt rade ljudi koji su posvećeni Hrišćanskog adventističkog crkvi i koji poznaju život i delo Elen Vajt. Ovome treba dodati njihov neprekidni rad na širenju njenih spisa, a takođe i aktivnosti kao što su u propovedanje i održavanje seminara po celom svetu o temama u vezi s E. Vajt.

Službeni stav Adventističke crkve prema delu Elen Vajt

Hrišćanska adventistička c izglasala je skup verovanja, Osnovnih istina u kojima (od ukupno 27) tri izražavaju uverenje koje se posebno osnosi na dar proroštva. Vjerovanje broj 5 objašnjava rad Svetog Duha i ističe da “On daje duhovne darove Crkvi”.

Verovanje br. 16 povezano je sa verovanjem br. 5 i opisuje duhovne darove i službe. Ono ukazuje da “Bog svim vernicima svoje crkve u svim vremenima, poklanja duhovne darove koje svaki vernik treba da upotrebi u službi ljubavi za opšte dobro

Crkve i ljudskog roda”. Tu su između ostalih darova Svetog Duha i službe uključeni i darovi kao što su: vera, lečenje i proroštvo.

Verovanje br. 17 nastavlja se na br. 16, a posvećeno je u celosti daru proroštva. Navešćemo verovanje br. 17 u celosti od dela u kome je izražen crkveni *službeni* stav o proročkom daru i delu Elen Vajt. “Proroštvo je jedan od darova Svetog Duha.” Ovaj dar je znak prepoznavanja Crkve Ostatka i ispoljio se u službi Elen G. Vajt. Kao Gospodnji vesnik, njeni spisi su neprekidni i autoritativni izvor istine koja Crkvi obezbeđuje utehu, vođstvo, i poučavanje i popravljavanje. Oni, takođe, naglašavaju da je Biblija merilo kojim se moraju ispitati sva učenja i iskustva.” (Joilo 2,28.29; Dela 2,14-21; Jevrejima 1,1-3; Otkrivenje 12,17; 19,10)

Službeno izglasan zaključak ističe dve tačke koje našu raspravu čine jasnom. Prvo, Hrišćanska adventistička crkva veruje u neprekidni – stalni dar proroštva i drugo, ta Crkva prihvata službu Elen Vajt kao savremenu manifestaciju tog dara.

Međutim, u toj tački Osnovnih doktrina ne govori se o osobnom prihvataju u službe Elen Vajt. Za službeno obaveštenje o tom predmetu moramo uzeti Krštenički zavet iz *Crkvenog pravilnika*. Izjava 8 glasi: “Da li prihvatate biblijsko učenje o duhovnim darovima verujući da je dar proroštva jedno od obeležja po kojima se prepoznaje Crkva ostatka?”

Iz ove izjave jasno proizlazi da Hrišćanska adventistička crkva ne zahteva da vernici moraju prihvatiti Elen Vajt kao proroka. S druge strane, to zahteva verovanje u postojanje duhovnih darova s naglaskom na dar proroštva. Posle svega, to od verništva traži da veruju da će proroštvo biti jedan od znakova Božje crkve poslednjih dana. Tako se stav Crkve suštinski nije promenio tokom prošlog stoleća.

Da li će se pojaviti još koji prorok?

To pitanje zaokupljalo je adventiste čak i pre smrti Elen Vajt, a ni posle tog vremena nije prestalo zanimanje za taj predmet.

Odgovor je jasan. Mi to ne znamo! Poziv proroka je sada, a uvek je i bio, u Božjim rukama, a ne pod ljudskim nadzorom.

Ali, ako se adventističko polazište uzme za prihvatanje proročke uloge u ličnosti Elen Vajt, to znači da pozivanje novog proroka i manifestacija drugih duhovnih darova je više nego moguća. Iz nekih biblijskih tekstova, koji potvrđuju dar Elen Vajt, proizlazi da je i u poslednje vreme *moguća* pojava duhovnih darova je.

Tako prema Joilu 2,28 (DK) snažno izlivanje duhovnih darova zbiće se baš pre Isusovog drugog dolaska. U to vreme, kaže prorok, “i proriće sinovi vaši i kćeri vaše, starci će vaši sanjati sne, mladići će vaši vidati utvare”. Stihovi 30. i 31. izgleda ukazuju da će se izlivanje koje je prorok Joil najavio, zbiti na samom kraju vremena.

U tom smislu, takvi tekstovi kao u Efescima 4,8.11-13. i u 1. Korinćanima 12,28-30. nagoveštavaju da će dar proroštva (kao i drugi duhovni darovi) biti prepoznatljiv tokom hrišćanske ere. Vreme Duha, koje je počelo na Duhove, traje do Drugog Hristovog dolaska. To govori da Bog ima otvorenu mogućnost za pozivanje proroka i da je može ostvariti, kada god to bude smatrao potrebnim. Čitajući Jovanovo otkrivenje, takođe, se dobija utisak da se hrišćanska era neće završiti manjom silom od one kojom je počela.

Tako duhovna punomoć i mogućnost poziva jednog ili više proroka predstavlja deo Božjeg plana. To je logika Biblije i adventističkog stava o duhovnim darovima. Svaki

drugi, međutim, mora biti “okušan” Svetim pismom pa i za proroka kao što je i Elen Vajt, koja je bila okušana u svoje vreme. (vidi: 1. Solunjanima 5,19-21; Isaija 8,20; Matej 7,15-20; 1. Jovanova 4,1.2)

Za one koji žele da istražuju

“ Ellen G. White Estate, Incorporated ,” u *Seventh-day Adventist Encyclopedia* . Ovaj članak opisuje izvanredno istraživanje o strukturi i radu Zadužbine Vajt.

5. Poglavlje

UVOD U SPISE ELEN VAJT

Godine 1907. Elen Vajt je naglasila da će njeni spisi “neprekidno govoriti i njihovo delo osećaće se sve dok bude vremena...i kad ne budem više živa, te reči koje sam primila od Gospoda još uvek će biti žive i govoriti našem narodu”. (1 SM 55)

Posle gotovo 100 godina to mišljenje je potvrđeno kao potpuno ispravno. Zapravo, osim objavljenog materijala iz pera Elen Vajt neprekidno raste. Stvaranje centara širom sveta za istraživanje spisa Elen Vajt, njeni rukopisi, još više se proučavaju i usvajaju.

Naglo širenje spisa Elen Vajt verovatno može da iznenadi početnika. Ovo poglavlje opisaće osnovne kategorije njenih spisa, tako da zainteresovani za njih mogu imati uvid u njihovu raznolikost. Takvo razumevanje ima više prednosti. Prvo, to će pomoći da pojedinci da shvate kako se razni delovi njenog opusa odnose na celinu. Drugo, to će poslužiti kao opšti vodič za traženje određene vrste materijala. I treće, to će pomoći istraživačima – početnicima da sa određenim prioritetom počnu da čitaju spise Elen Vajt.

Najvažniji deo u spisima Elen Vajt nalazi se između njenih objavljenih dela i onih koja u većini još nisu bila objavljena u vreme njene smrti, a to su njena pisma i rukopisi. Provešćemo određeno vreme s njenim objavljenim delima koja najprimerenije odražavaju njene osnovne ideje. Poslednji deo ovog poglavlja baviće se njenim pismima i rukopisima.

Knjige i kompilacije

Najvažnija objavljena dela Elen Vajt su njene knjige. U vreme smrti imala je više od 20 objavljenih knjiga. Od tog vremena broj se više nego učtverostručio sa svim posthumno objavljenim knjigama ili u vidu kompilacija iz njenih rukopisa, pisama i objavljenih spisa.

Primedba o razlici između knjiga i naslovljenih kompilacija

U ovom slučaju važno je zapaziti razliku između objavljenih knjiga Elen Vajt za vreme njenog života i posthumnih kompilacija koje je izdala Zadužbina Vajt u skladu s

njenom oporukom. Postoji utisak da obe kategorije spadaju u knjige, ali postoje i razlike koje treba prepoznati.

Glavne kompilacije sadrže veliki broj kratkih odlomaka o određenom predmetu, a uzeti su iz već postojećih, objavljenih dela kao i pisama Elen Vajt, neobjavljenih rukopisa, dnevnika i objavljenih članaka i knjiga. Kompilator (saradnici Zadužbine Vajt za "službene" kompilacije) pripremaju kratke odlomke po logičnom redu i grupama. Tako su ti odlomci u zadatoj temi – kompilaciji obavezno uzeti iz svog literarnog i istorijskog konteksta. U tome može da se krije potencijalna opasnost, jer kontekst obično pomaže čitaocu da potpunije shvati piščevu nameru i celovito značenje. Zato se u se čini sve da se smanji moguća šteta i osigura pristup kontekstu, izvornom tekstu za svaki odlomak, koji je bio citiran u svim službenim kompilacijama objavljenim posle smrti sestre Vajt.

Tematske kompilacije imaju vrednost, jer nastoje da na jednom mestu prikažu sve najvažnije savete o određenom predmetu. Međutim, i pored najboljih nastojanja kompilatora posthumno kompiliranje je osetljiv posao u pogledu uravnoteženosti, kako je to mogla lično da uredi Elen Vajt – da prikupi materijale ili oblikuje odlomke, napisane da se mogu odupri ekstremnim prilikama i tako sprečiti pogrešnu interpretaciju. Kompilatori – sastavljači ograničeni su u svom poslu postojećim citatima i ne mogu da stvaraju novi materijal, koji bi odgovorio na pitanja o predmetu o kome Elen Vajt nikada nije pisala.

Nasuprot tome, Elen Vajt je bila neposredno uključena u izdavanje svojih knjiga koje su bile objavljene tokom njenog života i nastojala je da predmete u njima obradi na uravnotežen način, dajući im zaokruženu celinu, poštujući pri tome osnovna načela. Odabrani materijal u njima prikazan je u literarnom (i često istorijskom) kontekstu.

Uz sve to, mnoge između knjiga koje je napisala lično Elen Vajt, bile su uveliko sastavljene od njenih ranijih spisa, i prikazuju bolji i uravnoteženiji pristup predmetu, nego posthumno objavljene kompilacije iz njenog opusa. To je zbog toga što je imala neposredni, lični, konačni nadzor nad tim procesom i bila u mogućnosti da napiše dodatni materijal ako je bilo potrebno. Tako su čitaoci mogli da čitaju dobro osmišljenu knjigu o nekom predmetu pre nego što dođu do kompilirane teme o istom predmetu. Na primer, nekoga zanima zdrav način življenja, koji je lepo obrađen u knjizi *Služba isceljenja*, pre proučavanja knjige *Saveti o životu i ishrani*. Čitalac takođe treba da ima na umu, kada upotrebljava odlomke iz tematskih kompilacija, da je savet bio upućen određenim ličnostima ili grupama, koje su imale određene probleme. Svaki čitalac nema sve ove probleme i on ili ona možda će biti suočeni sa potpuno istom teškoćom kao prvi primalac saveta. Zato je najbolje slediti opšte principe koji podrazumevaju savet o datom predmetu umesto "srljati" s ovim ili onim odlomkom. Osim "službenih" kompilacija koje je objavila Zadužbina Vajt, postoje brojne tematske kompilacije, koje su sa posebnom namerom objavili pojedinci ili grupe, koji su osećali teret da moraju naglasiti jednu ili drugu pojedinost i koji su verovali da će u tome biti uspešniji od sestre Vajt, koja je osećala istu odgovornost ili dala isto objašnjenje. Ne samo da su takve kompilacije sastavljene bez nadzora izazvale reakciju Zadužbine E. G. Vajt kako bi zaštitili besprekorno originalno značenje koje je ona dala, nego su često pristrasno i netačno njima podupirali svoje poglede.

Nepotrebno je reći, da dok sve tematske kompilacije treba čitati imajući na umu njihovu svrhu i ograničenja, člake objavljene, od strane grupa, treba čitati vrlo oprezno.

Tokom svoje službe Elen Vajt je morala da se suprotstavlja “onima koji će”, kako je napisala, “iz Svedočanstava odabrati najsnažnije odlomke i tada bez opisa uz tekst ili davanja primedbe o okolnostima pod kojima su upozorenja nastala u svakom slučaju učiniti nasilje nad tekstem. Tako oni u umovima ljudi stvaraju nezdrave utiske. Uvijek ima onih koji su spremni da prihvate bilo šta od delova koje mogu upotrebiti da zavedu ljude i navedu ih u iskušenje da se odvoje i koji... rade na tome da elemente svojih osobina ugrade u reforme”. Takvi ljudi, primetila je “pre kod ljudi stvaraju gnušanje nego obraćenje duša”. (3 SM 285.286)

Sredina između knjiga i tematskih kompilacija Elen Vajt iz njenog materijala su dela slična sveskama (9 tomova) *Svedočanstava za crkvu* i tri sveske *Odabranih svedočanstava*. Ova dela sadrže “dugo poglavlje” izbora (uvodnog pregleda građe) i tako više pomažu boljem shvatanju konteksta nego što je to slučaj sa tematskim kompilacijama. Zapravo, svega nekoliko dela Elen Vajt odgovaraju ovoj srednjoj kategoriji. Takve sveske su Temelji hrišćanskog vaspitanja (*Fundamentals of Christian Education*), Posvećen život (*The Sanctified Life*), i Vera i dela (*Faith and Works*), spominjemo samo neke. Poglavlja u ovim delima u većini slučajeva načinjena su od celih članaka ili propovedi umesto od crtica i delova saveta uzetih s raznih strana.

Velika borba (The Conflict of the Ages Series)

Možda najvažnije knjige Elen Vajt čini niz knjiga pod zajedničkim nazivom “Velika borba”. Pet naslova prikazuje borbu između Boga i sotone, dobra i zla, od pobune na Nebu pre stvaranja Adama i Eve pa sve do kraja hiljadugodišnjice.

Tih pet svezaka daje teološki okvir za sve što je Elen Vajt imala da kaže. Razumevanje tih velikih tema je osnov za razumevanje ostalih njenih spisa. Zbog toga, svako je zainteresovan za misao Elen Vajt, treba najpre da pročita tih pet knjiga. Prva knjiga u tom nizu je *Patrijarsi i proroci* (1890). Ona opisuje borbu između Boga i sotone od pobune na Nebu pa sve do vladavine cara Davida. Knjiga *Proroci i carevi* (1917) počinje sa prikazom Solomunove vladavine i doseže do kraja Starog zaveta.

Mnogi smatraju *Čežnju vekova* (1898) treću knjigu, za najbolje delo Elen Vajt. Knjiga obuhvata Isusov život. Priprema *Čežnje vekova* bila je delo ljubavi, za koje je utrošena gotovo decenija. Elen Vajt je napisala: “Bogu bi bilo drago da vidi knjigu *Čežnja vekova* u svakom domu.” (CM 126) Pažljivo čitanje, uz molitvu, predstavlja duhovno iskustvo koje u čitaocu potiče želju da postane kao Isus iz Jevandelja.

Dela apostola (1911) opisuje borbu između dobra i zla od knjige *Dela apostolska* pa do Jovanovog otkrivenja. Posljednja knjiga u nizu je *Velika borba* (1888; 1911) i opisuje borbu posle biblijskog razdoblja. Knjiga počinje razorenjem Jerusalima, 70. godine posle Hrista, zatim opisuje razdoblje crkvene istorije, završnicu s događajima prorečenim u Pismu, koji su povezani sa Drugim Hristovim dolaskom. Posljednja poglavlja *Velike borbe* opisuje milerizam (kao pokret) i adventizam sedmog dana koji se pojavljuju u proročkoj istoriji.

Knjiga Velika borba je takmac knjizi *Čežnji vekova* kao najvažnije delo Elen Vajt. Elen Vajt je kazala da je ovu knjigu cenila “više od zlata i srebra”. (CM 128) Takođe je napisala “jedva čekam da vidim široko u opticaju tu knjigu više nego bilo koju drugu, koju sam napisala; jer je u *Velikoj borbi* poslednja vest opomene svetu data na tako poseban način kao ni u kojoj drugoj mojoj knjizi”. (CM 127)

Elen Vajt je pripremila seriju Velika borba, imajući na umu adventističke i neadventističke čitaoce. Želela je da se te knjige široko prodaju, da bi njena vest mogla da bude predstavljena javnosti. Upotrebljene u proučavanju, zajedno sa Biblijom, ove knjige mnoge su dovele bliže Bogu i boljem shvatanju Njegove reči. Od ove serije nema boljih knjiga za upoznavanje Elen Vajt i njenog dela.

Serija sadrži više od 3500 stranica. Ovaj opširni pristup gospođe Vajt borbi između Boga i sotone u početku nije tematski bio tako planiran. Ona je najpre obradila temu velike borbe u seriji od četiri male knjige, objavljene između 1858. i 1864. godine pod naslovom *Duhovni darovi*. Te sveske bile su vrlo široko rasprostranjene i objavljene kao serija *Duh proroštva* u četiri toma, između 1870. i 1884. godine.

Ali razvoj prilika 1880. poveo je Elen Vajt da počne da preuređuje sveske *Duha proroštva* u seriju Velika borba. Sredinom 1880. razvijen je novi pristup širenju adventističkih knjiga. To je podrazumevalo razvoj kolporterskog sistema prodaje adventističkih knjiga od vrata do vrata. Da bi zadovoljila tu potrebu Elen Vajt je proširila opis teme *Velike borbe* i preuredila upotrebu termina i tako ispunila potrebe šire čitalačke publike.

Sva tri seta knjiga u delovima Velike borbe još uvek se štampaju. Svi oni objašnjavaju temu koju je Elen Vajt objavila, a koja joj je prvi put bila otkrivena u viđenju oko 1848. i ponovljena kroz prošireno viđenje u mestu Lovets Grov (Lovett's Grove), u državi Ohajo u proleće 1858. godine. Osim viđenja Elen Vajt je proučavala i Bibliju i crkvenu istoriju s ciljem da osvetli tok istorije sukoba između dobra i zla.

Pisanje stvarne priče o velikoj borbi obuhvatilo je dugo razdoblje službe Elen Vajt. To potvrđuju i njena privatna pisma, članci, propovedi i neobjavljeni rukopisi. Upotrijebivši ranije napisan materijal Elen Vajt i njeni literarni pomoćnici osigurali su polazište za više od onog što je ona prvobitno nameravala da naglasi u seriji Velika borba. Obim materijala koji je rastao u njenoj arhivi takođe je mnogo doprineo da se još dublje i potpunije organizuje svako od ova tri područja u pisanju istorije sukoba.

Poslednja sveska, zapazimo, posebno opisuje istoriju velike borbe u knjizi *Istorija otkupljenja* (1947). Ona utire pristup Elen Vajt temi o velikoj borbi. Sav materijal u knjizi *Istorija otkupljenja* ranije je objavljen u knjigama *Rani spisi*, *Duh proroštva* ili u časopisu *Znaci vremena*. Ova knjiga je značajna po tome što precizno iznosi vrednost *ranih* misli Elen Vajt u vezi sa tematikom koja je od opšteg značaja za druge jezike.

Svjedočanstva

Drugi uticajni set knjiga koji je proistekao iz pera Elen Vajt jeste devet svezaka *Svedočanstava za crkvu*. Ovaj niz knjiga obuhvata blizu 5000 stranica i ima sasvim drugu namenu u odnosu na seriju Velika borba. Dok serija Velika borba opisuje borbu koja se između dobra i zla odvija tokom istorije, *Svedočanstva* sadrže pisma, članke, propovedi, zapise viđenja i upitstva koja se odnose na prilike iz svakodnevnog života. I dok je serija Velika borba namenjena i onima koji su u Crkvi, a i onima koji su izvan nje, *Svedočanstva* su namenjena isključivo verništvu Hrišćanske adventističke crkve.

Pisanje *Svedočanstava* započelo je 1855. godine kada se među vodećim adventistima pojavilo pitanje kako objavljivati viđenja Elen Vajt. Izglasali su, posle određene rasprave da ih među vernicima treba objaviti i rasprostraniti u obliku traktata.

Tako je nastao prvi objavljeni dokument od 16 stranica – *Svedočanstva za crkvu*. Ovaj način objavljivanja viđenja i saveta Elen Vajt bio je tako uspešan da se drugi traktat od 16 stranica *Svedočanstava* pojavio 1856. U 1865. godini, ona je pripremila 10 takvih traktata. Osim što su sadržali savete upućene Crkvi kao celini, imali su i posebne savete namenjene pojedincima, jer je Elen Vajt zaključila da će uputstva jednoj osobi pomoći drugima u sličnim okolnostima.

Vremenom, ranije izdati traktati su ponestali. Međutim, kako je postojala potražnja za njima Elen Vajt ih je sabrala i ponovno objavila, ali sada povezane i u još trajnijem vidu 1864, 1871. i 1879. godine. Konačno 1883. Crkva je odlučila da trajno uobliči sveske. Tako su *Svedočanstva za crkvu*, sveske od 1-4, izašle iz štampe 1885. godine. Ponovno objavljivanje (sa nekim uredničkim zahvatima) sa potpunim sadržajem *Svjedočanstava* 1-30, a to je obuhvatalo 2619 stranica, dalo je Crkvi potpunu kolekciju *Svedočanstava* sve do 1881. godine i još 100 stranica autobiografskog sadržaja od Elen Vajt od početka 1. sveske.

Te četiri sveske podsećaju na standarde iz onog vremena. Njihovo označavanje stranica takođe podseća na isto vreme, kao i stranice sadržaja za svaku svesku. Još uvek su zadržani originalni brojevi *Svedočanstava* i za svako datum prvog štampanja.

Delo Elen Vajt seže daleko iza 1885. godine. Tako se 5. svezaka *Svedočanstava za crkvu* pojavljuje 1889. godine. Ona je obuhvatila *Svedočanstva* 31-33. Tada 1900. objavila je blizu 500 stranica *Svedočanstva* 34 kao 6. svesku. Međutim, od tog vremena tok događaja u adventizmu uveliko se promenio. Krhki pokret – početnik iz 1850. godine ušao je u ranu zrelost, i pored više vernika, osnovao je i brojne ustanove. Osim toga, veliki doprinos objavljenih saveta Elen Vajt različit po sadržaju, već je imao svoju primenu.

Ove promenjene okolnosti doprinele su velikim promenama u pristupu sveskama od 6-9. Na primer, Elen Vajt je zaključila da nema potrebe da ponavlja neki savet koji je već dat u prethodnim sveskama. Brzo širenje njenih spisa tokom tih godina zahtevalo je mnogo više truda oko izbora odgovarajućeg materijala. Sveske su sada bile još pažljivije uređene i opremljene, tako da je sadržaj svake sveske donosio više tema nego hronološki prikaz. Objavljivanjem 9. sveske, 1909. godine, završen je niz *Svedočanstava za crkvu*.

Devet svezaka *Svedočanstava* imaju neprocenjivu vrednost za Crkvu. Dok je većina ljudi bila sklona da ih upotrebi kao priručnik, veći blagoslovi čekali su one koji su ih čitali hronološki – kao celinu. Takvi čitaoci, osim što imaju priličan uvid u vreme u savete u delu Elen Vajt takođe su mogli da osete ukus adventističke istorije i njen razvoj tokom prvih šest decenija. Takvi čitaoci mogu otkriti njihovu vrednost u crkvenoj istoriji u šest svezaka od Artura Vajta koji je napisao biografiju o Elen Vajt u priručniku za reference i kontekstualizaciju, dok čitaju *Svedočanstva*. Naredni korisni izvor informacija o istorijskim temama je *Enciklopedija adventista sedmoga dana* u dve sveske.

Adventisti po celome svetu želeli su da imaju *Svedočanstva* na svom maternjem jeziku, ali cena prevođenja i štampanja celokupnog materijala čini ih nepristupačnim. Zato je učinjeno nekoliko pokušaja da se načini sažetak iz devet svezaka, a da se ne izgubi osnovna celovitost sadržaja. Najuspešniji sažetak načinjen je u tri sveske pod naslovom *Testimony Treasures* (1949).

Sličan sažetak načinjen je pod naslovom *Saveti za crkvu* (1991). Za razliku od *Testimony Treasures*, ova sveska ne obuhvata sažetak *Svedočanstava*. Zapravo, *Saveti za crkvu* imaju cilj da u jednoj knjizi sažmu glavne poruke koje se uspešno mogu prevesti

na jezike naroda među kojima imamo malo vernika čija su novčana sredstva ograničena. Ta sveska predstavlja osnovnu misao Elen Vajt.

Naredni smer razvoja *Svedočanstava* bila je knjiga *Odabrana svedočanstva* u tri sveske izdate 1958. i 1980. godine. U njima Zadužbina Vajt donosi neke od najvažnijih saveta Elen Vajt, koji su ranije bili nedostupni većini vernika Crkve.

Kao *Svedočanstva*, za razliku od formata tematskih kompilacija, sveske *Odabrana svedočanstva* predstavljaju glavninu izbora sa većim delom svog doslovnog nepovređenog konteksta, tako da čitalac ima dvojaku korist: uvid u najveći deo ili svaki dokument umesto kolekciju kratkih odlomaka iz različitih izvora. Sveske *Odabrana svedočanstva* izdate su da budu jedno od najkorisnijih i najvrednijih dela Elen Vajt, koja su objavljena posle njene smrti.

Knjige o Hristu i spasenju

Treća grupa knjiga Elen Vajt predstavlja kao poseban predmet Hristovo učenje i spasenje kroz Njega. Njeno najvažnije delo na ovom području je knjiga *Čežnja vekova*, koju smo ukratko prikazali kada smo spominjali seriju *Velika borba*. Materijal u *Čežnji vekova* prikazuje širi kontekst za druga dela, baveći se Isusovim životom i učenjem. Dva izvora, dve knjige – *Misli s gore blagoslova* (1896) i *Hristove očigledne pouke* (1900) koristila je Elen Vajt prilikom proučavanja i pisanja *Čežnje vekova*. Prva opisuje Isusovo učenje u Propovedi na Gori, dok druga prikazuje Njegove parabole.

Četiri klasična dela na ovom području u knjigama Elen Vajt su: *Put Hristu* (1892). Ova mala knjiga, prvi put je štampana u neadventističkoj štampariji Fleming H. Revell. To je jedna od najboljih knjiga Elen Vajt na temu o spasenju u Hristu. Nju svakako treba pročitati. Sa knjigama *Misli s Gore blagoslova* i *Hristove očigledne pouke*, *Svedočanstva* i knjigama iz serije *Velika borba*, *Put Hristu* zauzima središnje mesto u zbirci spisa Elen Vajt.

Sledeće dve knjige Elen Vajt bave se temom spasenja: *Posvećen život* i *Vera i dela*. Ove dve knjige čine skup članaka i propovedi na odgovarajuću temu. Tako, umesto tematskog izbora kompilacije, one predstavljaju taj predmet svojim kontekstom.

Poslednje delo u ovom segmentu spisa Elen Vajt je kompilacija pod naslovom *Događaji poslednjih dana*. Iako pojedinci ovu knjigu ne bi uključili u kategoriju pod naslovom "Hristos i spasenje", ona ipak pripada ovoj kategoriji knjiga, jer opisuje i Drugi Kristov dolazak i konačno oslobođenje od greha. *Velika borba*, naravno, daje širi kontekst za potpunije razumevanje knjige *Događaji poslednjih dana*.

Autobiografska dela

Najkompletnije autobiografsko delo E. Vajt je *Životni prikazi Elen Vajt* (1915) (*Life sketches of Ellen White*). Ono obuhvata razdoblje njenog života od detinjstva do smrti. Druga polovina te knjige može biti predstavljena pre (opisana) kao biografija nego autobiografija. Dok su prva poglavlja (41 na broju) bila napisana u prvom licu, dotle su K. K. Krajsler uz pomoć V. Vajta i D.E. Robinsona, svi iz redova njenih bliskih saradnika, priredili poslednjih 20 poglavlja. Ta poglavlja odnose se uglavnom na njene spise.

Ostali važni autobiografski prikazi pojavljuju se u prvoj sveski *Svedočanstava*, tj. u drugoj svesci *Duhovnih darova*, i u knjizi *Hrišćansko iskustvo i učenje Elen Vajt* (1922).

Knjiga *Rani spisi* (1882) je još jedna knjiga Elen Vajt, koja obuhvata značajni obim autobiografskog materijala, iako neposredno ne spada u autobiografsku vrstu. Ta knjiga donosi sadržiny njenog prvog viđenja i mnogo informacija o njenom ranom iskustvu i misli. *Rani spisi* doprinose potpunijem shvatanju teologije adventizma – svetkovatelja Subote nakon 1844. godine.

Knjige saveta

Sada prelazimo na dela Elen Vajt koja se bave opštim i specifičnim temama. Ove knjige sadrže glavninu tematskih kompilacija u spisima Elen Vajt. Knjige saveta delimo u pet osnovnih kategorija: (1) služba, (2) vaspitanje, (3) porodični život, (4) zdravlje i (5) izdavaštvo. Ovih pet kategorija, obuhvata četiri glavne grane adventističkog rada u porodici. U tim knjigama nalaze se mnogi saveti upućeni crkvenim ustanovama kao i saveti o načinu življenja i o svakodnevnom hrišćanskom životu.

Čitalac će zapaziti dve vrste knjiga podeljenih u nekoliko savetodavnih kategorija: (1) teme širokog misaonog spektra i (2) specifične tematske kompilacije. Kada se istražuje ovo područje misli Elen Vajt tada je najbolje proučiti osnovno delo na tom području (gde je to moguće) pre tematski užih kompilacija.

1. *Knjige o službi propovedanja*. Vodeće knjige na ovom području su *Evandeoski radnici* (1915) i *Svedočanstva za propovednike* (1923). Ova dva dela najbolje ističu vrednost, saveta Elen Vajt propovednicima i drugim crkvenim radnicima. Ostale knjige Elen Vajt o službi propovedanja i o hrišćanskoj službi su: *Evangelizam*, *Upute za uspešnu hrišćansku službu*, *Saveti delatnicima u subotnoj školi*, *Saveti o pristavskoj službi* i *Pastoralna služba*.

2. *Knjige o vaspitanju*. Najznačajnija i najpotpunija knjiga u ovoj kategoriji je knjiga pod naslovom *Vaspitanje* (1903). Ova knjiga spada u njene najbolje savetodavne knjige. Dobro uravnotežen pristup vaspitanju, imajući u vidu veliku borbu između dobra i zla, obuhvata široki pristup vaspitanju, koji se ne odnosi samo na razdoblje školovanja nego na celi život.

Sledeće tri knjige u ovoj kategoriji (*Saveti roditeljima, učiteljima i učenicima* (1913), *Temelji hrišćanskog vaspitanja* (1923) i *Saveti o vaspitanju* (1968) kolekcija je materijala Elen Vajt koji je ona pre svoje smrti pripremila za objavljivanje. Knjiga *Temelji* je skup hronološkim redom ranije objavljenog niza članaka, *Saveti o vaspitanju* sadrži potpuni izbor iz *Svedočanstava* o vaspitanju i *Saveti roditeljima, učiteljima i učenicima* u celosti je tematski uređen i sadrži veliki deo materijala iz ranije neobjavljene građe.

3. *Knjige o porodičnom životu*. Za razliku od prve dve kategorije, na ovom području nema vodeće knjige. Sve knjige uključene u područje porodičnog života tematske su kompilacije kratkih odlomaka. Elen Vajt nikada nije napisala glavnu knjigu za područje porodičnog života, ali je napisala obilje saveta za taj deo života.

Tri glavne knjige na tom području su: *Adventistički dom* – kod nas pod naslovom *Temelji srećnog doma* (1952), *Dečji vodič* (1954) i *Poruka mladim hrišćanima* (1930.). One su predstavnici osnovne misli Elen Vajt na temu o porodičnom životu. Tim knjigama

nedavno su pridodate i knjige *Saveti o polnom ponašanju, preljubi i razvodu* (1989) i *Penzionerske godine* (1990.).

Bliska porodičnom životu je i knjiga *Um, karakter i ličnost* (1977). Ovo delo, u kome Elen Vajt daje celovit pogled na život čoveka takođe daje presek sa područja vaspitanja i zdravlja tj. bavi se predmetom u kategoriji pod 2 i 4.

4. *Knjige o zdravlju*. Vodeća knjiga na tom području je knjiga *Služba iseljivanja* (1905). Bavi se sličnim pristupom kao i Vaspitanje na svom području. *Služba iseljivanja* je jedina knjiga Elen Vajt koja se konkretno bavi temom o zdravlju. Dodatna vrednost knjige *Služba iseljivanja* je u tome što se bavi Isusovom službom iseljivanja.

Tematske kompilacije sa područja zdravog načina življenja obuhvataju ove knjige: *Saveti o životu i ishrani* (1938), *Umerenost* (1949) i *Saveti o zdravlju* (1923). Poslednja od ovih knjiga sadrži više opštih pristupa toj tematici, dok su prve dve više specifične jer se bave pristupom ishrani i zloupotrebi hrane. Knjiga *Saveti o zdravlju* takođe se razlikuje od ostala dva dela po tome što sadrži delove koji se bave radom zdravstvenih radnika. Ove teme sa materijalom koji se odnosi na adventističke ustanove takođe su predmet i u knjizi *Zdravstvena služba* (1932.)

5. *Knjige o izdavaštvu*. Poslednje područje knjiga – savetodavnih knjiga koje sadrže određene savete, odnosi se na adventističko izdavaštvo. Kao i u literaturi sa područja porodičnog života ni ovo područje Elen Vajt nema specifične knjige na tu temu. Sve knjige na tu temu su kompilacije.

Najbolja kompilacija na temu o izdavaštvu je knjiga *Izdavačka služba* (1983). Takođe postoje knjige koje se odnose na tu temu, pod naslovom *Saveti piscima i urednicima* (1946) i *Kolporterska služba* (1953).

Knjige o posvećenju

Svake godine Crkva objavi knjigu od 365 čitanja za dnevno posvećenje. Prva knjiga Elen Vajt sa tom namerom izdata je 1946. godine pod naslovom *Uticaojna religija*. Kompilatori su je pripremili koristeći objavljena dela, ali kasnije knjige sadrže objavljene i odabrane materijale iz pisama i rukopisa.

Počevši sa knjigom *Moj život danas* 1952. adventisti su odtada iz pera Elen Vajt svake treće godine imali knjigu za dnevno posvećenje. Tako postoji preko dvanaest knjiga Elen Vajt za dnevno posvećenje. Većina od njih je već ugledala svetlost dana.

Članci u časopisima

Tokom svoje dugogodišnje službe Elen Vajt je objavila više od 5000 članaka u adventističkim časopisima. Najveći broj tih članaka objavljen je u časopisima *Pregled i Glasnik* i *Znaci vremena*. Tokom poslednje četvrtine njenog života, ti časopisi svake sedmice imali su članak iz njenog pera.

Elen Vajt je takođe objavljivala i u časopisima kao što su *Instruktor mladih*, *Zdravstveni reformator*, *Bilten Generalne konferencije* i u još nekoliko drugih. Mnogo godina ovi članci mogli su se naći samo u nekoliko ustanova koje su imale kompletne tih časopisa. Međutim, to se promenilo.

Godine 1962. Zaostavština Elene Vajt je štampala u faksimil formi sve članke objavljene u časopisima *Sadašnja istina*, i *Pregled i Glasnik* u šest velikih svezaka. Od

tog vremena Zaduzbina Vajt učinila je dostupnim njene članke u *Znacima vremena* (četiri toma) i u *Instruktoru za mlade*. Ubrzo njeni članci iz časopisa koje je objavila u manjem izdanju takođe su se pojavili u seriji pod naslovom *Kolekcija izvorne periodike Elen Vajt* (*Zbornik članaka Elen Vajt*).

Pisma i rukopisi

Obim literarne produkcije Elen Vajt je zapanjujuća. Osim objavljenih dela postoji još oko 8000 pisama i rukopisa (većinom propovedi, svedočanstava različitim grupama i pojedincima i dnevničkih materijala). Konačni broj kucanih stranica u ovoj kategoriji iznosi oko 60 000. Nešto od ovog materijala objavljeno je u brojnim kompilacijama koje su se pojavile tokom godina.

Zasada, velika količina ovog materijala dostupna je samo u Centrima za istraživanje života i dela Elen G. Vajt. Međutim, to ograničenje neće još dugo potrajati. Zaostavština Vajt preduzela je korake da dosad neobjavljene materijale učini dostupnim objavljujući sve one delove, koji su već bili dostupni javnosti za različite potrebe od vremena smrti Elen Vajt. Prvi tom *Objava rukopisa* izašao je iz štampe 1981. godine. Od tog vremena objavljen je 21 tom. *Elen G. Vajt 1888. godine Materijali* (u četiri toma 1987) i *Propovedi i govori*, serija (započeta 1990), predstavlja napor da se sledeća dva područja pisama i rukopisa Elen Vajt približe javnosti.

Stavljanje celine pisama i rukopisa na CD-ROM je još značajnije od ovih publikacija, jer svi koji raspolažu odgovarajućom kompjuterskom opremom iste mogu da iskoriste u svojoj kući. Kada taj posao bude završen, materijali Elen Vajt biće još šire dostupni javnosti.

Indeksi materijala Ellen White

Godine 1962. i 1963. izašla su iz štampe u tri toma *Comprehensive Index to the Writings of Ellen G. White* (Opsežni popis spisa Elen G. Vajt). Ovo delo izvuklo je iz svih deset najvažnijih knjiga Elen Vajt tri smernice: (1) biblijski indeks, (2) tematski indeks, i (3) indeks citata. Prve dve kategorije su opsežne, dok treća obuhvata primere najšire upotrebljivanih odlomaka Elen Vajt. Četvrti tom *Opsežnog popisa*, pojavio se 1992. godine. To je popis knjiga koji je objavljen od 1958. godine.

Kao što se moglo očekivati, popisivanje knjiga Elen Vajt bio je mnogo potpuniji nego članci objavljeni u časopisima. Međutim, najvažniji iskorak učinjen je 1977. godine s knjigom *Predmetni indeks članaka Elen G. Vajt objavljenih u časopisima*. Ta knjiga "obuhvata" članke objavljene u *Pregledu i Glasniku* i manje više članke objavljene u drugim časopisima.

Za one kojima je potrebna dodatna pomoć, Zaostavština Vajt je pripremila još i druge korisne indekse o životu i spisima Elen Vajt "pokrivaju" široku arhivsku građu koja se odnosi na njeno delo. Ovi indeksi, mogu se koristiti samo u Centrima za istraživanje dela i spisa Elen Vajt i njegovim isturenim odeljenjima.

Za one koji imaju kompjutersku opremu, važeći indeksi naglo su zastareli. Sa svim njenim objavljenim materijalom koji je već stavljen na CD-ROM, reč "istraživanje" cele građe ostvaruje se samo pritiskom na dugme.

Kao i sve drugo na ovome svetu, kompjuter je preobrazio način na koji će ljudi proučavati o Elen Vajt. Pozitivna strana nove tehnologije je lak pristup. Ona omogućava da sve više ljudi ne čita više spise Elen Vajt u dosadašnjem opštem konceptu, nego će postati još delotvorniji u prikupljanju odlomaka u samom njihovom kontekstu. Složene teme i uvidi do kojih se ne može lako doći pomoću kompjutera sve su više zanemarivi. Tako era kompjutera u vezi sa spisima Elen Vajt suočava čitaoca sa velikim blagoslovima, ali i mogućim opasnostima. Najbolji način upotrebe kompjutera i indeksa podrazumeva i čitanje njenih spisa, a ne samo upotrebu kao zamenu za čitanje.

6. Poglavlje

PROUČAVANJE GLAVNIH TEMA ELEN VAJT

Prošli smo dugi put s Elen Vajt putujući kroz ovu knjigu. Najpre smo proučili njen dug životni vek. Zatim smo se upoznali sa radom Zaostavštine Elen Vajt posle njene smrti i načinili pregled njenih različitih spisa.

Sada smo spremni za poslednju fazu našeg upoznavanja sa Elen Vajt. U ovome poglavlju upoznaćemo se sa redom glavnih tema koje se protežu kroz njene spise. One predstavljaju ideje koje nam pomažu da shvatimo njenu teologiju i test za pojedince i Crkvu. Oni takođe spajaju različite grane njenog razmišljanja i stvaraju jedinstveni koncept koji osigurava interpretativni okvir ne samo za pojedine dokumente nego i za cela područja njenih spisa (kao što su zdravlje, vaspitanje i porodični život).

Sedam sledećih tema nisu jedine koje smo mogli da odaberemo, ali one su izgleda među najosnovnijima i svakako su bile istaknute u njenim delima. Ovih sedam tema doprinose integrativnom i interpretivnom pogledu na spise Elen Vajt koji će nam pomoći da ih čitamo sa boljim razumevanjem.

Božja ljubav

Možda je centralna i najopširnija tema u spisima Elen Vajt tema o Božjoj ljubavi. Zašto počinjemo tom temom? Odgovor je: zato što ona uvek iznova i najistaknutije piše na tu temu u svojim najvažnijim knjigama. Nekoliko primera na tu temu pomoći će nam da shvatimo posebno mesto te teme u njenoj misli.

Jedna od najsnažnijih ilustracija da je Božja ljubav najvažnija tema u spisima Elen Vajt je da se rečenica “Bog je ljubav” nalazi kao prve tri reči u prvoj knjizi iz serije *Velika borba (Patrijarsi i proroci)* i poslednje tri reči u poslednjoj knjizi iz te iste serije (*Velika borba*).

Zašto je to tako? Zato, što ćemo kasnije videti, Božja ljubav je središnja tačka u velikom sukobu između dobra i zla, kako je to istakla Elen. Zato ona veliku Božju ljubav ističe u svakoj prilici. “Bog je ljubav” je rečenica koja naglašava kontekst njenog izlaganja o toj čudesnoj istoriji velike borbe između dobra i zla.

Naredna značajna ilustracija koja potvrđuje da je ljubav najznačajnija tema u spisima Elen Vajt. Ta značajna tema zauzima mesto u prvom poglavlju knjige *Put Hristu* i čini je najvažnijim delom sadržaja. Reči kojima započinje knjiga glase: “Priroda i otkrivenje svedoče nam o Božjoj ljubavi.” (Put Hristu, str.9, 1997)

Elen Vajt ide dalje i ističe da nam svet prirode govori “o Stvoriteljevoj ljubavi” pa čak i u svetu greha vest o Božjoj ljubavi blista kroz njega. Konačno, “na čkalju se može naći cveće, a trnje je prekriveno ružama”. ‘Bog je ljubav,’ zapisano je na svakom pupoljku koji se rascvetava, na svakoj vlati prokljale trave.” (Put Hristu, str.9.10)

Ona ističe da stvari u prirodi u svetu greha “iako nesavršeni predstavljaju Božju ljubav”. Ona naglašava da najsnažnija i najčistija ilustracija Božje ljubavi prema nama je činjenica, da je Bog poslao Isusa da nas spase od naših greha. (Put Hristu, str. 10-13)

Poslednje poglavlje završava se sledećim rečima koje ističu misao iz Biblije. “Takva ljubav je neuporediva. Deca nebeskog Cara! Dragocenog li obećanja! Teme za najdublje razmišljanje! Nenadmašne li ljubavi Božje prema svetu koji Ga nije ljubio! Ova misao ima moć da ukroti dušu i navede um na pokornost Božjoj volji. Što više proučavamo božanski karakter u svetlosti krsta, to jasnije otkrivamo milost, nežnost i oproštenje, povezane sa nepristrasnošću i pravednošću; to nam jasni postaju nebrojeni dokazi neograničene ljubavi i nežnog milosrđa, koji nadmašuju uzvišenu ljubav majke prema zalutalom čedu!” (Put Hristu, str. 14, 1997)

Treća upečatljiva ilustracija o Božjoj ljubavi kao centralnoj temi u delima Elen Vajt nalazi se na početnim stranicama knjige - *Čežnja vekova*. Isus je, ukazuje ona u prvom odlomku te knjige, “došao da otkrije svetlost Božje ljubavi”.(DA 19) Na narednoj stranici ona piše da je Isusov život pokazao “da je zakon te ljubavi pun samoodricanja, zakon života za Zemlju i Nebo; da ljubav koja ‘ne traži svoje’ ima svoj izvor u Božjem srcu”.(DA 20) Njen je zaključak na poslednjoj stranici te knjige da je kroz Krista “ljubav pobedila”.(DA 835)

Ljubav Božja je uzdignuta i proteže se kroz sve spise Elen Vajt. Ona se uvek bavi tom temom na početku i na kraju u svojim najvažnijim knjigama, i osigurava početne i završne reči u svojoj seriji Velika borba, na više od 3500 stranica. To je tema koja obuhvata i čini kontekst za sve njene spise.

Velika borba (sukob)

Druga integrativna tema koja se pojavljuje kroz njeno delo je velika borba, ili sukob, između Hrista i sotone. Ovaj duhovni motiv gradi na temi o Božjoj ljubavi. Elen Vajt iznova naglašava da je glavna tačka velikog sukoba sotonski cilj da pogrešno predstavi Božji karakter ljubavi. Tako u prvom poglavlju knjige Put Hristu čitamo da je sotona radio na tome da se ljudi boje Boga kao Onoga koji je “okrutan i neumoljiv. Sotona je naveo ljude da zamišljaju Boga kao biće čija je osnovna osobina kruta pravda – kao okrutnog sudiju, neumoljivog i strogog poverioca. On je predstavljao Stvoritelja kao biće koje sumnjičavim okom posmatra ljude ne bi li im pronašao njihove zablude i pogreške i pohodio ih svojim sudovima.” (SC 11)

Prema Elen Vajt, srž te borbe leži u tome što je sotona pokušao da pogresno predstavi Božji karakter nastojeći da omalovaži Njegov Zakon. Tako čitamo na prvim stranicama *Čežnje vekova* da “Sotona predstavlja Božji zakon ljubavi kao zakon sebičnosti” (DA 24). Ona iznova piše u *Velikoj borbi*: “Od samog početka velike borbe na Nebu, sotonina stalna namera je bila da sruši Božji zakon.” (GC 582)

Naravno, u razmišljanju Elen Vajt Božji karakter i principijelno podrazumevanje Božjeg zakona nisu dva nego jedan element. Božji karakter je sama ljubav i kao princip u

srcu Njegovog zakona. Tako je sotona namjeravao da kroz veliki sukob omalovaži Božju ljubav u njenih nekoliko manifestacija.

To znači da je pokušaj pogrešnog prikazivanja Boga značio da On mora uzvratiti. Na prvim stranicama knjige *Patrijarsi i proroci* Elen Vajt prikazuje kako je shvatila Božji odnos prema sotonu, kada piše da je “istorija velike brobe između dobra i zla, od vremena kada je započela na Nebu do konačnog izbijanja pobune i potpunog iskorenjivanja greha, takođe prikaz Božje nepromenljive ljubavi”. (PP 33)

Božji prikaz Njegove ljubavi u sukobu koji se nastavlja sa Sotonom oformio je fokus, kao što smo ranije zapazili, u seriji od pet svezaka pod naslovom *Velika borba*. Nakon tih svezaka, to daje teološki okvir koji daje smjernice i kontekst ostalim njezinim spisima.

Prvi prikaz Božje ljubavi je slanje Isusa. Elen Vajt dokazuje da je Bog pokazao svoju ljubav u kontekstu sotonine odgovornosti, razvivši plan spasenja prema kome će Isus umreti za ljudski rod. Međutim, Isus nije došao samo zato da spase čovečanstvo, već da prikaže Božju ljubav nasuprot sotonskim optužbama. Govoreći o tome, Elen Vajt kaže “da bi uklonio ovu tamnu senku, otkrivajući svetu beskrajnu Božju ljubav, Isus je došao da živi među ljudima”. (SC 11) Tako odgovarajući na sotoninu izjavu Isus je došao da pokaže da je Zakon zapravo značio ljubav i da ga je trebalo održati (DA 24).

Svojim životom i smrću, izjavljuje Elen Vajt, Isus je odneo pobjedu za Božanstvo. “Hristovim otkupljenja delom,” pisala je, “opravdana je Božja vladavina. Svemogući je obznanjen kao Bog ljubavi. Sotonske optužbe su opovrgnute, a njegov karakter razotkriven.” (DA 26)

Zaključni odlomak *Velike borbe* lepo povezuje teme o ljubavi i svemirskom sukobu. Čitamo: “Velika borba je završena. Greha i grešnika više nema. Ceo svemir je čist. Potpuni sklad i radost vladaju u celom neizmernom svemiru. Od Onoga koji je sve stvorio teče život, svetlost i radost kroz sve svetove beskrajnog prostranstva. Od najmanjeg atoma do najvećeg sveta, sve stvari i živa i neživa priroda u svojoj nepomućenoj lepoti i savršenoj radosti govore da je Bog ljubav.” (*Velika borba* , str.583)

Koncept o Božjoj ljubavi i Velikoj borbi vodi do treće teme koja prožima spise Elen Vajt i povezuje sve teme. Treća tema usmerena je Isusu, Njegovom krstu i spasenju Njegovom milošću.

Isus, Njegov krst i spasenje kroz Njega

Elen Vajt je nije prikazivala Isusa kako samo vodi bitku protiv sotone u kontekstu svemirskog sukoba nego Ga stalno prikazuje na izuzetno ličan način. Od vremena njenog obraćenja uzdizala je Isusa kao jedinu nadu za svaku dušu. U tom smislu u svom životu zaključila je da “samo verom povezan s Isusom grešnik se može nadati i postati Božje verno dete”. Sva čežnja njenog srca, ističe ona, bila je: “Pomozi mi, Isuse; spasi me ili ću propasti.” (LS 23)

Elen Vajt nikada nije zaboravila svoju borbu za spasenje, kada je vjerovala da mora da bude dobra pre nego što je Bog bude prihvatio. Našavši Isusa i spasenje verom u Njegove zasluge, to postaje središnja tema u njenim spisima i u službi propovedanja i to neprekidno od njenog prvog viđenja, u kome je videla sigurnost za milerite, samo ako budu “držali svoj pogled usmeren na Isusa”. (EW 14, sve do smrti 1915.)

Duboko osećanje ljudske bespomoćnosti zaokupilo je njenu teologiju spasenja u Isusu. Istakla je da se “posledica jedenja roda sa drveta poznavanja dobra i zla vidi u iskustvu svakog čoveka. U ljudskoj prirodi postoji sklonost prema zlu, sila kojoj čovek sam ne može da se odupre. Da bi se odupro toj sili, da bi dosegao onaj visoki cilj koji u dubini svoje duše smatra jedino dostojnim, samo jedna sila može da mu pruži pomoć. Ta sila je Hristos.” (Ed 29)

Pored svoga svoga verovanja u ljudsku bezvrednost, pogled Elen Vajt na Isusa značio je neograničenu nadu za izgubljeni svet. “U svakom ljudskom biću, ma kako bilo grešno, gledao je Božjeg Sina, onoga koji bi ponovo mogao da uživa prednost srodstva s Božanstvom... Gledajući ljude u patnjama i poniženju, Hristos je nalazio razlog za nadu i tamo gde je naizgled bilo samo očajanje i propast. Gde god je postojala svest o vlastitoj bedi, On je video priliku da duhovno okrepi. Iskušavane, razočarane duše, koje su se osećale izgubljenima, na ivici propasti, nije susretao rečima optužbe, već blagoslova.” (Ed 79)

Za Elen Vajt, Isus nije bio samo dobar prijatelj u nevolji; On je Spasitelj koji je umro na krstu za svaku dušu. U omiljenom odlomku iz *Čežnje vekova* čitamo: “Sa Hristom se postupalo onako kako mi zaslužujemo, da bi se sa nama postupalo kako On zaslužuje. On je bio osuđen zbog naših greha, u kojima nije imao udela da bismo mi mogli biti opravdani Njegovom pravdom, u kojoj nemamo udela. Pretrpeo je smrt koja je bila naša, da bismo mogli primiti život koji je bio Njegov.” (DA 25)

Nikada se nije umorila ponavljajući da je Isus umro zbog naših grehova, da je na krstu platio kaznu za naše grehe. “Hristos je razapet zbog naših grehova, Hristos je ustao iz mrtvih, Hristos se vazneo na Nebo; to je nauka o spasenju koju moramo naučiti i poučiti.” (8 T 287)

Vera u Hristovo spasenje (ili opravdanje verom) je učenje koje prožima spise Elen Vajt. Pojedinci verom usvajaju blagoslove spasenja zadobijene na krstu. Ona je uzdigla “veru u Hristovu sposobnost da nas spase obilno, potpuno u celosti”. (1888. Materials 217) Ta vera seže do Hristove službe za Njegovu decu u nebeskom Svetištu. Za Elen Vajt, Hristova smrt na Golgoti nije samo učinila spasenje mogućim svakoj duši nego je takođe pokazala u velikom sukobu Božji karakter. “Hristova smrt”, ističe ona, “dokazala je da je Božja uprava i vladavina bez mrlje. Sotonine optužbe u vezi s karakteristikama sukoba o pravdi i milosti postale su zauvek svršena stvar. Svaki glas na Nebu i izvan njega jednoga dana svedočiće za pravdu, milost i uzdići osobine Božjeg karaktera.” (MS 128, 1897.)

U umu Elen Vajt, Isusov život, Njegova smrt na krstu, Njegova služba u prinošenju zasluga svoje smrti u nebeskom Svetištu, i prihvatanje verom Hristovog dela od onih koji veruju, stoji kao velika tematska grupa u središtu njenog shvatanja hrišćanstva. Za nju ništa nije bilo važnije od tog bliskog odnosa i te sveobuhvatne ideje. “Uzdignite Isusa”, pisala je propovednicima, “uzdignite Ga u propovedima, u pesmi, u molitvi... Neka nauka o spasenju bude misao vodilja u svakoj propovedi, tema svake pesme... Uzdignite reč života, predstavljajući Isusa kao nadu pokajniku i utočište svakom verniku.” (GW 160)

Opet je pisala: “Hristova žrtva pomirница za greh velika je istina oko koje se roje sve druge istine. Da bi se pravilno razumela i cenila svaka istina u Reči Božjoj od 1. Mojsijeve do Otkrivenja, treba proučavati u svetlosti koja zrači s krsta na Golgoti. Pred vas stavljam veliki, ogroman spomenik milosti i obnove, spasenja i otkupljenja – Sina

Božjeg uzdignutog na krstu. Ovo treba da postane temelj svakog izlaganja naših propovednika.” (GW 315)

Srž Biblije

Elen Vajt je istakla Hrista kao živu Reč Božju, iako je istovremeno bila preokupirana Božjom pisanom Rečju. U svojoj prvoj knjizi (1851) napisala je: “Preporučujem vam, dragi čitaoče, Reč Božju kao pravilo vere i života.” (EW 78) Pred Generalnom konferencijom, 58 godina kasnije, s Biblijom u ruci izjavila je: “Braćo i sestre, preporučujem vam ovu knjigu.” Bile su to njene poslednje reči upućene na zasedanju Generalne konferencije naše Crkve.

Elen Vajt je uzdizala Bibliju tokom svog života. Za nju je to bila otkrivena volja Božja, koja osigurava znanje i koja vodi spasonosnom odnosu sa Isusom. “U svojoj reči”, objavila je, “Bog nam je dao znanje potrebno za spasenje. Mi treba da primimo Sveto pismo kao pouzdano i nepogrešivo otkrivenje Njegove volje. Ono je merilo karaktera, pravilo vere i života.” (GC)

Ona je posebno naglasila najvažniju temu Biblije u vezi sa teološkim sukobima. Na primer, na zasedanju Generalne konferencije 1888. u Mineapolisu, na kome su neki hteli da upotrebe druge autoritete za doktrinu i tumačenje Biblije, ona je opet ukazala svojim kolegama, crkvenim vođama na Bibliju. “Mi želimo biblijski dokaz za svaku tačku koju dodamo”, kazala im je u aprilu 1887. (1888. Materials 36) U julu 1888. pisala je: “Biblija je jedino pravilo vere i doktrine.” (RH , 17. jul, 1888) Pažljivo istražujte Pisma da biste shvatili šta je istina,” posavetovala je vodeće adventističke propovednike mesec dana kasnije. “Istina ne može ništa izgubiti ako se potanko istražuje. Dopustimo Reči Božjoj da govori sama za sebe, neka bude sama svoj tumač.”

“Naš narod”, nastavlja ona, “lično mora da shvati biblijsku istinu mnogo temeljitije, jer će svakako biti pozvani pred sabore; kritikovaće ih strogi i kritički nastrojeni umovi. To je jedan od razloga za priklanjanje istini, a drugi razlog je jer smo temeljiti istraživači Biblije, da bismo znali šta je istina... Mnogi, mnogi će biti izgubljeni, jer nisu na kolenima istraživali svoju Bibliju, s ozbiljnom molitvom upućenom Bogu, da bi primanje Božje Reči donelo svetlost njihovom shvatanju...”

Reč Božja je veliki otkrivač pogrešaka; verujemo da se sve kroz nju mora staviti na proveru. Biblija mora da postane naše merilo za svaku doktrinu i praksu... Ne smemo prihvatiti nijedno mišljenje bez upoređivanja sa pismom. To je božanski autoritet koji je najviši kada je u pitanju vera. To je reč živoga Boga koja prosuđuje sve nejasnoće.” (1888. Materijals 38-40.44.45)

Ona je izjavila i ovo: “Reč Božja je dovoljna da osvetli najtamniji um i može je shvatiti svako ko ima želju da je shvati.” Ona je preporučila svoje spise kao pomagalo koje će dovesti ljude “natrag Reči koju su zanemarili da slede”. (5 T 663)

Poslednja tačka je izuzetno važna. Elen Vajt je uvek naglašavala da je njena uloga da ljudima ukaže na Bibliju. “Duh nije dat”, pisala je, “niti će ikada biti dat, da zameni Bibliju. Sveto pismo izričito kaže da je Božja reč merilo kojim se mora ispitati svaka nauka i svako iskustvo.” (GC 9) Tako, nastavlja ona, njena proročka služba mora takođe biti proverena Biblijom. Ona svoje spise nije smatrala zamenom za Bibliju nego “manjim svetlom koje ljude i žene vodi većem svetlu”. (CM 125)

Za Elen Vajt, lično proučavanje Biblije je od najveće važnosti za svakog hrišćanina. Taj način proučavanja biće posebno značajan u poslednje dane zemaljske istorije. Na kraju vremena, tvrdi ona, “sotona primenjuje svako lukavstvo da spreči ljude da steknu znanja iz Biblije, jer njeno jasno učenje otkriva njegove prevareznjanja”. (GC 593) Tako proučavanje Biblije postaje deo borbe poslednjeg vremena. I “samo oni”, tvrdi ona, “koji su svoje duše ojačali istinama Biblije moći će da podnesu poslednju veliku borbu.” (GC 593.594)

Ova misao dovodi nas do pete opširne i značajne teme u spisima Elen Vajt – do Drugog Hristovog dolaska.

Drugi dolazak

Za Elen Vajt Drugi dolazak bio je središnja tema po važnosti, od vremena njenog obraćenja u mileritskom iskustvu četrdesetih godina prošloga veka. Stvarnost blizine adventa preovladavala je u njenom životu i oblikovala njenu spisateljsku karijeru. U skladu sa tim povezala je ostalih šest tema o kojima smo raspravljali. Tako je Drugi dolazak najznačajnija tačka istine u Bibliji, to je vrhunac spasenja u Hristu, to je znak početka kraja velikog sukoba između dobra i zla, to je glavni izraz Božje ljubavi, to je smisao trostruke anđeoske vesti, i to nam omogućava da živimo hrišćanskim životom. Drugi dolazak je uticao na svaku misao Elen Vajt.

Ona je smatrala da Drugi dolazak mora biti u središtu aktivnosti adventističkih hrišćana. “Sve naše propovedi,” kazala je, “treba jasno da pokažu da mi čekamo, radimo i molimo se za dolazak Božjeg Sina. Njegov dolazak je naša nada. Ova nada treba da prožme sve naše reči i dela, sva naša druženja i odnose.” (Ev 220)

Za Elen Vajt Hristov dolazak nije bio samo buduća realnost, on doprinosi stvaranju osećanja blizine koja zahteva hitnost u propovedanju te vesti celome svetu, tim više kako se vreme skraćuje. “Oglasite uzbunu po celome svetu”, pisala je. “Recite ljudima da je dan Gospodnji blizu i da veoma žuri. Nikoga nemojte ostaviti bez opomene... Nemamo vremena za gubljenje... Gospodnji dolazak nam je bliži nego kad smo poverovali. Velika borba približava se svome kraju. Svaki izveštaj o nesrećama na moru ili kopnu, svedoči o činjenici da se ‘kraj svemu približi’. O tome govore ratovi i glasovi o ratovima... Gospod dolazi. Već čujemo korake Boga koji se približava... Pripravimo mu put obavljanjem svog dela posla u pripremanju ljudi za taj slavan dan.” (Ev 218. 219) Bila je to istina o adventu i blizina tog događaja, koji je postavljen kao cilj adventističkog misijskog delovanja.

Elen Vajt je blisko usmerila svoje razmatranje na Drugi dolazak i njegovu misijsku ulogu a kao jasna posledica toga i na apokaliptične Knjige Danilo i Otkrivenje. Te knjige i slika o kraju vremena našle su posebno mesto u njenom učenju i spisima. “Potrebno je da mnogo dublje istražujemo Božju Reč”, pisala je 1896: “Danilovoj knjizi i Otkrivenju treba posvetiti pažnju kao nikada ranije u istoriji našeg dela.” (Ev 577) Iznova nas je požurivala: “Potrebno je da Otkrivenje proučavamo dublje i marljivije i ozbiljnije iznosimo njegove istine. To su istine koje se tiču svih ljudi koji žive u ovim poslednjim danima.” (Ev 197)

Spisi Elen Vajt o Drugom dolasku pokazuju da je sledila uputstva koja je upućivala drugima – da proučavaju knjigu proroka Danila i Otkrivenja. Njeni spisi svuda se dotiču ili bave ovim dvema apokaliptičnim knjigama.

Elen Vajt je napisala neke od svojih najnadahnutijih spisa u vezi sa mnogim događajima povezanim sa Drugim dolaskom. Prikazujući sam Drugi dolazak ovako piše: “Božji narod čuje jasan, melodičan glas kako govori ‘podignite glavu’, i kad podignu pogled prema nebu, vidi dugu obećanja. Crni, preteći oblaci koji su prekrivali nebeski svod sada se razdvajaju i kao Sefan slobodno gledaju u Nebo i vide Božju slavu i Sina čovečijega gde sedi na svom prestolu...

Zli s užasom i čuđenjem gledaju prizor, dok pravedni u svečanoj radosti posmatraju znak svog izbavljenja. Izgleda da se sve u prirodi poremetilo... Usred razljućenog neba svetli prostor neopisive slave, odakle dolazi Božji glas kao glas mnogih voda govoreći: ‘Svršeno je!’ (Otkrivenje 16,17)

Taj glas potresa nebesa i Zemlju. Nastaje silan potres... Kao da se nebeski svod otvara i zatvara. Kao da za trenutak kroz njega bljesne slava s Božjeg prestola... Najponosniji gradovi srušeni su sa zemljom... Zidine zatvora se ruše, a Božji narod koji je u njima bio zatvoren zbog svoje vere sada je slobodan.” (VB 547. 548) Način na koji Elen Vajt opisuje vaskrsenje pravednih isto je tako ohrabrujuć. “Usred posrtanja Zemlje, bljeskova munja i tušnjave gromova, glas Božjeg Sina poziva svete koji spavaju... Širom cele Zemlje mrtvi će čuti ovaj glas i oni koji ga čuju oživeće...

Živi pravedni se preobražavaju ‘u trenuću oka’. Božjim glasom su proslavljeni; sad su besmrtni i sa vaskrsim svetima odneseni su u susret Gospodu... Sveti anđeli donose malu decu u naručje majkama. Prijatelji dugo rastavljeni smrću, opet su sjedinjeni da se nikad više ne rastanu i s pesmama radosti zajedno ulaze do Božjeg grada.” (VB 645.646)

Od svih opisa iskustava koje je dala Elen Vajt u vezi sa Drugim dolaskom, izgleda da su oni o životu na novoj zemlji najdirljiviji. “Tamo će”, pisala je, “besmrtni umovi s nepresušnim uživanjem proučavati čudesa stvaralačke moći, tajne spasonosne ljubavi... Svaka sposobnost će se razviti, svaka mogućnost povećati... Tamo se mogu ostvariti najveći poduhvati, dostignuti najuzvišenije težnje, ispuniti najveće želje, i još uvek će se pojavljivati nove visine koje treba savladati, nova čuda za divljenje, nove istine za razumevanje, novi predmeti da pokrenu sile uma, duše i tela.” (VB 582)

Kao što možemo videti iz ranijih odlomaka nisu samo spomenuti događaji u vezi s Drugim dolaskom, oblikovali glavne teme u spisima Elen Vajt, već je i njeno doživljavanje stvarnosti tih događaja nadahnjivalo njenu dušu. Taj tematski skup utro je smernice njenim spisima i usmerio njen život.

Bliska tema Elen Vajt, u vezi s razumevanjem Drugog dolaska je sledeća, šesta tema, koja nam pomaže da povežemo njen život i spise. Ta tema je Vest tri anđela iz Otkrivenja 14,6-12. i vest koju ima Hrišćanska adventistička crkva.

Vest trećeg anđela i adventističko poslanje

Tekst Otkrivenja 14,6-12. sa svojim opisom vesti tri anđela kako je to videla Elen Vajt, nalazi se u samom središtu prepoznatljivosti adventističkih hrišćana. Ona je od samog početka svoje službe pa do smrti, blizu 71 godinu kasnije, smatrala da je Bog dao adventistima posebnu ulogu u propovedanju vesti trećeg anđela.

Otkrijte doživljaj poslanja u njenim rečima: “U posebnom smislu adventistički hrišćani upućeni su ovome svetlu kao stražari i nosioci svetlosti. Njima je poverena poslednja opomena ovom svetlu koji propada... Njima je bilo povereno delo koje je imalo

najveću važnost da objave prvu, drugu i treću anđeosku vest. Ne postoji nijedan drugi značajniji posao. Oni ne smu da dopuste da bilo šta drugo zaokupi njihovu pažnju.

Nama su date najsvečanije istine koje su ikada bile poverene smrtnicima da ih objavimo svetu. Objavljivanje ovih istina treba da bude naš posao. Svet treba upozoriti, a Božji narod treba da verno živi u skladu s istinom.” (9 T 19)

Kao i ostale adventističke vođe, Elen Vajt je videla tri anđeoske vesti kao “savršeni lanac istine” (EW 256), koji se proteže od 1840-tih pa do kraja vremena. Prva vest (jer dođe čas suda Njegova) zaključili su, bila je pokrenuta propovedanjem Viliama Milera između tridesetih i četrdesetih godina prošlog veka, dok se druga (pad Vavilona) počela propovedati 1843. godine, kada su vernici koji su verovali u Drugi dolazak, bivali isključivani iz svojih crkava jer su verovali u biblijsku doktrinu, u Drugi dolazak pre hiljadugodišnjice.

Te dve vesti bile su važne, ali su pripremile put za propovedanje treće anđeoske vesti. U trećoj vesti adventizam je uočio svoju misiju i jedinstveni identitet. Elen Vajt a i ostali svetkovatelji Subote, smatrali su da: “Kada je Hristos ušao u Svetinju nad svetinjama u nebeskom Svetištu (oktobra 1844) da obavi završno delo pomirenja, On je time svojim slugama poverio poslednju vest milosti koju treba objaviti ovome svetu. To je opomena trećeg anđela iz Otkrivenja 14. poglavlja. Odmah zatim, sledeći to objašnjenje, prorok je video Sina čovečijeg kako dolazi u slavi da žanje žetvu zemaljsku.” (SR 379)

Elen Vajt smatra da je “ona (vest trećeg anđela) poslednja vest svetu” koji će uskoro biti uništen. “Nema više (vesti) koje će uslediti, nema više poziva milosti koji će biti upućeni; ova vest će obaviti svoj posao. Kakvo poverenje!” (5 T 206.207)

Elen smatra da će propovedanje treće anđeoske vesti (uz prve dve) biti prošireno širom sveta. Ovo potvrđuje uverenje utemeljeno na tekstu iz Otkrivenja 14,6-12, da je Hrišćanska adventistička crkva neposredno dobila zadatak da objavi evanđeosku vest u svim krajevima sveta.

Elen Vajt je objavila da treća anđeoska vest nije trebalo samo da ima opšti značaj, već mora biti objavljena da ispita ljudska bića. “Treća anđeoska vest mora da izvrši svoj posao odvajanja ljudi koji će zauzeti svoj stav utemeljen na večnoj istini.” Ova vest je “pitanje života i smrti”. (6 T 61). Ponovo je pisala: “Gospodu je bilo po volji da vest trećeg anđela poveri svome narodu kao sudbonosnu vest svetu. Jovan posmatra poseban narod, odvojen od sveta, koji neće da se pokloni zveri i “ikoni njezinoj”, nego nosi na sibi Božji pečat i svetkuje njegov dan od odmora – sedmi dan, koji treba da svetkuju svi, kao uspomenu na živoga Boga, Stvoritelja Neba i Zemlje. O ovom narodu apostol piše: “Ovde je trpljenje svetih, koji drže zapovesti Božje i veru Isusovu.” (Otkrivenje 14,12; Ev 233)

Tako u središtu adventističkog shvatanja treće anđeoske vesti otkrivamo trajnost Božjeg zakona i obnovu biblijske Subote. Prvi adventisti zapazili su te elemente u trećoj vesti. Razumeli su aspekt velike borbe iz Otkrivenja 13. i 14. glave što je otkrilo one koji su nosili žig zveri protiv onih koji drže sve Božje zapovesti.

Ali, ono što su mnogi prevideli u trećoj anđeoskoj vesti bilo je značenje “vere Isusove”. To je glavna misao koju je Elen Vajt uputila učesnicima zasedanja Generalne konferencije 1888. godine u Mineapolisu. Vera Isusova (što sa grčkog može biti prevedeno kao vera u Isusa), naglasila je, znači “Isus je postao nosilac greha da bi mogao da postane Spasitelj koji oprašta grehe... Došao je na naš svet i uzeo naše grehe da bismo

mogli primiti Njegovu pravednost. Vera u Hristovu sposobnost da nas spase široko, sasvim i potpuno je vera Isusova.” (1888. Materials 217) Tako je drugom prilikom mogla da kaže da je “opravdanje verom... treća anđeoska vest u stvarnosti (istina)”. (1 SM 372)

Iz perspektive Elen Vajt, treća anđeoska vest spaja Zakon i Jevanđelje. Dokle god su adventisti prenaglašavali Zakon i Subotu na štetu Jevanđelju i milosti nisu u celosti propovedali treću anđeosku vest. To je bila slabost zajednice do 1888. godine. Ali počevši od 1888. i potpunijim razumevanjem treće anđeoske vesti od strane adventista, Elen Vajt je mogla da izjavi da su adventisti imali potpunu vest i da je “glasna vika trećeg anđela počela saznanjem o opravdanju u Hristu, u Spasitelju koji oprašta grehe”. (1 SM 363)

Važnost treće anđeoske vesti i njenog imperativa za sveopštom misijom nalazi se u samom središtu misli Elen Vajt kao jedna od najvažnijih tema. Kao i druge glavne teme, i ona je povezana sa ostalih šest.

Pre nego što odemo dalje od teme vesti trećeg anđela, naglasićemo da Elen Vajt u svojim spisima nije naglašavala samo Zakon, Subotu, opravdanje verom, veliku borbu i ostale važne tačke neposredno povezane sa trećom vešću, već je mnogo pisala o vaspitanju, zdravlju, izdavačkom delu i evanđeoskoj službi.

Adventističko vaspitavanje upućivalo je ljude kako da šire treću anđeosku vest. Zdravstvena vest (desna ruka trećeg anđela; vidi: 1 T 486) bila je tu da pomogne ljudima da budu zdraviji, da bi još uspešnije mogli da propovedaju adventističku vest i da druge vode istini svedočenjem adventističkih zdravstvenih ustanova. Izdavačka delatnost i propovednički programi postojali su samo zato da se širi poslednja vest svetu, pre poslednje žetve prema tekstu iz Otkrivenja 14,14-20.

Treća anđeoska vijest takođe je povezana s poslednjom temom Elen Vajt koju ćemo proučiti u kratkom pregledu o svakodnevnom hršćanskom životu i razvoju karaktera.

Praktično hršćanstvo i razvoj hršćanskog karaktera

Hrišćanstvo, kako ga je videla Elen Vajt, mora da utiče na svakodnevni život. Istinsko hrišćanstvo menja ljude iznutra prema . Ono menja njihovo srce, a ta unutrašnja promena ako je istinska prenosi se na porodične odnose, školu, posao i upotrebu slobodnog vremena. Veliki obim materijala, koji je Elen Vajt napisala o rekreaciji, braku, zdravlju, o upotrebi slobodnog vremena, sposobnosti i sličnim temama, govori o praktičnoj vrednosti hrišćanstva.

Verovanje u iskustvo obraćenja koje menja srce, podrazumeva njene mnoge savete o praktičnom hrišćanstvu. To verovanje je dovelo do shvatanja da spoljne akcije proizlaze iz unutrašnjih motiva. Tako kad je neko obraćen, to je samo prirodni tok hrišćanskog života u sili Božjeg Duha.

Elen Vajt prikazuje suštinu praktičnog hrišćanstva - biti sličan Isusu umesto prepuštanja života po naželima sotoninog carstva. Podvlačeći Isusov put nasuprot sotoninom putu, istakla je zapravo dva načela koja su suštinski u suprotnosti jedno s drugim. “Greh”, dokazuje ona, “potekao je iz sebičnosti.” S druge strane, samopožrtvovna ljubav je “veliko načelo koje je zakon života u svemiru”. “Anđeli slave nalaze svoju radost u davanju... Slava našeg Boga je u davanju.” (DA 20.21) Isus je

prikazao zakon samopožrtvovne ljubavi u svakodnevnom životu. On nije došao samo zato da bi umro za nas, nego “da pruži primer u poslušnosti”. Hristos je “otkrio karakter suprotan sotoninom”. (DA 24.25)

Iz perspektive Elen Vajt, ljudi će živeti ili u skladu sa principom sotonskog carstva (sebičnost), ili u skladu sa načelima Božjeg carstva (samopožrtvovna ljubav). Ne postoji druga mogućnost. To ne mogu ni ljudski principi držani samo u njihovim srcima i umovima. Principi motivišu svakodnevni život. Tako ona piše da “ljubav ne može više postojati, ako se ne otkriva u spoljašnjim delima niti se vatra može držati bez goriva”. (1 T 695) Ono što smo u svom unutrašnjem biću to ćemo pokazivati u praktičnim iskustvima iz svakodnevnog života.

Promena u životu koji je nazidan na sotonskim principima u onaj utemeljen na Hristovim principima nastaje kada osoba preda svoj život Isusu. “Kad je čovek obraćen Bogu”, čitamo, “tada nastaje novi moralni ukus, prima se nova pokretačka snaga i on voli ono što i Bog voli”. (1 SM 336) Ta nova pokretačka snaga vodiće osobe u želji da “budu tako svete u našoj sferi kao što je Bog svet u svojoj. Da bismo pokazali svoje sposobnosti treba da se odlučimo za istinu, ljubav i savršenstvo božanskog karaktera.” (1 SM 337)

Ukratko, hrišćani osnaženi Božjom milošću teže da u svakodnevnom životu budu kao Isus. Oni oponašaju Njegov karakter. Ali, Elen pažljivo dodaje, “mi ne možemo biti kao uzor” kao Hristos po karakteru, već misli “da Ga možemo oponašati i biti Mu slični”. (RH, 5. februar 1895) Bog nam daje svoju milost koja prašta kad mi “pogrešimo... u svome naporu da oponašamo božanski uzor”. (1 SM 337)

I kao što je ljubav glavna osobina Boga i suštinski razlog u velikom sukobu, ona je takođe u središtu značenja razvoja hristolikog karaktera koji se ogleda u praktičnim odnosima u svakodnevnom životu. Elen Vajt ukazuje, “gdje god je jedinstvo s Hristom tamo je ljubav. Koji god rod mi donosimo, ako nedostaje ljubav, ništa nismo postigli. Ljubav prema Bogu i našim bližnjima je suština naše religije. Niko ne može da voli Hrista, a ne voleti Njegovu decu. Kada smo ujedinjeni s Hristom tada imamo Hristov um. Čistota i ljubav blistaju iz takvog karaktera, krotost i istina nadgledaju život”. Ona nastavlja dalje i kaže da se čak i “izraz lica menja. Hristos boraveći u duši daje preobražavajuću silu i spoljašnji izgled svjedoči o miru i radosti koje u njoj vladaju”. (1 SM 337)

Biti dete Božje, Elen Vajt iznova naglašava, u mnogim kontekstima, znači promenu na svakom području svakodnevnog života. To znači odbacivanje grubog ponašanja i destruktivnog načina ophođenja. Međutim, hrišćanski život obuhvata mnogo više od toga. Zapravo, odbaciti aktivnosti, gledišta i ponašanje ne znači ništa samo po sebi. Pravi hrišćanin napušta stavove i aktivnosti koje nisu hrišćanske, što je svakako važno, ali to je samo uvod u prihvatanje Hristovih, aktivnih, pozitivnih karakteristika. To je nadgradnja, a ne samo čišćenje i daje odgovor na pitanje šta znači živeti kao Isus.

Kakav je bio Isus? Elen Vajt to lepo opisuje u uvodnim rečima knjige *Služba isceljivanja*, kad piše da je “naš Gospod Isus Hristos došao na ovaj svet da neumorno služi ljudskim potrebama”. (MH 17) Došao je da služi drugima, da im pomaže i daje reči istine. U tome je On naš primer.

Ona nas iznova upozorava da u svome služenju budemo kao Isus. Hrišćanski rad ljubavi za druge, naglašava ona, je naša ‘lična odgovornost’ u kojoj nas niko “ne može

zameniti”. (MH 147) Mnogo hrišćana, dodaje ona, propuštaju da se uključe u objavljivanje Božje ljubavi.

Nije slučajno što knjiga Vaspitanje počinje i završava se savetima o službi drugima. Život posvećen službi umesto sebičnosti, prešao je iz sotonskog u Hristovo carstvo. Kao rezultat toga, Elen Vajt može da piše o onima koji konačno ulaze u nebesko carstvo koji nisu samo našli “svoju najveću radost” u službi dok su na Zemlji, nego je ta “najveća radost” stvorila u njima novu spremnost da služe drugima i da budu slični Isusu. (Ed 309)

Elem čak povezuje svoju raspravu o hršćanskoj savršenosti sa Božjim karakterom u svakodnevnom životu. U knjizi *Hristove očigledne pouke*, ona primećuje da “Hristos sa neopisivom čežnjom čeka da se otkrije u svojoj Crkvi. Kada Hristov karakter bude savršeno prikazan u Njegovm narodu, tada će On doći da ih proglasi svojim.” (COL 69)

Mnogi su čitali ovaj odlomak, a nisu pažljivo čitali sam kontekst. Kao rezultat takvog pristupa, oni su u njega umetnuli značenje koje se ne može naći u samom tekstu. Dve stranice ranije objašnjavaju njenu nameru. Ona jasno kaže da Hristos čezne da se pokaže u srcima ljudi i da će oni koji su Ga prihvatili ostaviti sebični stil života primeren sotoninom carstvu. Umesto toga oni će služiti drugima, govoriti im o Božjoj dobroti i činiti ono što je dobro. Oni će postajati sve sličniji Hristu, jer su primili “Duh Hristov – Duh nesebične ljubavi i rada za druge”. Kao rezultat toga, kaže ona svojim čitaocima, “vaša ljubav neka bude savršena. Sve više ćete odsjajivati sličnost Hristu u svemu što je čisto, uzvišeno i ljubazno”. (COL 67.68) Dakle, pokazivati Hristov karakter savršenim znači dopustiti Mu da u našem svakodnevnom životu pokaže svoju ljubav.

S tom mišlju završili smo krug razgovora o glavnim temama u spisima Elen Vajt. Započeli smo razgovorom o Božjoj ljubavi i o izazovu te ljubavi u velikom sukobu. Sada ćemo završiti s mišlju da su “posljednji zraci milostivog svetla, poslednja vest milosti date ovome svetlu, a to je otkrivenje Njegovog karaktera ljubavi. Deca Božja treba da pokažu Njegovu slavu. U svom životu i karakteru oni otkrivaju šta je Božja milost učinila za njih.” (COL 415.416) Oni će biti dokaz da je Bog stvarno ljubav i da Njegova spasonosna milost menja i karakter i dela.

Velika borba, Božja ljubav i ostale velike teme u spisima Elen Vajt nisu suština za apstraktne diskusije. Daleko od toga. One se tiču našeg svakodnevnog života. Svako od nas svakog dana mora da izabere da živi u stvarnom svetlu, prihvatajući ili Božja ili sotonina načela. Bog nam je dao spise Elen Vajt da bi nas vodili u tom svakodnevnom izboru. Njihova svrha je da nam pomognu da donesemo odluke koje će se svojom delotvornošću pokazati i u večnosti.

Hvala Bogu na svim Njegovim blagoslovima!